

ಗಾದೆ

ರಾಗೌ (ರಾಮೇಗೌಡ)

ಸಂಯೋಜನೆ: ಎಂ. ಭೈರಪ್ಪ

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.13724358>

ಸಮಚಿತ್ತತೆಯ ಶೋಧಕ-ಸಾಧಕರಾಗಿ ಡಾ.ರಾಗೌ (ರಾಮೇಗೌಡ)

ಡಾ.ರಾಗೌ(ರಾಮೇಗೌಡ) ಅವರು ಕನ್ನಡ ನವೋತ್ತರ ಯುಗದ ಪ್ರಮುಖ ಕವಿಯಾಗಿ, ವಿಮರ್ಶಕರಾಗಿ, ಸಂಶೋಧಕರಾಗಿ, ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಮತ್ತು ಜಾನಪದ ವಿದ್ವಾಂಸರಾಗಿ ಹೊಮ್ಮಿದ ವಿಶಿಷ್ಟ ಲೇಖಕರು. ಕಾವ್ಯ, ವಿಮರ್ಶೆ, ಜಾನಪದ ಅಧ್ಯಯನ, ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸಂಶೋಧನೆ ಮೊದಲಾದ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ರಾಗೌ ತಮ್ಮನ್ನು ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡು ಸಾಹಿತ್ಯಕಯಾನವನ್ನು ವಿಕಾಸಪಡಿಸಿಕೊಂಡವರು. ಸದಾ ಸಂಕ್ರಮಣಶೀಲವಾದ ಆಧುನಿಕ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಬಾನಂಗಳವನ್ನು ತನ್ನದೇ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ನಿಂತು ನಿಟ್ಟಿಸುತ್ತಾ ತಮ್ಮ ಸಾಧನೆಯ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ತೋಡಿಸಿಕೊಂಡವರು ರಾಗೌ, ತಮ್ಮ ಅವಲೋಕನದಲ್ಲೂ ಕ್ರಿಯಾಶೀಲತೆಯಲ್ಲೂ ಇಂತಹುದೊಂದು ದೂರವನ್ನು, ನಿರ್ಲಿಪ್ತತೆಯನ್ನು ಅಂತರ್ಗತಗೊಳಿಸಿಕೊಂಡು ಬರೆಯುತ್ತಾ ಬಂದುದರಿಂದ ಅವರು ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ಶಕ್ತಿಯಾಗಿ, ಧ್ವನಿಯಾಗಿ ಸಮಕಾಲೀನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತಾರೆ; ಪಂಥಾತೀತ ನೆಲೆಗಟ್ಟಿನ ಅಧಿಕೃತ ವಕ್ತಾರರಾಗಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

ಡಾ.ರಾಗೌ ಅವರು ಮಂಡ್ಯ ಜಿಲ್ಲೆಯ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಈರೇಗೌಡನದೊಡ್ಡಿಯಲ್ಲಿ ೧೯೪೨ರ ಏಪ್ರಿಲ್ ೩ರಂದು ಜನಿಸಿದವರು. ತಂದೆ ಮಾಸ್ತಿಗೌಡ, ತಾಯಿ ನಿಂಗಮ್ಮ. ೧೯೫೯ರಲ್ಲಿ ಪ್ರೌಢಶಾಲಾ ವ್ಯಾಸಂಗವನ್ನು ಮುಗಿಸಿ ಎಸ್ಸೆಸ್ಸೆಲ್ಸಿ ಪರೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಪ್ರಥಮದರ್ಜೆಯಲ್ಲಿ ಪಾಸುಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿಯೇ ಗೌತಮಬುದ್ಧರ ಬಗೆಗೆ ಓದಿ ಅವರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದಿಂದ, ತತ್ವಗಳಿಂದ ಪ್ರಭಾವಿತರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರೌಢಶಾಲಾ ಹಂತದ ಓದನ್ನು ಮುಗಿಸುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ ರಾಗೌ ಕನ್ನಡ ಪ್ರೀತಿ, ಸಾಹಿತ್ಯಾಸಕ್ತಿ, ಭಾವತಲ್ಲಿನೆತ್ತಿ, ಅಧ್ಯಯನದ ಶಿಸ್ತನ್ನು ಆವಾಹನೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಆಗಿತ್ತು. ಅದಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ಅವರ ಮುಂದಿನ ಓದಿನ ಅಪೇಕ್ಷೆ ಮಾನವಿಕಗಳತ್ತಲೇ ಇದ್ದರೂ ಪಾಲಕರ ಅಪೇಕ್ಷೆ ಬೇರೆಯಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ಪಿಯುಸಿಯಲ್ಲಿ ವಿಜ್ಞಾನದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯಾದರು. ಈ ಓದು ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅವರ ಮುಂದಿನ ತಾರ್ಕಿಕಶಕ್ತಿ ಮತ್ತು ವಿಚಾರಶೀಲತೆಗೆ ನೆರವಾಗಿದೆ. ಮೈಸೂರಿನ ಯುವರಾಜ ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ಪಿಯುಸಿಯನ್ನು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ಮುಗಿಸಿ ಬೆಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ಎಂಜಿನಿಯರಿಂಗ್ಗೆ ಸೇರಿಕೊಂಡು ಪಡೆದರು. ಆದರೆ ಈ ಹಂತದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಅಂತರಂಗದ ಒಲವಿನತ್ತಲೇ ವಾಲಿದ ರಾಗೌ ಅವರು ಪಾಲಕರ ವಿರೋಧದ ನಡುವೆಯೂ ಬೆಂಗಳೂರಿನತ್ತ ಹೋಗುವುದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಮಹಾರಾಜಾ ಕಾಲೇಜು ಸೇರಿ ಬಿ.ಎ. ವ್ಯಾಸಂಗವನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಿದರು. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಭಾಷಾಶಾಸ್ತ್ರ ಅವರ ಅಧ್ಯಯನದ ವಿಷಯಗಳಾದುವು. ಡಿ.ಎಲ್.ನರಸಿಂಹಾಚಾರ್, ಜಿ.ವರದರಾಜರಾವ್, ಹಾ.ಮಾ.ನಾಯಕ, ಉ.ಕಾ.ಸುಬ್ಬರಾಯಾಚಾರ್, ಸುಜನಾ, ಯು.ಆರ್.ಅನಂತಮೂರ್ತಿ ಮೊದಲಾದವರಿಂದ ಕೂಡಿದ ಗುರುವೃಂದ ಅವರಿಗೆ ಲಭಿಸಿತು; ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಾಧನೆಯ ಮಾರ್ಗ ದೃಢವಾಯಿತು.

ಕಾಲೇಜು ದಿವಸಗಳಲ್ಲಿ ಅಭ್ಯಾಸದ ಜೊತೆಗೆ ಕವಿತೆಗಳ ರಚನೆ ಮುಖ್ಯ ಹವ್ಯಾಸವಾಯಿತು. ಸಂದರ್ಭ ಒದಗಿದಾಗ ವಿಮರ್ಶೆಯ ಲೇಖನಗಳನ್ನೂ ಬರೆದರು. ಟ್ಯಾಗೂರರ 'ಗೀತಾಂಜಲಿ', ಅಶ್ವಘೋಷನ 'ಬುದ್ಧಚರಿತೆ', ಕುವೆಂಪು ಕಾದಂಬರಿಗಳು ಮಹಾಕಾವ್ಯ ಭಾವಗೀತೆಗಳು ವೈಚಾರಿಕ ಬರೆಹಗಳು, ಕಾರಂತರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮೊದಲಾದವನ್ನು ರಾಗೌ ಈ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಬಹುಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಅಭ್ಯಾಸ

ಮಾಡಿದರು. ಅವುಗಳಿಂದ ಪ್ರೇರಿತರಾಗಿ ತಮ್ಮ ಬರೆವಣಿಗೆಯನ್ನು ಬಲಪಡಿಸಿಕೊಂಡರು. ೧೯೬೩ರಲ್ಲಿ ಮಹಾರಾಜಾ ಕಾಲೇಜಿನ ವ್ಯಾಸಂಗ ಮುಗಿಸಿ ಬಿ.ಎ. ಪದವಿ ಪಡೆದರು. "ನನ್ನ ಸಾಹಿತ್ಯಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಮತ್ತು ಬರೆವಣಿಗೆಗೆ ಮಹಾರಾಜಾ ಕಾಲೇಜು ಒಂದು ತಳಹದಿಯನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಟ್ಟಿತು" ಎಂಬುದು ಅವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಮುಂದಿನ ಓದು ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಸ್ನಾತಕೋತ್ತರ ವಿಭಾಗದಲ್ಲಿ; ಕನ್ನಡ ಎಂ.ಎ ಪದವಿ. ಊಟ, ಬಟ್ಟೆಗೆ ಕಾಸಿಲ್ಲದೆ ಕಡುಕಷ್ಟದಲ್ಲಿ ಎಂ.ಎ ಓದುತ್ತಿದ್ದ ರಾಗ್ ಅವರು ಆ ವರೆಗೂ ಚಪ್ಪಲಿಯನ್ನೂ ಸಹ ತೊಟ್ಟಿರಲಿಲ್ಲ. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಫೇಲಾದ ಹುಡುಗನೊಬ್ಬನಿಗೆ ಪಾಠ ಮಾಡುತ್ತಾ ಬಂದ ಹಣದಿಂದ ಊಟ, ಬಟ್ಟೆ, ಪುಸ್ತಕ ಮತ್ತು ಚಪ್ಪಲಿಗಳನ್ನು ಏರ್ಪಾಡು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಅಪಾರವಾದ ಶ್ರಮ, ಶ್ರದ್ಧೆ, ಪ್ರಯತ್ನಶೀಲ ಅಧ್ಯಯನದಿಂದ ಪ್ರಥಮಶ್ರೇಣಿಯಲ್ಲಿ ಚಿನ್ನದ ಪದಕಗಳು ಹಾಗೂ ಇತರ ಬಹುಮಾನಗಳೊಡನೆ ೧೯೬೫ರಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಎಂ.ಎ. ಪದವಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ತರಗತಿಯ ವಿಚಾರಸಂಕಿರಣಗಳಿಗೆ ಬರೆದ ವಿಮರ್ಶೆ ಮತ್ತು ಸಂಶೋಧನಾ ಪ್ರಬಂಧಗಳು ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರ ಮೆಚ್ಚುಗೆ ಪಡೆದಿದ್ದಲ್ಲದೆ 'ಪ್ರಬುದ್ಧ ಕರ್ಣಾಟಕ'ದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗಿದ್ದವು. ಈ ವೇಳೆಗೆ ಒಬ್ಬ ಲೇಖಕರಾಗಿಯೂ ರೂಪುಗೊಂಡಿದ್ದ ರಾಗ್ ಅವರ ಮುಂದಿನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಾಧನೆಗೆ ನಾಂದಿಯಾಯಿತು. "ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಏನಾದರೂ ಸಾಧಿಸಬೇಕೆಂಬ ಹಂಬಲ ಬಲವತ್ತರವಾದಾಗ, ಛಲಗೊಂಡು ಅಂತಹ ಬೆಳಕನ್ನು ಬೆನ್ನುಹತ್ತಿದೆ. ಅರಿವು ಪ್ರಯತ್ನ ಮತ್ತು ಇಚ್ಛಾಶಕ್ತಿಗಳೇ ನನ್ನನ್ನು ಮುನ್ನಡೆಸಿದವು; ರೂಪಿಸಿದವು. ಸಾಹಿತ್ಯ ನನ್ನ ಗುರಿ ಎಂದು ಗೊತ್ತಾದಾಗ, ಅದರ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ನಾನು ನಿರಂತರ ಚಲಿಸದೆ, ಬೆಳವಣಿಗೆಗೊಂಡೆ" ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ರಾಗ್ ಅವರು. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಜೀವನವನ್ನು ಸಾರ್ಥಕವಾಗಿ ಮುಗಿಸುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ ೧೯೬೫ರಲ್ಲಿ ಮಹಾರಾಜಾ ಕಾಲೇಜಿಗೆ ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಾಪಕರನ್ನಾಗಿ ಅವರನ್ನು ನೇಮಕ ಮಾಡಿತು. ಬರೆಹದ ಬದುಕಿನೊಡನೆ ಉತ್ತಮ ಅಧ್ಯಾಪಕರಾಗಿ ರೂಪುಗೊಂಡು ತಮ್ಮ ಸೇವಾ ಅವಧಿಯನ್ನು ಸಾರ್ಥಕಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವತ್ತ ರಾಗ್ ಹೆಜ್ಜೆ ಹಾಕಿದರು. ನಾಲ್ಕು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಸ್ನಾತಕಪೂರ್ವ ಹಂತದಲ್ಲೂ ಮೂವತ್ತಮೂರು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಸ್ನಾತಕೋತ್ತರ ಹಂತದಲ್ಲೂ ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಾಪಕರಾಗಿ, ಪ್ರವಾಚಕರಾಗಿ, ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರಾಗಿ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಮೂವತ್ತೇಳು ವರ್ಷಗಳ ಸುದೀರ್ಘ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದಲ್ಲಿಯೇ ಸಲ್ಲಿಸಿ ೨೦೦೨ರಲ್ಲಿ ನಿವೃತ್ತರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಇಂದು ಅವರಿಗೆ ಕುವೆಂಪು ಅವರ ಜೀವನ ಮತ್ತು ಸಾಹಿತ್ಯ ಶಕ್ತಿ; ಏನು, ಗಾಂಧಿ ಅವರ ಕರುಣೆ, ಅಹಿಂಸೆ; ಬುದ್ಧನ ಜೀವನಶೈಲಿ; ಬಸವಣ್ಣ, ಕಮ್ಮನಿಷ್ಟರ ಸಮತಾ ತತ್ವಗಳು ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಿಯವಾದ ವಿಚಾರಗಳಾಗಿವೆ. ರಾಗ್ ಅವರ ಕವಿತೆಗಳಲ್ಲಿ ಅವರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವಿಕಾಸದ ಸ್ಪಷ್ಟ ಹೆಜ್ಜೆಗುರುತುಗಳಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತ ಮಿಗಿಲಾಗಿ ಡಾ.ರಾಗ್ ಮತ್ತು ಅವರ ಕುಟುಂಬದವರು ಸ್ವತಃ 'ಶ್ರೀಮತಿ ಯಶೋದಾ ರಾಗ್ ಟ್ರಸ್ಟ್'ನ್ನು ೧೯೯೯ರಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ಕಳೆದ ಇಪ್ಪತ್ತೈದು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಅದನ್ನು ಜೀವಂತವಾಗಿಟ್ಟು ಮುನ್ನಡೆಸುತ್ತಾ ಸಮಾಜದೊಟ್ಟಿಗೆ ತಮ್ಮದೇ ಆದ ಇನ್ನೊಂದು ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಂವಹನಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ತಮ್ಮ ಮುದ್ದಿನ ಒಬ್ಬಳೇ ಮಗಳು, ಶ್ರೀಮತಿ ಕವಿತಾ ೧೯೯೮ರಲ್ಲಿ ಅಕಾಲಿಕ ದುರ್ಮರಣಕ್ಕೆ ಈಡಾದರು. ಈ ಅನಿರೀಕ್ಷಿತ ಅಘಾತದಿಂದ ಅಪಾರವಾದ ದುಃಖವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿದ ರಾಗ್ ಅವರ ಕುಟುಂಬವು ನಿಧಾನವಾಗಿ ಚೇತರಿಸಿಕೊಂಡು ನಮ್ಮ ಸಮಾಜದ ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳ ಮತ್ತು ಅವರ ಪೋಷಕರ ನೆರವಿಗಾಗಿ ಈ ಟ್ರಸ್ಟನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದೆ. ಮಹಿಳೆಯರ ಕ್ಷೇಮಚಿಂತನೆ ನಡೆಸಿ, ಅವರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ದುಡಿಯುತ್ತಿರುವ ನಿಷ್ಠಾವಂತ ಮಹಿಳೆಯರನ್ನು ಹಾಗೂ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ಹತ್ತು ಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿಗಳ ನಗದನ್ನು ಒಳಗೊಂಡ 'ಶ್ರೀಮತಿ ಕವಿತಾ ಸ್ಮಾರಕ ಪ್ರಶಸ್ತಿ'ಯನ್ನು ಟ್ರಸ್ಟಿನ ಮೂಲಕ ಕೊಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಪ್ರತಿವರ್ಷ ಶ್ರೀಮತಿ ಕವಿತಾ ಅವರ ಜನ್ಮದಿನದಂದು ನಡೆಯುವ ಈ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಪ್ರದಾನ ಸಮಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ 'ಶ್ರೀಮತಿ ಕವಿತಾ ಸ್ಮಾರಕ ಉಪನ್ಯಾಸ'ವನ್ನು ಸಹ ಏರ್ಪಡಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ತಜ್ಞರು ನೀಡುವ ಈ ಉಪನ್ಯಾಸವನ್ನು ಪುಸ್ತಕವಾಗಿ ಮುದ್ರಿಸಿ ಅದೇ ವೇದಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಮಾಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಇದುವರೆಗೆ ಪ್ರಕಟವಾದ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಒಟ್ಟುಗೂಡಿಸಿ 'ಮಹಿಳಾ ಅಧ್ಯಯನದ ಆಯಾಮಗಳು' ಎಂಬ ಮಾಲಿಕೆಯ

ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನೂ ಹೊರತರಲಾಗಿದೆ.

ಕನ್ನಡ ಸಾರಸ್ವತ ಲೋಕಕ್ಕೆ ರಾಗ್ ಅವರು ನೀಡಿರುವ ಕೊಡುಗೆ ಮಹತ್ತರವಾದುದು. ಅವರು ಪ್ರಕಟಿಸಿರುವ ಪ್ರಕಾರವಹಿ ಕೃತಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಹೀಗಿದೆ: ಕಾವ್ಯ-ಹತ್ತು, ನಾಟಕ-ಒಂದು, ವಿಮರ್ಶೆ-ಹತ್ತು, ಸಂಶೋಧನ ಮಹಾಪ್ರಬಂಧ-ಒಂದು, ಗ್ರಂಥಸಂಪಾದನೆ-ನಾಲ್ಕು, ಜಾನಪದ-ಹದಿಮೂರು, ಸಂಕೀರ್ಣ-ಒಂದು (ಷಷ್ಠಿಸಂಪದ), ಮಕ್ಕಳ ಸಾಹಿತ್ಯ-ಮೂರು, ಸಂಪಾದನೆ-ಒಂಭತ್ತು. ಕಾವ್ಯವು ರಾಗ್ ಅವರಿಗೆ ಒಲಿದ ಪ್ರಥಮ ಆದ್ಯತೆಯ ಕ್ಷೇತ್ರ. ಅವರ ಮೊದಲ ಕೃತಿಯೇ ಕವಿತೆಗಳ ಸಂಕಲನ, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯಾಗಿದ್ದಾಗ ಬರೆದ ಕವಿತಾ ಸಂಕಲನ 'ಯಾತ್ರೆ' ಎಂಬುದು ೧೯೬೬ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಬರೆಹದ ಬದುಕು ಅಧಿಕೃತವಾಗಿ ಇಲ್ಲಿಂದ ಆರಂಭವಾಗಿದೆ. ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಪ್ರಸಾರಾಂಗದ ಪ್ರಜಾರೋಪನ್ಯಾಸ ಮಾಲಿಗೆ ಕವಿ ರಾಘವಾಂಕನನ್ನು ಕುರಿತು ಸಂಶೋಧನೆ ಮತ್ತು ವಿಮರ್ಶೆಯ ಶಿಸ್ತಿಗೆ ಒಳಪಡುವ ಕಿರುಹೊತ್ತಿಗೆ 'ರಾಘವಾಂಕ' ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಅದು ೧೯೬೭ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗಿದೆ. ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಸಂಕಲನಗಳಿಗೂ ಸಂದರ್ಭಗಳಿಗೂ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿಕೊಟ್ಟ ಇವೇ ಶಿಸ್ತಿನ ಲೇಖನಗಳು ಒಟ್ಟುಗೂಡಿ 'ಕಾವ್ಯಾನುಶೀಲನ(೧೯೬೮) ಪ್ರಕಟವಾಯಿತು. ಅವಗಾಹನ(೧೯೭೫), ಕುವೆಂಪು ಸಾಹಿತ್ಯ ವಿಮರ್ಶನ(೧೯೭೮), ದುರ್ಗಸಿಂಹ(೧೯೮೩), ಪ್ರಾಸ್ತಾವಿಕ(೧೯೮೪), ಸಮಾಕೀರ್ಣ(೧೯೯೧), ಕೆ.ಎಸ್.ನರಸಿಂಹಸ್ವಾಮಿ(೨೦೦೨), ಬಿ.ಎಂ.ಶ್ರೀಕಂಠಯ್ಯ(೨೦೦೩), ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾವ್ಯ ಚಿಂತನ(೨೦೦೩)-ಇವು ರಾಗ್ ಅವರ ಪ್ರಮುಖ ವಿಮರ್ಶಾ ಕೃತಿಗಳು. 'ಕೆ.ಎಸ್.ನರಸಿಂಹಸ್ವಾಮಿ' ಕೃತಿಯು ನವಕನಾಟಕ ಪ್ರಕಾಶನದ 'ಕೇಂದ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಪುರಸ್ಕೃತ ಕನ್ನಡ ಲೇಖಕರು' ಮಾಲಿಕೆಗೆ ರಚಿಸಿಕೊಟ್ಟ ಕೃತಿ. ಒಬ್ಬ ಕವಿಯನ್ನು ಸಮಗ್ರವಾಗಿ ತಮ್ಮ ವಿವೇಚನೆಗೆ ಒಳಪಡಿಸಿದ ಕೃತಿ ಇದು. ರಾಗ್ ಅವರ ವಿಮರ್ಶಾ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಉತ್ಕೃಷ್ಟವಾದುದು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ವಿಮರ್ಶಕರು. 'ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾವ್ಯ ಚಿಂತನ' ಎಂಬುದು ಐನೂರು ಪುಟಗಳ ಗ್ರಂಥ. ಪ್ರಾಚೀನ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಕುರಿತು ರಾಗ್ ಬರೆದ ಎಲ್ಲ ಲೇಖನಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿಕೊಡಲಾಗಿದೆ. ಪಂಪನಿಂದ ಹಿಡಿದು ಅಳಿಯ ಲಿಂಗರಾಜನವರೆಗಿನ ವಿಷಯ ವ್ಯಾಪ್ತಿ ಇಲ್ಲಿದ್ದು ಇಷ್ಟಕ್ಕೆ ಮೇಲೆ ಲೇಖನಗಳಿವೆ. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ರಾಗ್ ವಿಮರ್ಶೆ ಸಂಯಮಪೂರ್ಣವಾದ ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾದ ಬರವಣಿಗೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದೆ; ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಸ್ಥಿಮಿತತೆ ಇದೆ. ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆ, ಪಕ್ಷಪಾತರಹಿತತೆ, ಸಮತೂಕದ ವಿವೇಚನೆ ರಾಗ್ ವಿಮರ್ಶೆಯ ಗುಣಗಳಾಗಿವೆ. ವಿದ್ವಾಂಸರಾದ ಎಚ್.ಕೃಷ್ಣಯ್ಯ ಅವರು ಹೇಳುವಂತೆ, "ರಾಗ್ ಅವರ ಮನೋಧರ್ಮದ ಸ್ಥಾಯಿ ಯಾವುದು ಅಂದರೆ, ಅದು ಅಭಿಜಾತ. ಅವರ ವಿಮರ್ಶಾಲೇಖನಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಒಮ್ಮೆ ಓದಿದಾಗ ಬಹಳ ಸೊಗಸಾಗಿ ಅವರು ವಿಷಯಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಾರೆ ಅನ್ನಿಸಿತು. ಸ್ವಾರಸ್ಯಕರವಾದ ವಿಷಯವೇನೆಂದರೆ ಅವರಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಿಯವಾದ ವಿಮರ್ಶೆಯ ವಿಧಾನ ವೈಚಾರಿಕ ವಿಮರ್ಶೆಯ ವಿಧಾನ"ವಾಗಿದೆ. ವಿಮರ್ಶೆಯ ನಡುವೆ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಸಂಶೋಧನ ದೃಷ್ಟಿ ಇಡುಕುವುದು, ಅವಶ್ಯವಿದ್ದೆಡೆ ಜಾನಪದ ಅಧ್ಯಯನದ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಅಭಿಜಾತ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಸಮೀಕ್ಷಿಸುವುದು ರಾಗ್ ಅವರ ವಿಮರ್ಶೆಯ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ.

ರಾಗ್ ಅವರು ಸಂಪಾದಿಸಿದ ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾವ್ಯಗಳು ನಾಲ್ಕು: ರನ್ನ ವಿರಚಿತ ನಾಟಕಸಭೀಮ ವಿಜಯಂ(೧೯೮೫), ರನ್ನ ವಿರಚಿತ ಅಜಿತ ತೀರ್ಥಕರ ಪುರಾಣಂ(೧೯೮೮), ಲಕ್ಷ್ಮೀಶನ ಜೈಮಿನಿ ಭಾರತ(೧೯೯೩), ಸರ್ವಜ್ಞನ ವಚನಗಳು(೨೦೦೩). ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ಮೂರು ಕನ್ನಡದ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಪ್ರಮುಖ ಗ್ರಂಥಸಂಪಾದನಾ ತಜ್ಞ ಬಿ.ಎಸ್.ಸಣ್ಣಯ್ಯ ಅವರೊಡಗೂಡಿ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದಂತಹವು. ಈ ಇಬ್ಬರು ವಿದ್ವಾಂಸರ ಗ್ರಂಥಸಂಪಾದನಾ ಕಾರ್ಯ ಅಭಿಜಾತ ಪರಂಪರೆಯದು. ಮೇರು ವಿದ್ವಾಂಸರಾದ ಡಿ.ಎಲ್.ನರಸಿಂಹಾಚಾರ್, ತಿ.ಎಂ.ಶ್ರೀಕಂಠಯ್ಯ ಮೊದಲಾದವರು ಅನುಸರಿಸಿದ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ವಿಧಾನದ ಮುಂದುವರಿಕೆಯನ್ನು ಇವರಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಕನ್ನಡ ಗ್ರಂಥಸಂಪಾದನೆಯ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಇಬ್ಬರು ವಿದ್ವಾಂಸರು ಕೂಡಿ ಗ್ರಂಥಪರಿಷ್ಕರಣೆ ಮಾಡಿರುವ ಒಂದು ಪರಂಪರೆಯೇ ಇದೆ. ಡಾ.ಬಿ.ಎಸ್. ಸಣ್ಣಯ್ಯ ಹಾಗೂ ಡಾ.ರಾಗ್ ಅವರು ಈ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ರಾಗ್ ಒಬ್ಬರೆ ಎರಡು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಶ್ರಮಪಟ್ಟು ಸಂಪಾದಿಸಿದ ಕೃತಿ 'ಸರ್ವಜ್ಞನ ವಚನಗಳು', ಮೂರು ಓಲೆಪುಟಗಳು,

ಎರಡು ಕಾಗದದ ಪ್ರತಿಗಳು ಹಾಗೂ ಒಂದು ಅಚ್ಚಾದ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದ ಪರಿಷ್ಕರಣ ಇದು. ಅತ್ಯಂತ ಜನಪ್ರಿಯ ಕವಿಯಾದ ಸರ್ವಜ್ಞನ ತ್ರಿಪದಿಗಳ ಪಾಠಾಂತರ ಸಮಸ್ಯೆ ಹಾಗೂ ಪಕ್ಷಿಪ್ಪ ವಚನಗಳ ನಡುವೆ ಸಿಲುಕಿಕೊಂಡು ಸೂಕ್ತ ಪಾಠನಿರ್ಣಯ ಮಾಡುವುದು ಹಾಗೂ ಸರ್ವಜ್ಞನವಲ್ಲದ ವಚನಗಳನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕಿಸುವುದು ತುಂಬಾ ದುಸ್ತರವಾದ ಹಾಗೂ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ಕಾರ್ಯ. ರಾಗೌ ಈ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸಮರ್ಥವಾಗಿ ನಿರ್ವಹಿಸಿ ಅಧಿಕೃತತೆಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಹತ್ತಿರವಾದ ಪರಿಷ್ಕರಣವೊಂದನ್ನು ತಯಾರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ರಾಗೌ ಅವರು ನಿರ್ವಹಿಸಿರುವ ಗ್ರಂಥಸಂಪಾದನಾ ಶಿಸ್ತು ಕೃತಿಯ ಉಪಯುಕ್ತತೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿದೆ.

೨೦೦೮ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾದ 'ಷಷ್ಠಿಸಂಪದ' ರಾಗೌ ಅವರ ಇನ್ನೊಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ಗ್ರಂಥ. ೨೦೦೨ರ ಏಪ್ರಿಲ್‌ಗೆ ರಾಗೌ ಅವರಿಗೆ ಅರುವತ್ತು ವರ್ಷಗಳು ಪೂರೈಸಿದ ನೆನಪಿಗಾಗಿ ಸಂವಹನ ಪ್ರಕಾಶನ ಈ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿದೆ. ೬೦ ಲೇಖನಗಳಿರುವ ೬೦೦ ಪುಟಗಳ ಗ್ರಂಥ ಇದು. ಸಾಹಿತ್ಯ ವಿಮರ್ಶೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ೨೫, ಸಂಶೋಧನೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ೧೩, ಜಾನಪದ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ೧೪, ಭಾಷೆ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ೮ ಲೇಖನಗಳು ಸೇರಿವೆ. ಎಂದಿನಂತೆ ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿಯೂ ಮನಸೆಳೆಯುವುದು ವಿಷಯ ವೈವಿಧ್ಯ, ಅರಿವಿನ ಹರವು ಹಾಗೂ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ವಿವೇಚನೆ. ಕೃತಿಯ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಲೇಖನಗಳ ಸಂದರ್ಭಸೂಚಿಯೊಂದಿದೆ. ಇಲ್ಲಿನ ಬಹುತೇಕ ಲೇಖನಗಳು ೧೯೯೦ರ ನಂತರದಲ್ಲಿಯೇ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದವಾಗಿವೆ. ವಿದ್ವಾಂಸರ ಅಭಿಮತದಂತೆ, ಡಿ.ಎಲ್.ನರಸಿಂಹಾಚಾರ್ ಅವರ 'ಹೀರಿಕೆಗಳು ಲೇಖನಗಳು' ಗ್ರಂಥದ ಸಾಲಿಗೆ ಸೇರುವ ಮಾದರಿ ಕೃತಿ ಇದು. ವಿಮರ್ಶೆ, ಕಾವ್ಯಮೀಮಾಂಸೆ, ಸಂಶೋಧನೆ, ಜಾನಪದ, ಮಾನವಶಾಸ್ತ್ರ, ಸಮಾಜಶಾಸ್ತ್ರ, ಭಾಷಾವಿಜ್ಞಾನ, ವಿಜ್ಞಾನ, ಇತಿಹಾಸ, ಅಧ್ಯಾತ್ಮಶಾಸ್ತ್ರ, ಧರ್ಮ ಇತ್ಯಾದಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಶಿಸ್ತುಗಳ ಅರಿವಿನ ಬುನಾದಿ ಈ ಬರೆಹಗಳಲ್ಲಿ ಗೋಚರಿಸುತ್ತದೆ.

ಯಾವುದೇ ವಿಷಯವನ್ನು ನಾನಾ ಮುಖಗಳಿಂದ ಪರಿಶೀಲಿಸಿ ಅದರ ಸತ್ಯಾಸತ್ಯತೆಗಳನ್ನು ವಿಮರ್ಶಿಸಿ ಯಾವುದು ಸರಿ ಅಥವಾ ಸರಿಯಲ್ಲದ್ದು ಎಂಬುದನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುವ ಸಂಶೋಧನಾಯಾನದಲ್ಲಿ ರಾಗೌ ಅವರ ಸಂಶೋಧನಾಮಾರ್ಗವು ಅನುಕರಣೀಯವಾದದ್ದು ಅವರ ಪಿಎಚ್.ಡಿ. ಪ್ರಬಂಧ ಈ ದಿಸೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಕೃತಿ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು. "ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಐತಿಹಾಸಿಕ ವಿಚಾರಗಳು" ಎಂಬುದು ಅವರು ಪಿಎಚ್.ಡಿ. ಪದವಿಗಾಗಿ ನಡೆಸಿದ ಸಂಶೋಧನೆಯ ವಿಷಯ. ಪ್ರಾಚೀನ ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ರಾಜ ಮಹಾರಾಜರುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಇರುವ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಅವರು ಅತ್ಯಂತ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಶೋಧಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಭಾರತೀಯ ಹಾಗೂ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಮೀಮಾಂಸೆ, ವಿಮರ್ಶೆಯನ್ನೂ, ಜಾನಪದದ ಅಧ್ಯಯನವನ್ನೂ, ಭಾಷಾವಿಜ್ಞಾನದ ಅಧ್ಯಯನವನ್ನೂ, ಅವುಗಳಿಗೆ ಪೂರಕವಾಗಿ ಮಾನವಶಾಸ್ತ್ರ, ತತ್ವಶಾಸ್ತ್ರ, ಮನೋವಿಜ್ಞಾನವನ್ನೂ ತಲಸ್ಪರ್ಶಿಯಾಗಿ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿರುವ ರಾಗೌ ಅವರು, ಇತಿಹಾಸದ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರಿಗೆ ಸರಿಮಿಗಲಾಗಿ ಕರ್ನಾಟಕದ ಇತಿಹಾಸ ವನ್ನು ಭಾರತೀಯ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ರಾಗೌ ಅವರದು ಬಹುಶಿಸ್ತೀಯ ಅಧ್ಯಯನ, ವಿದ್ವತ್ತು. ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯಗಳು ಅಂತರ್‌ಶಿಸ್ತೀಯ ಹಾಗೂ ಅಂತರಶಿಸ್ತೀಯ ಅಧ್ಯಯನದ ಬಗೆಗೆ ಮಾತನಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಎಷ್ಟೋ ವರ್ಷಗಳ ಮೊದಲೇ ಅವರು ಅದನ್ನು ಸಾಧಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಹದಿನೈದು ವರ್ಷಗಳ ದೀರ್ಘಕಾಲ ಸಂಶೋಧನೆ ನಡೆಸಿ ಶ್ರಮದಿಂದ ರಚಿಸಿದ ಮಹಾಪ್ರಬಂಧಕ್ಕೆ ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ ೧೯೯೦ರಲ್ಲಿ ಪಿಎಚ್.ಡಿ. ಪದವಿ ನೀಡಿದೆ. ಮಹಾಪ್ರಬಂಧ ಪುಸ್ತಕ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗಿದ್ದು, ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾದ ಹತ್ತು ಶ್ರೇಷ್ಠ ಮಹಾಪ್ರಬಂಧಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಎಂಬ ಹೆಗ್ಗಳಿಕೆಗೆ ಪಾತ್ರವಾಗಿದೆ. ಹೀಗೆ, ರಾಗೌ ಅವರು ಕನ್ನಡದ ಸಮಚಿತ್ತದ, ಶ್ರೇಷ್ಠ ಬರಹಗಾರರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಅಧ್ಯಾಪಕರಾಗಿ, ಕವಿಯಾಗಿ, ವಿಮರ್ಶಕರಾಗಿ, ಸಂಶೋಧಕರಾಗಿ, ಸಂಪಾದಕರಾಗಿ ಮಹತ್ವಪೂರ್ಣವಾದುದನ್ನು ಸಾಧಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ.

ರಾಗೌ ಅವರ ಕೃತಿಗಳಿಗೆ ಐದು ಸಲ ಕರ್ನಾಟಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ ಬಹುಮಾನಗಳು ಲಭಿಸಿವೆ: ನಮ್ಮ ಒಗಟುಗಳು-೧೯೭೦, ಜಾನಪದ ಸಂಕೀರ್ಣ೧೯೭೪, ರನ್ನ ವಿರಚಿತ ಸಾಹಸಭೀಮ

ವಿಜಯಂ-೧೯೮೫, ರನ್ನ ವಿರಚಿತ ಅಜಿತತೀರ್ಥಂಕರ ಪುರಾಣಂ-೧೯೮೮, ಲಕ್ಷ್ಮೀಶನ ಜೈಮಿನಿ ಭಾರತ-೧೯೯೩. 'ಕುವೆಂಪು ಸಾಹಿತ್ಯ ವಿಮರ್ಶನ' ಕೃತಿಗೆ ಮೈಸೂರಿನ ಕುವೆಂಪು ವಿದ್ಯಾವರ್ಧಕ ಟ್ರಸ್ಟ್‌ನ ಬಹುಮಾನ ಬಂದಿದೆ. ಕರ್ನಾಟಕ ಜಾನಪದ ಮತ್ತು ಯಕ್ಷಗಾನ ಅಕಾಡೆಮಿಯಿಂದ ೧೯೯೫ರಲ್ಲಿ 'ಜಾನಪದ ತಜ್ಞ ಪ್ರಶಸ್ತಿ' ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿದೆ. ಕರ್ನಾಟಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ ೨೦೦೦ರಲ್ಲಿ 'ಗೌರವ ಪ್ರಶಸ್ತಿ' ನೀಡಿ ಗೌರವಿಸಿದೆ. 'ಪ್ರಜಾವತ' ಪತ್ರಿಕೆ ೨೦೦೨ರಲ್ಲಿ 'ಪ್ರಜಾರತ್ನ ಪ್ರಶಸ್ತಿ'ಯನ್ನು ನೀಡಿದೆ. ಅವರ ತವರು ಜಿಲ್ಲೆ ಮಂಡ್ಯದ ಜನ-ದನಿ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸಂಸ್ಥೆ ೨೦೦೫ರಲ್ಲಿ 'ಡಾ. ಜೀಶಂಪ ಜಾನಪದ ತಜ್ಞ ಪ್ರಶಸ್ತಿ'ಯನ್ನೂ, ಎಚ್.ಡಿ. ಚೌಡಯ್ಯ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾನ ೨೦೦೮ರಲ್ಲಿ 'ಅನಾಗತ ಕೃತಿಗೆ' 'ಎಚ್.ಡಿ. ಚೌಡಯ್ಯ ಕಾವ್ಯ ಪ್ರಶಸ್ತಿ'ಯನ್ನೂ ನೀಡಿ ಗೌರವಾದರವನ್ನು ತೋರಿವೆ. ಹುಟ್ಟಿದೂರು ಇರುವ ತಾಲ್ಲೂಕು ಕೇಂದ್ರ ಮದ್ದೂರಿನಲ್ಲಿ ೧೯೯೫ರ ಜನವರಿ ೨೮ ಮತ್ತು ೨೯ರಂದು ನಡೆದ ನಾಲ್ಕನೇ ಮಂಡ್ಯ ಜಿಲ್ಲಾ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮ್ಮೇಳನದ ಸರ್ವಾಧ್ಯಕ್ಷತೆ ವಹಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿಯ ಗೌರವ ಪ್ರಶಸ್ತಿ(೨೦೦೧) ದೊರೆತ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅವರ ಅಭಿಮಾನಿಗಳೆಲ್ಲರೂ ಸೇರಿ ಮೈಸೂರಿನಲ್ಲಿ ಸಮಾರಂಭವನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸಿ ಅಭಿನಂದನೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದ್ದಾರೆ ಡಾ.ರಾಗೌ ಅರುವತ್ತು ವರ್ಷಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸಿದ ಸಂದರ್ಭವನ್ನು ನೆಪವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಅವರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ, ವಿದ್ವತ್ತು, ಬರೆಹದ ಸಾಧನೆಯನ್ನು ಮನಗಂಡು ಅಭಿಮಾನಿಗಳೂ ಮಿತ್ರರೂ ಸೇರಿ ೨೦೦೫ರಲ್ಲಿ ಹಾರ್ದಿಕ ಸಮಾರಂಭವನ್ನು ನಡೆಸಿ 'ಅಭಿಜಾತ' ಎಂಬ ಅಭಿನಂದನಾ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ ೨೦೦೬ರ ಫೆಬ್ರವರಿ ೪ ಮತ್ತು ೫ರಂದು ಕಾರವಾರದಲ್ಲಿ ನಡೆಸಿದ ೩೫ನೇ ಅಖಿಲ ಕರ್ನಾಟಕ ಜಾನಪದ ಸಮ್ಮೇಳನದ ಸರ್ವಾಧ್ಯಕ್ಷರನ್ನಾಗಿ ರಾಗೌ ಅವರನ್ನು ಗೌರವಿಸಿದೆ.

ವಿದ್ವಾಂಸರಾದ ಪ್ರೊ.ಎಂ.ಎಚ್.ಕೃಷ್ಣಯ್ಯನವರು ರಾಗೌ ಅವರನ್ನು 'ಮೌನ ಸಾಧಕ' ಎಂದು ಅತ್ಯಂತ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಗುರುತಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಕಳೆದ ನಾಲ್ಕೂವರೆ ದಶಕಗಳಿಂದ ಸದ್ದಿಲ್ಲದೆ ಮೌನವಾಗಿ ಕಾವ್ಯ, ಸಂಶೋಧನೆ, ವಿಮರ್ಶೆ, ಜಾನಪದ ಮುಂತಾದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾರಗಳಲ್ಲಿ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಾ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಅವರದೊಂದು ಬಗೆಯ ನಿಷ್ಕಾಮ ಪ್ರೀತಿಯ ಕಾಯಕ, ಜಗದ ಮೆಚ್ಚುಗೆಗಿಂತ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಕರ್ತವ್ಯನಿಷ್ಠ ಮತ್ತು ಆತ್ಮನಿಷ್ಠಮುಖೀ ನೆಲೆಯ ತೃಪ್ತಿಯನ್ನು ಬಗೆಯುವಂಥದ್ದು, ಈ ನಿಷ್ಕಾಮ ಕಾಯಕದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡ ಅವರ ಬರೆಹಗಳಲ್ಲಿ ಪಾಂಡಿತ್ಯದ ಜೊತೆಗೆ ಸೃಜನಾತ್ಮಕ-ನೋವುಪಟ್ಟ ಮುಖಗಳು ಎದ್ದು ಕಾಣುವುದರಿಂದ ವಿಶಿಷ್ಟತೆಯ ಆಯಾಮ ದೊರಕಿದೆ. ಅವರ ಹಳಗನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕುರಿತಾದ 'ಕಾವ್ಯಾನುಶೀಲನ' ಮೊದಲಾದ ಕೃತಿಗಳು ಕೇವಲ ಶೋಧಗಳಾಗದೆ-ಅವುಗಳಿಗೆ ವರ್ತಮಾನದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಕಂಡುಕೊಂಡ ಅನೇಕ ಒಳನೋಟಗಳನ್ನು ನೀಡುತ್ತವೆ ಮತ್ತು ಮುಂದೆ ಅವು ಗುರುತಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದಾದ ಮುನ್ನೋಟಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ. ಹೀಗೆ, ರಾಗೌ ಅವರ ಅಧ್ಯಯನದ ವ್ಯಾಪ್ತಿ ಬಹು ವಿಸ್ತಾರವಾದುದು. ಅದು ಅಂತರಶಿಸ್ತೀಯ ನೆಲೆಯದು. ಅವರು ತಮ್ಮ ಶೋಧಕ್ಕೆ ಮಾನವಶಾಸ್ತ್ರ, ಇತಿಹಾಸ, ಸಮಾಜಶಾಸ್ತ್ರ, ತತ್ವಶಾಸ್ತ್ರ, ಭಾಷಾಶಾಸ್ತ್ರ, ಮನಶಾಸ್ತ್ರ ಮತ್ತು ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಭಾಷೆಗಳ ಬಹುಮುಖೀನೆಲೆಗಳಿಂದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಆಯಾಮಗಳನ್ನು ನೀಡುತ್ತಾರೆ; ಹೊಸ ಹೊಸ ನೋಟಗಳನ್ನು ಹೊರ ಹೊಮ್ಮಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಇವು ಕೇವಲ ಪಾಂಡಿತ್ಯದ ಮಂಡನೆಯಾಗದೆ ಬದುಕಿನ ನಾನಾ ಮುಖಗಳ ದರ್ಶನವನ್ನು ಮಾಡ ಹೊರಡುವ ಪ್ರಯತ್ನಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಇವರ ಬರೆಹಗಳಿಗೆ ಒಂದು ಸಮಗ್ರನೋಟ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿದೆ. ಈ ಸಮಗ್ರ ನೋಟವನ್ನು ಕಂಡರಿಸುವಲ್ಲಿನ ವಸ್ತುನಿಷ್ಠತೆ ಮತ್ತು ಸಂಯಮದಿಂದಾಗಿ ಸಮಚಿತ್ತದ ನೋಟವೂ ಉಂಟಾಗಿದೆ.

ಪ್ರೊ. ರಾಗೌ ಅವರು ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಜಾನಪದ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳೆರಡರಲ್ಲಿಯೂ ದುಡಿದವರು. ಕವಿಯಾಗಿ, ವಿಮರ್ಶಕರಾಗಿ, ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಪಾದಕರಾಗಿ ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ, ಜಾನಪದ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಕ ಅಧ್ಯಯನ ನಡೆಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಅದರ ಆಳ-ಅಗಲಗಳನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸಿಕೊಟ್ಟವರು. ಅವರ ಸಂಶೋಧನ ಬರೆಹಗಳು ವಿದ್ವತ್ ಕ್ಷೇತ್ರದ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಲು ಕಾರಣವಾಗಿವೆ. ಜಾನಪದದ ಅಧ್ಯಯನ ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾದಾಗ ಅದಕ್ಕೊಂದು ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಚೌಕಟ್ಟನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿಕೊಡಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಆ ಚೌಕಟ್ಟನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿಕೊಟ್ಟ ಕೆಲವೇ ಮಂದಿಗಳಲ್ಲಿ ಡಾ.

ರಾಗ್ ಅವರು ಒಬ್ಬರೆಂಬುದನ್ನು ನಾವು ಮರೆಯಬಾರದು. ಜನಪದ ಗೀತೆಗಳೇ ಜಾನಪದವೆಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಜಾನಪದವನ್ನು ಹಲವು ಹತ್ತು ಮುಖಗಳಲ್ಲಿ ನಿರ್ದೇಶಿಸಿ ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯ ಜಾನಪದ ಲಕ್ಷಣಗಳೊಡನೆ ಸಮೀಕರಿಸಿ ಈ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಜಾನಪದ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ತಳಹದಿಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದ ಕೀರ್ತಿ ಡಾ.ಹಾಮಾನಾ, ಡಾ.ದೇಜಗೌ, ಡಾ.ಜೀಶಂಪ, ಡಾ.ಸಿ.ಪಿ.ಕೆ ಜೊತೆಜೊತೆಗೆ ಡಾ.ರಾಗ್ ಅವರಿಗೆ ಸಲ್ಲುತ್ತದೆ.ಜಾನಪದವನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ ರಾಗ್ ರಚಿಸಿದ ಕೃತಿಗಳೆಂದರೆ, ನಮ್ಮಗಾದೆಗಳು(೧೯೬೮), ಕಿಟ್ಟಿಲ್ ಕೋಶದ ಗಾದೆಗಳು(೧೯೬೯), ಕರ್ಣಾಟಕ ಜನಪದ ಕಥೆಗಳು(೧೯೬೯), ನಮ್ಮ ಒಗಟುಗಳು(೧೯೭೦), ಜನಪದ ನಂಬಿಕೆಗಳು(೧೯೭೨), ಕನ್ನಡ ಶಿಶುಪ್ರಾಸಗಳು(೧೯೭೨), ಜನಪದ ರಾಮಾಯಣ(೧೯೭೩), ಚಾಮಾಯಿ(೧೯೮೧), ಜಾನಪದ ಸಂಕೀರ್ಣ(೧೯೭೪), ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ ರೂಪಗಳು(೧೯೭೪), ಜಾನಪದ ಸಂಶೋಧನೆ(೧೯೮೧), ಜನಪದ ಆಟಗಳು(೨೦೦೧), ಜನಪದ ಮಹಾಭಾರತ ಸಮಾಲೋಚನೆ(೨೦೦೫) ಮೊದಲಾದವು. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಎಂಟು ಸಂಗ್ರಹಗಳು ಮತ್ತು ಉಳಿದವು ಜಾನಪದ ಅಧ್ಯಯನ, ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಮತ್ತು ಸಂಶೋಧನೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟವಾಗಿವೆ. ಹೀಗೆ, ರಾಮೇಗೌಡರು ಸಂಗ್ರಹ, ಸಂಪಾದನೆಯ ಜೊತೆಗೆ ಅದರ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯನ್ನೂ ಮಾಡುತ್ತಾ ಹೋದರು.

ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಜಾನಪದ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದ ಬಹಳಷ್ಟು ಜನ ಸಂಗ್ರಾಹಕರಾಗಿ ಹೆಸರು ಮಾಡಿದರು. ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಬರಿಯ ಗೀತೆಗಳ ಸಂಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಮೀಸಲಾಗಿದ್ದ ಜಾನಪದ ಕ್ಷೇತ್ರ ಒಗಟು, ಒಡಪು, ಗಾದೆ ಇತ್ಯಾದಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಮುಖಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯಲಾರಂಭಿಸಿತು. ರಾಮೇಗೌಡ ಅವರು ಈ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ತಮ್ಮದೇ ಆದ ರೀತಿ ಮತ್ತು ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಕೆಲಸಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಮತ್ತು ಲೇಖಕರಿಗೆ ಕಿಟ್ಟಿಲ್ ಪದಕೋಶ ಒಂದು ರೀತಿಯ ಬೈಬಲ್ ಇದ್ದ ಹಾಗೆ. ಅಂದಿನಿಂದ ಇಂದಿನವರೆಗೆ ಅನೇಕಾನೇಕ ಸಾಹಿತಿಗಳು ಇದನ್ನು ಬೆಳೆಸಿದ್ದಾರೆ. ರಾಮೇಗೌಡರು ಇದನ್ನು ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಸಿದ್ದಾರೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಅವರ 'ಕಿಟ್ಟಿಲ್ ಕೋಶದ ಗಾದೆಗಳು' ಮತ್ತು ಅದರ ಪೀಠಿಕೆಯೇ ನಿದರ್ಶನ. ಅಷ್ಟು ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಆ ಕೋಶದಲ್ಲಿ ಗಾದೆಗಳಿವೆ ಎಂದು ಬೇರೆ ಯಾವ ವಿದ್ವಾಂಸರೂ ಗುರುತಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ಇದು ತಾವು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನೂ ತಲಸ್ಪರ್ಶಿಯಾಗಿ ಹುಡುಕುವ ರಾಮೇಗೌಡರ ರೀತಿಯನ್ನು ನೂಜಿಸುತ್ತದೆ. ಹೀಗಾಗಿಯೇ ವಿದ್ವಾಂಸರೂ ಕಂಡುಕೊಂಡಂತೆ, ರಾಗ್ ಅವರು ನಮ್ಮ ಕಾಲದ ಅತ್ಯಂತ ದೊಡ್ಡ ಜಾನಪದ ವಿದ್ವಾಂಸರಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ಜಾನಪದ ಅಧ್ಯಯನ ತನ್ನ ಎಲ್ಲೆಯನ್ನು ಬಹುವಾಗಿ ವಿಸ್ತರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವ ಇಂದಿನ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಜಾನಪದ ಕುರಿತಾದ ತಾತ್ವಿಕ ಚರ್ಚೆಗಳು ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ನಡೆಯುವುದು ಅವಶ್ಯಕ. ಜಾನಪದ ಅಧ್ಯಯನದ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ನಿಲುವುಗಳನ್ನು ಜೀವಂತವಾಗಿಡುವುದಲ್ಲದೆ, ಜಾನಪದ ಅಸಕ್ತರ ಮತ್ತು ಈ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಹೊಸದಾಗಿ ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಿರುವವರ ಜಾನಪದದ ಪರಿಕಲ್ಪನಾತ್ಮಕ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಬೆಳೆಸುವಲ್ಲಿ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸುತ್ತವೆಯೆಂದು ಭಾವಿಸಿದ ರಾಗ್ ಅವರು ಜಾನಪದವನ್ನು ಕುರಿತಾಗಿ ಹಲವಾರು ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಹೊರತಂದಿದ್ದಾರೆ. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಜಾನಪದ ಅಧ್ಯಯನ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಆಯಾಮವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ ಹೊಸ್ತಿಲಲ್ಲಿ ಜಾನಪದ ಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದವರು ರಾಗ್. ಜಾನಪದ ಕ್ಷೇತ್ರಕಾರ ಮತ್ತು ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಗಳನ್ನು ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಚೌಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ನಡೆಸುತ್ತಾ ಬಂದವರು. ಅದಕಾರಣ ಜಾನಪದವನ್ನು ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿದ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿ ಅವರ ಗ್ರಂಥಗಳಿವೆ. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಜಾನಪದವನ್ನು ತಾತ್ವಿಕವಾಗಿ ನೆಲೆಗೊಳಿಸಿದ ಪ್ರಯತ್ನವು ಅವರ 'ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ ರೂಪಗಳು', ಜಾನಪದ ಸಂಶೋಧನೆ', 'ಜಾನಪದ ಸಂಕೀರ್ಣ' ಮೊದಲಾದ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ರಾಗ್ ಅವರು ಗಾದೆ, ಒಗಟು, ಕಥೆ, ಕಥನಕವನ, ಶಿಶುಪ್ರಾಸ-ಮುಂತಾದ ಸಂಗ್ರಹಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದಲ್ಲದೆ, ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಜಾನಪದದ ವಿವಿಧ ವಿಷಯಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಅವರು ಮಂಡಿಸಿರುವ ತಾತ್ವಿಕ ಚಿಂತನಾರೂಪದ ಬರೆಹಗಳು ಕನ್ನಡ ಜಾನಪದ ಲೋಕಕ್ಕೆ ನೀಡಿರುವ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಕೊಡುಗೆಗಳಾಗಿವೆ. ಜಾನಪದವನ್ನು ಇನ್ನಿತರ ಶಿಸ್ತಿನ ಮುಖಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಸಮುದಾಯ ಚೌಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿಟ್ಟು ಅವರು ಮಾಡಿರುವ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯಿಂದಾಗಿ ವಿಭಿನ್ನತೆಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿದೆ. ಜಾನಪದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಇವರ ಬರೆಹಗಳು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಪರಿಚಯಾತ್ಮಕವಲ್ಲ ಮತ್ತು

ವರ್ಣನಾತ್ಮಕವಲ್ಲ, ಆ ಕಾಲಘಟ್ಟದ ನೆಲೆಯನ್ನು ಮೀರಿ ಅಧ್ಯಯನ ಸ್ವರೂಪದ ಎತ್ತರಕ್ಕೆ ಬೆಳೆಯುತ್ತವೆ; ಜಾನಪದದ ವಿವಿಧ ಪ್ರಕಾರಗಳ ಮೂಲನೆಲೆಗೆ ಹೋಗಿ ಅಳವಾಗಿ ಅವುಗಳ ತಾತ್ವಿಕತೆಯನ್ನು ಚರ್ಚಿಸುತ್ತವೆ. ಅವರು ವಿಧ್ಯಾಂಸರಾದ ಡಾ.ಪಿ.ಕೆ.ರಾಜಶೇಖರ್ ಅವರ 'ಜನಪದ ಮಹಾಭಾರತ'ವನ್ನು ಕುರಿತು ನಡೆಸಿರುವ ಅಧ್ಯಯನಶೀಲ ಬರೆವಣಿಗೆಯು ಅವರ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಮತ್ತು ಒಳನೋಟಗಳಿಗೆ ಹಿಡಿದ ಕನ್ನಡಿಯಾಗಿದೆ. ಬಹುಶಃ ಜಾನಪದ ಕೃತಿಯೊಂದನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುವವರಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಉತ್ತಮ ಮಾದರಿಯಾಗಿ ಅದು ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆಯೆಂದು ನಾನು ಭಾವಿಸುತ್ತೇನೆ. ಎಲ್ಲ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ನೆಲೆಗಳಿಂದ ಜನಪದ ಬದುಕನ್ನು ಹೇಗೆ ನೋಡಬೇಕು, ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಬೇಕು ಮತ್ತು 'ಕಾಣಬೇಕು ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಈ ಬರೆಹ ದರ್ಶನ ನೀಡುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ರಾಗ್ ಅವರ ಬರೆಹಜೀವನದಲ್ಲಿ ಇದೊಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ಅನನ್ಯ ಬರೆಹವೆಂದು ಗುರುತಿಸಲು ಸಂತೋಷವಾಗುತ್ತದೆ. ರಾಗ್ ಅವರು ಸಂಪಾದಿಸಿರುವ 'ಜನಪದ ರಾಮಾಯಣ'ವು ಜಾನಪದ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಗಮನಾರ್ಹವಾದ ಕೃತಿ. ಜನಪದ ರಾಮಾಯಣದ ಆಧಾರದಿಂದಲೇ ವಾಲ್ಮೀಕಿ ರಾಮಾಯಣ ಬರೆದ ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೂ ಇದೆ. ಜಾನಪದದ ಬಗೆಗಿನ ಅವರ ಚಿಂತನ-ಮಂಥನವೂ ಈ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕ ಕೃತಿಗಳಾಗಿವೆ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು.

ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ 'ಜಾನಪದ'ದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಭಾಗವಾಗಿರುವಂತೆ, ಗಾದೆ ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಶಾಖೆಯಾಗಿದೆ. ಗಾದೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಈಗಾಗಲೇ ತಕ್ಕಮಟ್ಟಿಗೆ ಕೆಲಸ ನಡೆದಿದೆ. ಎರಡು-ಮೂರು ಸಂಗ್ರಹಗಳೂ ಹೊರಬಂದಿವೆ. ಆದರೂ ಆಗಬೇಕಾಗಿರುವ ಕೆಲಸ ಬಹಳವಿದೆ ಎಂದು ಕಾರ್ಯಶೀಲರಾದ ರಾಗ್ ಅವರು "ಗಾದೆಗಳು ಜನ ಸಾಮಾನ್ಯರ ನುಡಿಪುಷ್ಪಗಳು. ಅವುಗಳನ್ನು ಒಂದು ಕಡೆ ಕಲೆಹಾಕುವ, ಮಾಲೆ ಮಾಡುವ ಮಾಲೆಗಾರನ ಕೆಲಸ ಅಷ್ಟೇ ನನ್ನದು" ಎಂಬ ವಿನ್ಯಾಸದಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಿರುವುದಾದ "ನಮ್ಮ ಗಾದೆಗಳು" ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಹೊರತಂದಿದ್ದಾರೆ. ಗಾದೆಗಳ ಸಂಗ್ರಹ ಇನ್ನೂ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಆಗಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಗಾದೆಗಳು ಇವೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಇದು ಸಾಕಷ್ಟು ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದೆ. ಜೊತೆಗೆ ಜಾನಪದದ ಮುಖ್ಯ ಮೂಲವಸ್ತುಗಳಾದ ಸಂಗ್ರಹ, ವರ್ಗೀಕರಣ ಹಾಗೂ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಈ ಮೂರು ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿಯೂ ರಾಗ್ ನಿಷ್ಣಾತರು. ವರ್ಗೀಕರಣ ಮತ್ತು ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯ ಗಾಢ ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಪರಿಶೀಲನಾ ಮನೋಭಾವವುಳ್ಳವರೆಂಬುದು ಅರಿವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ರಾಗ್ ಅವರು ಜಾನಪದ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ವೈಜ್ಞಾನಿಕವಾಗಿ, ಶಾಸ್ತ್ರೀಯವಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿರುವ ಕೆಲವೇ ಕೆಲವರಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖರೆಂದು ಸಾಬೀತಾಗುತ್ತದೆ.

ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಮೊದಲಿಗೆ ಗಾದೆಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದವರು ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ವಿಧ್ಯಾಂಸರಾದ ಕಿಟೆಲ್. ಚಾರಿತ್ರಿಕವಾಗಿ ನೋಡಿದರೆ, ಫ್ಲೀಟ್ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಲಾವಣಿಗಳು ಮತ್ತು ಕಿಟೆಲ್ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ ಗಾದೆಗಳು ಕನ್ನಡ ಜಾನಪದಕ್ಕೆ ನಾಂದಿ ಹಾಡಿದವು. ಫ್ಲೀಟ್ ತನ್ನ ಲಾವಣಿಗಳನ್ನು 'ಇಂಡಿಯನ್ ಆಂಟಿಕ್ವರಿ' ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದರೆ, ಕಿಟೆಲ್ ತನ್ನ ಗಾದೆಗಳನ್ನು ತಾನೇ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದ 'ಕನ್ನಡ-ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಡಿಕ್ಷನರಿ'ಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದನು. ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಇವರಿಬ್ಬರೂ ನಮ್ಮ ಜಾನಪದ ಅಧ್ಯಯನದ ಪ್ರವರ್ತಕರೆಂದೇ ಖ್ಯಾತರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಪ್ರಾಸಂಗಿಕವಾಗಿ ಈ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಇವರು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದವರಾದರೂ ನೀಡಿದ ಕೊಡುಗೆಗಳು ಮಹತ್ವದ್ದಾಗಿವೆ. ಮುಂದೆ ಗಾದೆಗಳ ಸಂಗ್ರಹದಲ್ಲಿ ಮಹತ್ವದ ಕಾಣ್ಕೆ ನೀಡಿದವರಲ್ಲಿ ರಾಗ್ ಅವರು ಪ್ರಮುಖರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ರಾಗ್ ಅವರ 'ನಮ್ಮ ಗಾದೆಗಳು' ಕೃತಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ಹಾ.ಮಾ.ನಾಯಕರು ಹೇಳಿರುವಂತೆ, "ಇದರಲ್ಲಿ ಎರಡು ಸಾವಿರ ಇನ್ನೂರು ಗಾದೆಗಳಿದ್ದು, ಅವು ಸಂಗ್ರಹದ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾದೇಶಿಕವಾಗಿವೆ. ಗಾದೆಗಳನ್ನು ಕುರಿತ ಅತ್ಯಂತ ಉಪಯುಕ್ತವಾದ ಸುದೀರ್ಘ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ ಹಾಗೂ ಅರ್ಥಕೋಶಗಳು ಈ ಸಂಗ್ರಹದ ಬೆಲೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿವೆ. ಇಲ್ಲಿನ ಬಹುಪಾಲು ಗಾದೆಗಳು ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತಿವೆ. 'ನಮ್ಮ ಗಾದೆಗಳು' ತುಂಬ ಸಮರ್ಪಕವಾದ ಹಾಗೂ ಸಮರ್ಥವಾದ ಸಂಗ್ರಹವಾಗಿದೆ." 'ಕಿಟೆಲ್ ಕೋಶದ ಗಾದೆಗಳು ಕೃತಿಗೆ ಮುನ್ನುಡಿ ಬರೆಯುತ್ತಾ ಎಂ. ಮರಿಯಪ್ಪ ಭಟ್ಟ ಅವರು ಗಾದೆಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ರಾಗ್ ಅವರು ಮಾಡಿರುವ ಮಹತ್ವದ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಕುರಿತು ಹೀಗೆ ದಾಖಲಿಸಿದ್ದಾರೆ: ಕನ್ನಡ ಗಾದೆಗಳ

ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಪರಿಶ್ರಮ ವಹಿಸಿ 'ರಾಗೌ' (ಶ್ರೀ ರಾಮೇಗೌಡರು) ಆಗಲೇ ಹೆಸರುವಾಸಿಯಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. 'ನಮ್ಮ ಗಾದೆಗಳು' ಎಂಬ ಸಂಕಲನ ಒಂದು ಸಾಹಸದ ಕೃತಿ. ಇದರಲ್ಲಿ ಹಿಂದೆ ಪ್ರಕಟವಾಗದೆ ಉಳಿದುಕೊಂಡ ಸುಮಾರು ಎರಡು ಸಾವಿರಕ್ಕೂ ಮಿಕ್ಕ ಹೊಸ ಗಾದೆಗಳು ಅಡಕವಾಗಿವೆ. ಅವರು ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿರುವ ಸುದೀರ್ಘವಾದ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ ಗಾದೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಕನ್ನಡಕ್ಕಿರುವ ಏಕಮಾತ್ರ ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕ ಪ್ರಬಂಧವೆನ್ನಬಹುದು. ಬಹಳ ಅಮೂಲ್ಯವಾದ ಬರಹವದು. ಗಾದೆಗಳನ್ನು ಕುರಿತಾಗಿ ಸಂಗ್ರಹಣ, ವರ್ಗೀಕರಣ ಹಾಗೂ ವಿಶ್ಲೇಷಣ-ಈ ಮೂರು ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಗಾಢ ತಜ್ಞತೆಯಿಂದೊಡಗೂಡಿದ ಮಹತ್ವದ ಮಾಸ್ಟರ್ ಪೀಸ್ ಎಂಬಂತಿರುವ ರಾಗೌ ಅವರ ಈ ಸಂಶೋಧನಾ ಕಾರ್ಯವು ಹೊಸತಲೆಮಾರಿಗೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕ ಮಾದರಿ.

ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಉಳಿದೆಲ್ಲ ಪ್ರಕಾರಗಳಂತೆ ಗಾದೆಯೂ ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ಕಲಾವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿದುದೇ ಆಗಿದೆ. ಗೀತೆ, ಕಥೆ, ಒಗಟು, ಲಾವಣಿ ಮೊದಲಾದವುಗಳಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ವ್ಯಾಪಕವೂ ಜನಸಂಮುಖವೂ ಜನಪ್ರಿಯವೂ ಆದ ಗಾದೆ ಅನುಭವದ ಸಾಂದ್ರತೆಗೆ, ವಸ್ತುವೈವಿಧ್ಯತೆಗೆ, ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಸಂಪನ್ನತೆಗೆ, ವಿಚಾರ ವೈಭವಕ್ಕೆ ಹೆಸರಾಂತಿದೆ. ಹೀಗೆ ಇದೊಂದು ಸಂಕೀರ್ಣ ಕಲೆಯಂತೆ ಭಾಸವಾದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಅಶ್ಚರ್ಯಪಡ ಬೇಕಾದುದಿಲ್ಲ. ಜನಸಾಮಾನ್ಯರ ಬದುಕು ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಸುಹೊಕ್ಕಾಗಿ ಸೇರಿಕೊಂಡಿರುವುದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ, ಅದಕ್ಕೆ ಶಕ್ತಿಯನ್ನೂ ಸಂಪನ್ನತೆಯನ್ನೂ ತಂದುಕೊಟ್ಟಿದೆ. ಗಾದೆಯಿಲ್ಲದೆ ಅವರ ಬದುಕಿಲ್ಲ, ಭಾಷೆಯಿಲ್ಲ. ಮಾತು ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತೆಂದರೆ ಗಾದೆಗಳ ಸ್ವಾಮಿಗಳೆಂದೇ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಬತ್ತಳಿಕೆಯಿಂದ ಬಾಣಗಳನ್ನು ಸೆಳೆದು ಪುಂಖಾನುಪುಂಖವಾಗಿ ಬಿಡುವಂತೆ, ಅನುಭವದ ಅಕ್ಷಯಪಾತ್ರೆಗೆ ಕೈಹಾಕಿ ತೆಗೆದು ಪ್ರಯೋಗಿಸುವುದನ್ನು ಕಂಡು ಯಾರೂ ಬಿಲ್ಲಂಬೆರಗಾಗಬಹುದು. ಗಾದೆಗಳು ಸಮಯಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಬಾರದೆಹೋದರೆ, 'ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಏನೋ ಗಾದೆ ಹೇಳಿದ ಹಾಗಾಯ್ತು' ಎಂದು ಹೇಳುವುದರ ಮೂಲಕ ಗಾದೆಯಿಲ್ಲದೆ ಸಮರ್ಥವಾಗಿ ಹೇಳಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನು ಸೊಗಸಾಗಿ ತೋರಿಸಿಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಗಾದೆ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರ ಸೃಷ್ಟಿ ಹೇಗೆೋ ಹಾಗೆಯೇ ಅವರ ಬದುಕಿನ ಅನನ್ಯ ಸಂಗಾತಿ ಕೂಡ. ಉಪ್ಪು ಊಟಕ್ಕೆ ಹೇಗೆ ಅಗತ್ಯವೋ ಹಾಗೆ ಮಾತಿಗೆ ಗಾದೆ ಅವಶ್ಯಕ. ಉಪ್ಪಿನಕಾಯಿ ಊಟಕ್ಕೆ ವ್ಯಂಜಕವಾದರೆ, ಗಾದೆ ಮಾತಿಗೆ ವ್ಯಂಜಕವಾಗುತ್ತದೆ.* ಹೀಗಾಗಿ, 'ಮೂರ್ತಿ ಚಿಕ್ಕದಾದರೂ ಕೀರ್ತಿ ದೊಡ್ಡದಾದ', 'ಕಿರಿದರಲ್ಲಿ ಹಿರಿದಾದ ಅರ್ಥ ತುಂಬಿದ' ಗಾದೆಗಳು ಜನಾನುಭವದ ಸರ್ವಾದರಣೀಯ ಸಣ್ಣ ಹರಳುಗಳಂತೆ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಅಂತು ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಗಾದೆಗಳು ಜನಸಾಮಾನ್ಯರ ಬಿಡಿಕವಿತೆಗಳು; ಅವರ ಜೀವನ ಮಂದಾರದ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಪರಾಗಗಳು.

ಇಂಥ ಜನಪದ ಪ್ರಾಚೀನ ಹೇಳಿಕೆಗಳಿಗೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ 'ಗಾದೆ' ಎಂದು ಕರೆಯುವುದು ವಾಡಿಕೆಯಾಗಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಸಂವಾದಿಯಾಗಿ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ 'ನಾಣ್ಣಡಿ' ಎಂಬ ಮತ್ತೊಂದು ಮಾತೂ ಕೂಡ ಪ್ರಚುರದಲ್ಲಿದೆ. ಮೊದಮೊದಲು 'ನಾಣ್ಣಡಿ' ಎಂಬುದೇ ಪ್ರಚಾರದಲ್ಲಿದ್ದು, ಅನಂತರ 'ಗಾದೆ' ಎಂಬುದು ಬಂದಿರಬೇಕೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಈಗ

ಪ್ರಚಲಿತವಾಗಿರುವ 'ಗಾದೆ' ಎಂಬ ಮಾತಿಗೆ ಸಂಸ್ಕೃತ ಪದ 'ಗಾಥಾ' ಎಂಬುದು ಮೂಲವಾಗಿದ್ದು, ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ, ಜನಜೀವನಕ್ಕೆ ಸಂಸ್ಕೃತ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಕೃತಗಳ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸಂಬಂಧದಿಂದ ಈ ಪದದ ಆಗಮನವಾಗಿರಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಆಗಮನವಾಗುವಾಗ 'ಗಾದೆ', 'ಗಾಥಾ' ಶಬ್ದದ ನೇರ ತದ್ಭವವಾಗಿರಬೇಕು, ಇಲ್ಲವೆ ಪ್ರಾಕೃತದ 'ಗಾಹೆ' ಯಾಗಿ ನಂತರ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ 'ಗಾದೆ'ಯಾಗಿ ರೂಪಾಂತರಗೊಂಡಿರಬಹುದು.¹ ಅಂತು ಕನ್ನಡದ 'ಗಾದೆ'ಗೆ ಸಂಸ್ಕೃತದ 'ಗಾಥಾ' ಶಬ್ದವೇ ಮೂಲವೆಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾದ ಹಾಗಾಯಿತು. ಆದರೆ ಒಂದು ವಿಚಾರ. ಈ ಸಂಸ್ಕೃತದ 'ಗಾಥಾ' ಎಂಬುದು ಛಂದಸ್ಸಿನ ಒಂದು ಜಾತಿಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತಿದ್ದು, ಕನ್ನಡದ 'ಗಾದೆ'ಯ ಅರ್ಥಸ್ಪಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಹೊಂದದಿರುವುದು ಗಮನಾರ್ಹ.² ಹೀಗೆ ಪರಸ್ಪರ ವಿರುದ್ಧ ಅರ್ಥವಿರುವ ಎರಡು ಪದಗಳು ಒಂದರಿಂದ ಮತ್ತೊಂದು ಬಂದಿತು ಎಂದು ಹೇಗೆ ತಾನೆ ಹೇಳಲು ಸಾಧ್ಯವಾದೀತು? ಆದರೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗಿದೆ.³ ಆದ್ದರಿಂದ ಇದಕ್ಕೇನಾದರೂ ಅಂತರಂಗ ಸಂಬಂಧ ಇರಲೇಬೇಕೆಂಬುದು ತೋರುತ್ತದೆ: ಒಂದು, ಪ್ರಚಲಿತ ಪ್ರಾಚೀನ ಹೇಳಿಕೆಗಳನ್ನೇ ಕವಿಗಳು ತಮ್ಮ ಮುಕ್ತಕಗಳಲ್ಲಿ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡಿರಬಹುದು; ಇವುಗಳನ್ನೇ 'ಗಾಥಾ'ಗಳೆಂದು ಕರೆಯುವುದು. ಅಲ್ಲದೆ ಇವುಗಳಿಗೆ 'ಸುಭಾಷಿತಗಳು' ಎಂದೂ ಕೂಡ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಕರೆಯುವುದುಂಟು. ಆದರೆ ಸುಭಾಷಿತಗಳೆಲ್ಲ ಗಾದೆಗಳೆಲ್ಲ ಎಂಬುದು ಅಷ್ಟೇ ಸಮರ್ಥವಾದ ಮಾತು. ಎರಡು, ಬಹುತೇಕ ಗಾದೆಗಳು ಪದ್ಯ ಖಂಡಗಳಂತೆ ಗೋಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದು ಶ್ಲೋಕರೂಪದ 'ಗಾಥಾ'ಗಳನ್ನು ಹೋಲುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ ಹಾಗೆ ಕರೆಯಲು ಕಾರಣವಾಗಿರಬೇಕು. ಅಂತು ಸಂಸ್ಕೃತದ 'ಗಾಥಾ' ಕನ್ನಡದ ಗಾದೆಯಾಗಿದೆ. ಅಚ್ಚಗನ್ನಡ ಮಾತಾದ 'ನಾಣ್ಣಡಿ' ಯನ್ನು ಮರೆಸುವಷ್ಟರಮಟ್ಟಿಗೆ 'ಗಾದೆ'ಯ ಜನಪ್ರಿಯತೆ ಇದೆ. ಇಂಗ್ಲಿಷ್‌ನಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು 'proverb' ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಗಾದೆಗೆ ಸಂವಾದಿಯಾಗಿ ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಬಳಸುವುದುಂಟು: ಲೋಕೋಕ್ತಿ, ಪ್ರಾಚೀನೋಕ್ತಿ, ಸಾಮತಿ, ಸಾರೋಕ್ತಿ, ಸೂಕ್ತಿ, ಸೂತ್ರ, ಉದ್ಧರಣೆ, ಹೇಳಿಕೆ, ವಿಧಿ, ನಿಯಮ, ಪ್ರಮಾಣ ಇತ್ಯಾದಿ. ಆದರೆ ತೋರಿಕೆಗೆ ಒಂದೇ ಅರ್ಥವನ್ನು ಸೂಚಿಸುವಂತೆ ಕಾಣಬರುವ ಈ ಸೂತ್ರರೂಪದ ವಾಕ್ಯಗಳೆಲ್ಲ ಮೂಲಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಗಾದೆಯನ್ನು ಹೋಲುತ್ತವೆ ಎನ್ನಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಗಾದೆ ಜನಜೀವನದ ವ್ಯಾಪಕ ಸತ್ವ, ತತ್ತ್ವ. ಜನಜೀವನದಂತೆ ವೈಶಾಲ್ಯವನ್ನೂ ವೈವಿಧ್ಯವನ್ನೂ ಹೊಂದಿರುವುದರಿಂದ ಗಾದೆಯನ್ನು ಕುರಿತಾದ ನಿಷ್ಕೃಷ್ಟ ವಿಮರ್ಶೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಕಷ್ಟಸಾಧ್ಯವೇ. ಅದರಲ್ಲೂ ಅದರ ಸಾಮಾನ್ಯ ತತ್ತ್ವಗಳನ್ನು (general principles) ಹೇಳುವುದಂತು ತುಂಬಾ ಕಷ್ಟದ ಕೆಲಸ. ಹಾಗೆಂದರೆ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಗೆ ಜಿಜ್ಞಾಸೆಗೆ ನಿಲುಕದಂಥ ವಿಷಯವೆಂದು ಅರ್ಥವಲ್ಲ; ಏಕಸೂತ್ರದಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದಿರಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಲ್ಲ ಎಂಬುದಷ್ಟೇ ಮಾತು. ಒಂದು ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಏನಾದರೂ ಹೇಳಲು ಹೊರಟರೆ, ಅದರಿಂದ ಹೊರತಾದ ವಿಷಯಗಳೇ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಇರುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಇರುವುದರಿಂದ ಸೂತ್ರವೊಂದರಲ್ಲಿ ಗಾದೆಯ ಸಮಸ್ತ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಬಂಧಿಸಲು ಬರುವಂತಿಲ್ಲ. ಗಾದೆ ನೂರು ಭಾವದ ನೂರು ವಿಷಯದ ನೂರು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಈ ಕಷ್ಟ ಒದಗುವುದು ಅತ್ಯಂತ ಸಹಜ. ಹೀಗಾಗಿ, ಅದರ ಸ್ವರೂಪ, ಲಕ್ಷಣ, ಉಗಮ, ವಿಕಾಸ, ಇತ್ಯಾದಿ ವಿಷಯಗಳಿಗೆ ಕೈ ಹಚ್ಚಲು ಹೊರಡುವ ಲೇಖಕನಿಗೆ ಎದುರಾಗುವ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಇವು. ಆದ್ದರಿಂದ ಲಕ್ಷಣ ನಿರೂಪಣೆಗಳಲ್ಲಿ ನಿಖರತೆ, ನಿಷ್ಕೃಷ್ಟತೆ ಹಾಗೂ ನಿರ್ದಿಷ್ಟತೆ ಕಾಣಬರದೇ ಹೋದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಅದರ ಅಪಾರ ವಸ್ತುವಿಸ್ತಾರ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

ಈಗ ವಿವಿಧ ವಿಧಾಂಸರು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿರುವ ಕೆಲವು ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಕೊಡುವುದು ಅವಶ್ಯಕ. ಗಾದೆಯ ರಚನೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಬರೆಯುತ್ತಾ ಜಿ.ಎ. ಕೆಲ್ಲೊ ಅವರು ನಾಲ್ಕು ಗುಣಗಳನ್ನು ಹೆಸರಿಸುತ್ತಾರೆ: ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತತೆ, ವಿವೇಕಪೂರ್ಣತೆ ಅಥವಾ ಸಂವೇದನಾಶೀಲತೆ, ತೀಕ್ಷ್ಣತೆ ಮತ್ತು ಜನಪ್ರಿಯತೆ.⁴ 'ಸರ್ವಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ಮತ್ತು ಗಮನಾರ್ಹವಾದ ಉಪಯೋಗದಲ್ಲಿನ ಅಡಕವೂ ಸಾರಭೂತವೂ ಆದ ಮಾತು ಅಥವಾ ಹೆಚ್ಚು ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಕೆಲವೇ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಭಣ್ಣೆ ಇಳಿಸಿದುದು' ಎಂಬುದಾಗಿ ಥಾಮಸ್ ಪುಲ್ಲರನ ಅಭಿಪ್ರಾಯ.⁵ ಲಾರ್ಡ್‌ಜಾನ್ ರಸೆಲ್ ಹೇಳುವಂತೆ ಇದು 'ಹಲವರ ಜ್ಞಾನ ಒಬ್ಬನ ವಿವೇಕ'.⁶ ಇಸೆಲಿಯನ್ ಎಂಬ ಜರ್ಮನ್ ಗಾದೆಗಳ ಸಂಗ್ರಹಕಾರ ಗಾದೆಗಳ ಲಕ್ಷಣ ನಿರೂಪಣೆಗಳನ್ನು ಚರ್ಚಿಸುತ್ತಾ ಆಡಿರುವ ಈ ಕೆಲವು ಮಾತುಗಳು ಗಮನಾರ್ಹ: ಗಾದೆಗಳೆಂದರೆ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರಲ್ಲಿ ಚಲಾವಣೆಯಲ್ಲಿರುವ, ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಮುದ್ರೆ ಬಿದ್ದಿರುವ ಪ್ರಚಲಿತವೂ ಸ್ವೀಕೃತ ಮೌಲ್ಯಭರಿತವೂ ಆಗಿರುವ ನಾಣ್ಯ. ಇದನ್ನು ಇನ್ನೂ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ, ಜನತೆಯ ಕೌಟುಂಬಿಕ ಪದವೇ ಗಾದೆಯೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.⁷ 'ನಿಜವಾದ ಗಾದೆ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಗುಣದ ಮಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದ ಸಹಜ ಬೆಳೆ'.⁸ ಎಸ್.ಜಿ. ಚಾಂಪಿಯನ್ ಅವರು ತಮ್ಮ ಬೃಹತ್ ಸಂಗ್ರಹವೊಂದರ ಮುನ್ನುಡಿ ಬರೆಯುತ್ತಾ ಹೇಳಿರುವ ಮಾತುಗಳು ಇವು: 'ನನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಲ್ಲಿ ಗಾದೆಯೆಂದರೆ ಜನಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದ್ದು ಈಗಲೂ ಇರುವ, ಉಪದೇಶಾತ್ಮಕ ಅಥವಾ ಸಲಹೆಯನ್ನು ನೀಡುವ, ನಿಜವಾದ ಅರ್ಥವನ್ನು ಮರೆಸಿ ಅಲಂಕಾರಿಕವಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿರುವ, ರೂಪಕ ಅಥವಾ ಗುಢಾರ್ಥ ದ್ಯೋತಕವಾಗಿ ರೂಪ ಬದಲಿಸಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಜನಾಂಗವೊಂದರ ಸೂಕ್ತಿಯೇ ಆಗಿದೆ'.⁹ ಪ್ಯೂಫೆಸರ್ ಎ.ವಿ. ಕೋಸ್ಮಿಯಸ್ ಹೇಳುವ ಹಾಗೆ, 'ಗಾದೆಯ ಪ್ರಧಾನ ಸರ್ವೋತ್ತಮ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವೆಂದರೆ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸ್ವೀಕಾರಾರ್ಹತೆ ಅಥವಾ ಭಾವನೆಗಳ ಮತ್ತು ಆದರ್ಶಗಳ ಪ್ರಕಾಶನ ಮತ್ತು ಪ್ರತಿಫಲನಗುಣ, ರಾಷ್ಟ್ರದ ದೈಹಿಕ ಹಾಗೂ ಮಾನಸಿಕ ಚಕ್ಷುರ್ವಿಗಿ ಸುವ್ಯಕ್ತವಾಗಿರುವ ಗೋಚರಾಗೋಚರ ಜಗತ್ತಿನ ಸುತ್ತಲಿನ ಎಲ್ಲ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಅರಿತ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳು ಮತ್ತು ಪರಿಶೀಲನೆಗಳು, ಅನುಮತಿಗಳು ಮತ್ತು ಅಂದಾಜುಗಳು'.¹⁰ 'ಗಾದೆಯೆಂದರೆ ಕೇಂದ್ರೀಕೃತ ಸಂಕೇತಗಳ ನಾಯಕ ಕೃತಿ, ಆಯ್ದು ಮುತ್ತು, ಅತ್ಯುತ್ತಮ ನಾಜೂಕಿನ ನಾಟು ನುಡಿ ಕವಿತೆ'.¹¹ 'ಗಾದೆ ಮಾತುಗಳೆಂದರೆ ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟಾದ ನಿರ್ಣಯಗಳಲ್ಲ, ವಿವೇಕ ಜಾಗೃತಿ ಮಾಡುವ ಸುಭಾಷಿತಗಳು'.¹² 'ಗಾದೆಗಳು ಹೊಸ ಸುಭಾಷಿತಗಳ ಮನೆಗಲ್ಲು; ವಿವೇಕದ ಒರೆಗಲ್ಲು'.¹³ ಗಾದೆಯೆಂದರೆ, 'ಸತ್ಯವಿರಬಹುದಾದನ್ನು ಅಥವಾ ನೀತಿಬೋಧೆಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವ ವಾಡಿಕೆಯ ಚಿಕ್ಕ ವಾಕ್ಯಗಳು'.¹⁴ 'ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವ ಹೇಳಿಕೆಗಳು'¹⁵ ಗಾದೆಗಳೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು.

ಗಾದೆಗಳನ್ನು ಕುರಿತ ಮೇಲಿನ ಲಕ್ಷಣ ನಿರ್ದೇಶನಗಳು ಅದರ ಬಗ್ಗೆ ಸಮಗ್ರ ತಿಳಿವನ್ನು ತಂದುಕೊಡುತ್ತವೆ ಎಂದು ಹೇಳುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಅದರ ಹಲವಾರು ಮುಖಗಳನ್ನು ಚಿನ್ನಾಗಿಯೇ ಪರಿಚಯಿಸುತ್ತವೆ. ಗಾದೆ ಅನುಭವದಿಂದ ಸಿದ್ಧವಾದ ಮಾತಾದ್ದರಿಂದ ಕಡೆಗೆ ಅನುಭವವೇ ಒರೆಗಲ್ಲಾಗಿ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿ ನಿಂತುಕೊಳ್ಳುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯುಂಟು. ಗಾದೆಯೆಂದರೆ ಸದ್ಯೋಜಾತ ನುಡಿಗಟ್ಟು; ಸೂಕ್ತ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ತಾಳಿದ ಯೋಗ್ಯ ನಿರ್ಣಯಗಳು. ಅಲ್ಲದೆ ಇವಕ್ಕೆ ಅನುಭವದ ಪರಿಮಿತಿ ಇರುವಂತೆ, ಅನುಭವದ ಪ್ರೀತಿಯೂ ಇರುತ್ತದೆ. ಒಂದು ಕಡೆ ಇವು ಮಾನವನ ಬುದ್ಧಿಮತ್ತಿಕೆಗಳಾದರೆ, ಮತ್ತೊಂದು ಕಡೆ ಅಲೋಚನಾ ದೀಪಿಕೆಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ಮಾನವ ಬಾಳಿನ ಬೇವು-ಬೆಲ್ಲ ನೂರಾರು

ವಿಧಾನಗಳಲ್ಲಿ ಹರಿದು ನಿಂತಿದೆ. ಅದರಿಂದಲೇ ಇವುಗಳಂತೆ ಬದುಕಿನ ಪ್ರತಿ ಭಾಗವನ್ನು ಸ್ಪರ್ಶಿಸುವ ಬೇರೊಂದು ಪ್ರಕಾರ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಸಾಹಿತ್ಯ 'ಬಾಳಿನ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ' ಎಂಬ ನಿರೂಪಣೆಗಂತು ಗಾಢ ನೂರಕ್ಕೆ ನೂರು ಪಾಲು ಸತ್ಯ. ಇಂಥ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾರದ ಸ್ವರೂಪ ರಚನೆಗಳ ಬಗೆಗೆ ಮಾತಾಡುವುದು ಕಷ್ಟವಾದರೂ, ಎದ್ದು ಕಾಣುವ ಕೆಲವು ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನಾದರೂ ನಿಷ್ಕೃಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

ಮೊತ್ತ ಮೊದಲ ಮಾತೆಂದರೆ ಗಾದೆಗಳು ಗದ್ಯಪದ್ಯಗಳೆರಡರಲ್ಲೂ ರಚಿತವಾಗಿವೆ ಎಂಬುದೇ ಆಗಿದೆ. ಗದ್ಯವೆಂದರೆ ಸಾಮಾನ್ಯ ಗದ್ಯವಲ್ಲ; ಪದ್ಯವೆಂದರೆ ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾದ ಪದ್ಯವಲ್ಲ. ಅಂದರೆ ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಹೋಲುವಂತೆ ಇವೆ.¹⁶ ಅವುಗಳು ಗದ್ಯದ ಅನರ್ಪಣೆ ರತ್ನಗಳು; ಗಾಢ ಪರಿಜ್ಞಾನದ ಫಲನರೂಪಗಳು. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಗಾದೆಯೂ ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಬಿಡಿ ಕವಿತೆಯೇ. ಛಂದೋಬದ್ಧತೆ, ಪ್ರಾಸಾನುಪ್ರಾಸಗಳ ಯೋಜನೆ, ಅಲಂಕಾರಿಕ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕಾಣುವ ಗುಣಗಳು. ಗದ್ಯದಂತೆ ತೋರುವ ಗಾದೆಗಳಲ್ಲೂ ಲಯವಿದ್ದೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಂದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಇವು ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾವ್ಯ ಅಥವಾ ಕವಿತೆಯ ಉಳಿಕೆಗಳು ಎಂದು ಕರೆಯಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಾರದು. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಗಾದೆಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಗುಣಗಳು ನಿಷ್ಕೃಷ್ಟವಾಗಿ ಬರಲೇಬೇಕೆಂಬ ನಿಯಮವೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಆದಿವಾಸಿಯ ಭಾಷೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕಾವ್ಯಮಯವಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿಯೇ ಬಂದ ಗಾದೆಗಳಲ್ಲಿ ಛಂದೋಬದ್ಧತೆ, ಪ್ರಾಸಾನುಪ್ರಾಸ, ಅಲಂಕಾರಪ್ರಿಯತೆ ಕಂಡುಬಂದಿದ್ದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಸಂದೇಹ ಪಡಬೇಕಾದುದಿಲ್ಲ. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನಲ್ಲೂ ಸೃಷ್ಟಿಸಕ್ತಿ ಗುಪ್ತವಾಗಿ ಅಡಗಿಕೊಂಡಿರುತ್ತದೆ. ಇಂಥ ಸಮಷ್ಟಿಯ ಸೃಷ್ಟಿಸಕ್ತಿಗೆ ಗಾದೆಗಳು ನಿತಾಂತ ನಿದರ್ಶನಗಳಾಗಿವೆ. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ 'ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಸತ್ತಾಗಲೂ ಕವಿಯೊಬ್ಬ ಸಾಯುತ್ತಾನೆ' ಎಂಬ ಸೂಕ್ತಿಯನ್ನು ನೆನೆಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು.¹⁷ ಬಹುತೇಕ ಗಾದೆಗಳ ಈ ಸುಸಂಬದ್ಧ ನಿಶ್ಚಿತ ರಚನೆಗೆ ಕಾರಣ ಸುಲಭವಾಗಿ ಜ್ಞಾಪಕದಲ್ಲಿಟ್ಟು ಕೊಳ್ಳಬಹುದೆಂಬ ಅನುಕೂಲ ಭಾವನೆ. ಅಂತು ಕಾವ್ಯಮಯತೆ ಅದರ ಅತ್ಯಂತ ದೊಡ್ಡ ಗುಣ ಎಂದಂತಾಯಿತು. ಗಾದೆಗಳು ಕಾವ್ಯದ ಅಚ್ಚಿನ ಮಣೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿದ ಬೆಲ್ಲದ ಅಚ್ಚುಗಳು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯದ ಬಿಗುಪು, ಬಂಧುರತೆ, ಯೋಜಿತ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ, ಸೂಚ್ಯಭಾವ ಹಾಗೂ ವ್ಯಂಗ್ಯ ವೈಚಾರಿಕತೆಗಳು ಸಹಜವಾಗಿ ರೂಪುಗೊಂಡಿರುತ್ತವೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಗಾದೆಯೂ ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಬಲ್ಲದು. ಈ ಕೆಲವು ಗಾದೆಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿ: ಅಂಗರಕ್ಕೆ ಹಸಿಯಿಲ್ಲ, ಸೊಸೆಗೆ ಬಿಸಿಯಿಲ್ಲ; ಆಗುವವರೆಗೆ ಅಗನಿಗುಂಟ, ಆಗಾಯ್ತೆ ಬಗನಿಗುಂಟ; ಸೊನ್ನಾಲಿ ಸೊಸೆಯಿಲ್ಲ, ಕೊನ್ನಾರಿ ಕಳೆಯಿಲ್ಲ; ಕಣ್ಣು ಕಾಣುವ ತನಕ, ಬೆನ್ನು ಬಾಗುವ ತನಕ; ಚೊಗಟಗಾತಿ ಮನೆ ಚಿಗಟ ಮೂಗಂಡುಗ; ನನ್ನಂಗಡಿ ಮೇಲೆ ನಿನ್ನಂಗಡಿ, ಬೆಲ್ಲದಂಗಡಿ ಮೇಲೆ ಬೇಳೆ ಅಂಗಡಿ; ನೆಂಟಾಡಿದ ಮನೆ ಕಂಟಾಡು; ಇತ್ಯಾದಿ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಗಾದೆಯೂ ಕ್ರಮಬದ್ಧವಾಗಿ ರಚಿತವಾಗಿರುತ್ತದೆ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಈ ಉದಾಹರಣೆಗಳೇ ಸಾಕು. ಪದ್ಯದ ಸಾಲುಗಳಂತೆ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಇವು ಅದರ ಅಂಗಾಂಗಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿ ಪಡೆದಿರುತ್ತವೆ. ಗಾದೆಗಳ ಇಂಥ ಕಾವ್ಯಶಕ್ತಿಗೆ ಅಗತ್ಯವಿರುವ ಅಂಗಾಂಗಗಳ ಸಂಕ್ಷೇಪ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಹೀಗೆ ಸಮಾಲೋಚಿಸಬಹುದು.

ಸಾಹಿತ್ಯದ ಸಮಸ್ತ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನ ಸೃಷ್ಟಾತ್ಮಕ ಶಕ್ತಿಯನ್ನೂ ಒಳಗೊಂಡಿರುವ ಗಾದೆಯ ಭಾಷೆ ಸಾಂಕೇತಿಕ, ಭಾವ ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ರೂಪಕ. ಅಲ್ಲದೆ ಉಪಮಾನ ಕಲ್ಪನೆಗಳ,

ಸಾಧ್ಯಶ್ಯ ವೈದ್ಯಶ್ಯಗಳ, ಪ್ರಾಸಾನುಪ್ರಾಸಗಳ, ವ್ಯಂಗ್ಯ ಹಾಸ್ಯಗಳ ಸರಮಾಲೆಗಳೇ ಆಗಿವೆ. ಸಂದರ್ಭಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಸಿಡಿಲಿನಂತೆ ಸಿಡಿದು ಬರುವ ಇವು ವಿವೇಕದ ತವನಿಧಿ, ಜ್ಞಾನದ ಸಾಗರ. ಪುರಾಣ ಐತಿಹ್ಯಗಳ ಹಲವಾರು ಸಂದರ್ಭಗಳನ್ನು ಗಾಂಧಿ ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುತ್ತದೆ. ಇದರ ಮತ್ತೊಂದು ಗುಣವೆಂದರೆ ನಾಟಕೀಯತೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಗಾಂಧಿಗಳು ಅಲಂಕಾರಿಕವಾಗಿಯೇ ಇರುತ್ತವೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕಾಣುವ ಅಲಂಕಾರಗಳೆಂದರೆ ಅತ್ಯುಕ್ತಿ ಮತ್ತು ವಿರೋಧಾಭಾಸಗಳೆಂದು ವಿದ್ವಾಂಸರು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಡುತ್ತಾರೆ.¹⁸ ಇಲ್ಲಿನ ಅತ್ಯುಕ್ತಿಯನ್ನು ಅತಿಶಯವಾದ ಸೂಚ್ಯವಾದ ಮಾತೆಂದು ತೆಗೆದುಕೊಂಡರೆ ವಾಸಿ. ಹೇಳುವುದನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಲು 'ಧ್ವನಿ' ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವುದು ಸಾಹಿತ್ಯವೆಲ್ಲದರ ಉದ್ದಿಶ್ಯವೆಂಬುದು ಸರಿಯಷ್ಟೆ ಹಾಗೆಯೇ ಗಾಂಧಿಯ ಸ್ವಭಾವವೂ ಕೂಡ. ಅಲ್ಲದೆ ಗಾಂಧಿಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವಭಾವೋಕ್ತಿಗಳು ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಇವೆ. ಅನುಭವವನ್ನು ನೇರವಾಗಿ ಹೇಳುವಾಗ ಯಾವುದೇ ವೇಷವನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳದೆ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತವಾಗಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. 'ನೆರೆ ನೆಚ್ಚಬೇಡ, ತೊರೆ ಹಾಯಬೇಡ', 'ಎಳಗರು ಎತ್ತಲ, ದಳವಾಯಿ ದೊರೆಯಲ', 'ಉಪ್ಪು ತಿಂದವನ ಮನಸ್ಸು ತುಪ್ಪದಂಗ', 'ನಡೀತಾ ಇದೆ ನೆಂಟು, ಬೆಳಗ್ಗಾ ಇದೆ ಕೆಂಚು', ಇತ್ಯಾದಿ ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ಕೊಡಬಹುದು. ವಿರೋಧಾಭಾಸಕ್ಕೆ ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಿ 'ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ತೌರು ನೆಲೆ, ಸರ್ಪಕ್ಕೆ ಹುತ್ತ ನೆಲೆ' ಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಇಲ್ಲಿ ಒಂದಕ್ಕೊಂದಕ್ಕೆ 'ನೆಲೆ'ಯೊಂದನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಉಳಿದೆಲ್ಲ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಪರಸ್ಪರ ವಿರುದ್ಧವೇ ಇದೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಎಷ್ಟೋ ಹೋಲಿಕೆಗಳು ಹೀಗೆ ಮೂಲಭಾವದ ಅರ್ಥಸ್ಪಷ್ಟತೆಗಾಗಿ ಬರುವುದುಂಟು. ಇನ್ನು ಕೆಲವು ಅಸಂಬದ್ಧ ಹೇಳಿಕೆಗಳು ಗಾಂಧಿಗಳಂತೆ ಭಾಸವಾಗುವುದುಂಟು. ಆದರೆ ಇವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಗಾಂಧಿಗಳೆಂದು ಕರೆಯಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಸ ಛಂದಸ್ಸುಗಳು ಕಾಣಬಂದರೂ ಸತ್ವವಾಗಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯವಾಗಲಿ ಕಾಣಬರುವುದಿಲ್ಲ.

ಗಾಂಧಿಯ ಇನ್ನೊಂದು ಅಪರೂಪವಾದ ಲಕ್ಷಣವೆಂದರೆ 'ಸಮತೂಕ'. ಯಾವುದೇ 'ಜಾತಿ' ಗಾಂಧಿಯನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿದರೂ ಇದು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಸಮತೂಕ ಗಾಂಧಿಯ ಸಹಜಗುಣ. ಈ ಗಾಂಧಿಗಳನ್ನು ನೋಡಿ: 'ನಾಳೆ ನೋಡು ನಮ್ಮ ರಂಗನ ಮೋಟ, ತೆಗೆದು ನೋಡು ನಮ್ಮ ಅಮ್ಮಿಯ ಮುಸುಕ'; 'ಅತ್ತಿಗೆ ಅಸಮಾನ, ಸೊಸೆಗೆ ನಿಷ್ಕೂರ'; 'ಆದಷ್ಟೇ ಆರಂಭ, ಹೊದಷ್ಟೇ ಮಳೆಗಾಲ'. ಈ ಯಾವ ಗಾಂಧಿಯನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿದರೂ ಎರಡು ಸಮಭಾಗಗಳು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಪೂರ್ವೋತ್ತರ ಭಾಗಗಳೆರಡೂ ಛಂದಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ, ಪ್ರಾಸದಲ್ಲಿ, ಕಡೆಗೆ ಅಕ್ಷರಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಸಮನಾಗಿ ಬಂದಿರುತ್ತವೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಪೂರ್ವದ ನಿಲುಗಡೆಯ ಹಾಗೆಯೇ ಉತ್ತರದ ನಿಲುಗಡೆ ಕೂಡ ತಾಳ ಹೊಡೆದ ಹಾಗೆ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಚಿಕ್ಕ ಚಿಕ್ಕ ವಾಕ್ಯಗಳಂತೆ ತೀರ ಉದ್ದವಾದ ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾದ ಸಮತೂಕ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳದಿದ್ದರೂ, ಅದರಿಂದ ಸಂಪೂರ್ಣ ಹೊರತಾಗಿ ನಿಂತುಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ ನಿಡಿದಾದ ಗಾಂಧಿಗಳು ಎಂದು ಹೇಳಲು ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಅಂತು ತಕ್ಕಡಿಯ ಸಮತೂಕದಂತೆ ಗಾಂಧಿಯ ಈ ಸಮತೂಕ ನಿಜಕ್ಕೂ ಕುತೂಹಲಕಾರಿಯಾದದ್ದು, ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ಅಷ್ಟೇ ಗಮನಾರ್ಹವಾದುದು. ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಂದು ವಿಷಯವನ್ನು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಬಹುದು. ಗಾಂಧಿಗಳನ್ನು ವಿಭಜಿಸಿ ನೋಡಿದರೆ ಅಚ್ಚಗನ್ನಡ ಛಂದಸ್ಸುಗಳಾದ ತ್ರಿಪದಿ, ಏಳೆ, ಷಟ್ಪದಿ, ಸಾಂಕತ್ಯ ಮೊದಲಾದವುಗಳ ಬಿಡಿಭಾಗಗಳನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಇದರಿಂದ ಪ್ರಾಯಶಃ ಈ ಎಲ್ಲ ಅಚ್ಚಗನ್ನಡ ಛಂದೋಪಕಾರಗಳಿಗೆ ಗಾಂಧಿಗಳೇ ಮೂಲಾಧಾರಿತವಾಗಿರುವಂತೆ

ತೋರಬಹುದು. ಅದ್ದರಿಂದ ಕನ್ನಡ ಛಂದಸ್ಸು ತನ್ನ ಬೇರನ್ನು ಗಾದೆಗಳಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟು ಅದರಿಂದ ಪ್ರೇರಿತವಾಗಿದ್ದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಅಶ್ವಯಜುಷದಬೇಕಾದುದೇನೂ ಇಲ್ಲ.

ಪಂಪಕವಿ ತನ್ನ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳಿದ 'ಹಿತಮಿತ ಮೃದುವಚನ' ಎಂಬ ಮಾತು ಗಾದೆಗಳಿಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆ, ಗಾದೆಯ ಸ್ವರೂಪ ಲಕ್ಷಣವನ್ನೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ನಿರ್ದೇಶಿಸುತ್ತದೆ. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಗಾದೆಗಳು 'ಮೃದುವಚನಕ್ಕೆ' ಬದಲಾಗಿ 'ಕಠಿಣ ವಚನ'ವಾಗಿ ರೂಕ್ಷತೆಯ ರೂಪ ತಾಳಬಹುದು. ಗಾದೆ ಸ್ಪಷ್ಟ ಉಚ್ಚಾರಣೆಯ ಶಕ್ತಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯ ಅವಶ್ಯಪದಗಳ ಮಿತವ್ಯಯವೇ ಸರಿ.¹⁹ ಅಷ್ಟೇ ಏಕೆ, ವಿದ್ವಾಂಸರು ಲೆಕ್ಕಹಾಕಿ ೨೦ ಪದಗಳಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಪದಗಳನ್ನು ಗಾದೆ ಹೊಂದಿರಬಾರದೆಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟಿರುವುದೂ ಉಂಟು. ಇದರ ಅರ್ಥ ಅದು ಅತ್ಯಂತ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿರಬೇಕೆಂಬುದೇ ಆಗಿದೆ. ಅದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ವಿಷಯಗಳು ಅಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಿತವಾಗಿರಬಾರದು. ವಿದ್ವಾಂಸರೊಬ್ಬರು ಈ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡುತ್ತ, ಯಾವ ಭಾಷೆಯ ಅವ್ಯಯ (Particles) ಮತ್ತು ಪ್ರತ್ಯಯ (Inflexions) ಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಪದ್ಯುಕ್ತವಾಗಿರುತ್ತದೋ ಅದು ಸಾಧ್ಯವಾದ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಗಾದೆಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುವಾಗಲೇ ಹೆಚ್ಚು ವಿಷಯಗಳನ್ನು ತಡೆಹಿಡಿಯಲು ಯತ್ನಿಸುತ್ತದೆ²⁰ ಎಂದಿದ್ದಾರೆ. ಇದು ನಿಜಕ್ಕೂ ಗಮನ ಸೆಳೆಯುವ ಮಾತೇ ಸರಿ. ಗಾದೆಗಳ ಸೃಷ್ಟಿ ಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಭಾಷಾಶಾಸ್ತ್ರೀಯವಾದ ಈ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಹೊಸ ಸ್ವರೂಪ ತತ್ವವನ್ನು ನಿವೇದಿಸುವಂತಿದೆ. ಅಂತು ಗಾದೆಯ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತತೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಎಲ್ಲ ಲೇಖಕರಲ್ಲಿಯೂ ಏಕಾಭಿಪ್ರಾಯವಿದೆ.* ಆದರೆ ಕೆಲವು ಗಾದೆಗಳು ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ನಿಡಿದಾಗಿದ್ದು, ಅವುಗಳನ್ನು ಗಾದೆಗಳೆಂದು ಕರೆಯಬಾರದೆಂದು ಕೆಲವು ಲೇಖಕರು ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪಡುತ್ತಾರೆ. ಶಕ್ತಿನಿರೂಪಣೆ, ಸೂಚ್ಯ ಭಾವುಕತೆ ಹಾಗೂ ಅನುಭವ ಗಮ್ಯತೆಗಳ ಸಹಜ ಸ್ಪರ್ಶಗಳಾದ ಇವುಗಳನ್ನು ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತತೆಗೆ ಅಪವಾದಗಳಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಬಹುದು. ಇಷ್ಟು ಹೇಳಿದರೂ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ಹೇಳಿಕೆಗಳಂತೆ ಈ ವ್ಯಾಪಕ ಹೇಳಿಕೆಗಳು ಅನುಭವದ ಸಾಂದ್ರತೆಯಲ್ಲಿ, ಅರ್ಥದ ಒತ್ತಡದಲ್ಲಿ ವರ್ಚಿಸಿಯಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಆದರೆ ಈ ಉದ್ದನೆಯ ಗಾದೆಗಳು ಪ್ರಾದೇಶಿಕತೆಯ ಉತ್ಕಟತೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದು, ಗ್ರಾಮ್ಯ ಭಾಷೆಯ ಹಾವಭಾವಗಳನ್ನು, ಕೆಚ್ಚನ್ನು, ಸೊಗಡನ್ನು ಅಷ್ಟೇ ನಿಚ್ಚಳವಾಗಿ ಪ್ರಕಟಪಡಿಸುತ್ತವೆ. ಈ ದಿನೆಯಿಂದಲಾದರೂ ಇವುಗಳ ಅಧ್ಯಯನ ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಹೀನವೂ ಕ್ಷುದ್ರವೂ ಆದ ಅರ್ಥರಹಿತ ಹೇಳಿಕೆಗಳು ಎಲ್ಲಿಯೂ ತ್ಯಾಜ್ಯವಾದುದರಿಂದ ಅವುಗಳನ್ನು ಕುರಿತ ಮಾತು ಇಲ್ಲಿ ಅನವಶ್ಯಕ. ಹೀಗಾಗಿ, ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತತೆ ಗಾದೆಯ ಬಹುದೊಡ್ಡ ಗುಣವಾದರೂ ಅದರ ಏಕೈಕ ಲಕ್ಷಣವಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೆ ಬೆಲೆ ಬರಬೇಕಾದರೆ ಅದು ಚಿಂತನೆಯ ಮಾಧ್ಯಮವಾಗಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ, ವ್ಯಾವಹಾರಿಕ ದೈನಿಕ ಮಾತುಗಳಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ವಿಶಿಷ್ಟವೂ ಶಕ್ತವೂ ಆದ ಭಾಷೆಯ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿರಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಗಾದೆಗಳು ಹಲವಾರು ಮಾತುಗಳ ಘಟಕಗಳು, ಬೇಂದ್ರೆಯವರು ಹೇಳುವಂತೆ 'ಸಾವಿರ ಮಾತಿನ ಸರದಾರ'.²¹ ಮನಸ್ಸಿನ ಕುಲುಮೆಯಿಂದ ಸಿಡಿದ ನುಡಿಸಿಡಿಗಳು ಅವು. ಕೆಲವರ ಮಾತುಗಳು ಹಲವರ ಮನ್ನಣೆ ಪಡೆಯುವುದರ ಮೂಲಕ ನಾಡಿನ ನಾಣ್ಯಗಳಂತೆ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಇವಕ್ಕೆ ಅಪಮೌಲ್ಯದ ಭಯವಿಲ್ಲ; ಕೊಳಕಟ್ಟಿ ಮಾಸಿಹೋಗುತ್ತವೆ ಎಂಬ ಶಂಕೆ ಇಲ್ಲ. ಪ್ರಥಮ ಕವಿಯೊಬ್ಬನ ಪ್ರತಿಭಾ ಗರ್ಭದಿಂದ ಮೂಡಿ, ನಂತರದ ಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿಹೋಗಿರುವ ನೀರಸ ಕವಿ ಸಮಯಗಳಲ್ಲ ಇವು.

ಬಳಸಿದಷ್ಟೂ ಹಳತಾಗದೆ ಭಾಸುರವಾಗುವುದೇ ಇವುಗಳ ವಿಶಿಷ್ಟ ಗುಣ. ಜನಭಾವದ ನಿಕ್ಷಿಪ್ತ ನಿಧಿಯಾಗಿ ಗ್ರಾಮ್ಯ ಭಾಷೆಯ ಜೀವನಾಡಿಯಾಗಿ ಅನುಭವವೇ ಹರಳಾಗಿರುವ ಗಾದೆಗಳು ದೃಷ್ಟಾಂತ ಉಪಮೆ ರೂಪಕಾದಿ ವಿಶೇಷ ಸಂಕೇತಗಳ ಮೂಲಕ ವಿರಾಜಿಸಿವೆ. ಕಾವ್ಯಭಾಷೆಗೆ ವಿಶಿಷ್ಟ ವರ್ಚಸ್ಸನ್ನು ತರುವ ಈ ಗುಣಗಳು ಗಾದೆಗಳಲ್ಲಿ ಯಥೇಚ್ಛವಾಗಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಿರುವುದರಿಂದ ಇವುಗಳನ್ನು ಕಾವ್ಯಖಂಡಗಳೆಂದು ಕರೆಯಬೇಕೆನ್ನಿಸುತ್ತದೆ.

ಗಾದೆಗಳನ್ನು ಎರಡು ವಿಧಗಳಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸಬಹುದು: ಒಂದು, ಬಾಯಿಂದ ಬಾಯಿಗೆ ಪ್ರಾಚೀನದಿಂದ ಅವಾಚೀನದವರೆಗೆ ಅವಿಚ್ಛಿನ್ನವಾಗಿ ನಡೆದುಬಂದಿರುವ ಗಾದೆಗಳು; ಎರಡು, ಗ್ರಂಥಸ್ಥವಾಗಿರುವ ಗಾದೆಗಳು. ಗಾದೆಗಳಿಂದ ಯಾವ ಲೇಖಕನೂ ವಂಚಿತನಾಗಿ ನಿಲ್ಲಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಅನಾಮಧೇಯ ಕವಿ ಕೃತಿಗಳಿಂದ ಪ್ರತಿ ವ್ಯಕ್ತಿ ಲೇಖಕನೂ ಪ್ರಭಾವಿತನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಗಾದೆಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿರುವುದುಂಟು. ಹಾಗೆ ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಾಗ ಭಾಷೆಗೆ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸ್ವರೂಪಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿಯೇ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಾಗುವುದು ಸಹಜ. ಆದ್ದರಿಂದ ವಿದ್ಯಾವಂತ ಲೇಖಕ ಬಳಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಗಾದೆ ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯ ಬಳಕೆಯ ಗಾದೆಯ ಮುಂದಿನ ಸ್ವರೂಪವೇ ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿಯ ಗಾದೆ ಎಷ್ಟೋ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಕವಿಯ ಸ್ವಂತ ಸೃಷ್ಟಿಯಂತೆ ಕಂಡರೂ ಮೂಲ ಸಾಮಾನ್ಯ ಮನುಷ್ಯನದೇ ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ಅಷ್ಟೇ ಏಕೆ, ಕವಿಗಳು ಕೂಡ ಗಾದೆಗಳಂತಹ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿ ಚಲಾವಣೆಗೆ ತಂದಿರುವುದುಂಟು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವಾರು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವುದೂ ಉಂಟು. ಆದರೆ ಇವುಗಳು ಬಹಳ ವಿರಳ. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮ್ಯ ಭಾವದ ಭಾಷೆಯ ವಾಸನೆಯೇನೂ ಇಲ್ಲದಿರುವುದರಿಂದ ಅಷ್ಟರಮಟ್ಟಿಗೆ ಜನಮನ್ನಣೆ ಗಳಿಸಿ ಮಾನ್ಯವಾಗಿರುವುದೂ ಅಪರೂಪ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಪ್ರತಿ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲೂ ಇಂಥ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿರುವ ಕೆಲವು ಮಾತುಗಳಿವೆ. ಅಂದಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಅವೆಲ್ಲವೂ ಗಾದೆಗಳೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯೇ ಗಾದೆಗಳನ್ನು ಅಳಿಯುವ ಸಾಧನವಾಗಲಾರದು. ಗಾದೆಗಳನ್ನು ಹೋಲುವಂಥ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಯಾರೂ ಸೃಷ್ಟಿಸಬಹುದು. ಹಾಗೆ ಸೃಷ್ಟಿಸಿದವರೂ ಕೆಲವರಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಇವು ನಿಜವಾದ ಗಾದೆಗಳೆನ್ನಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾರವು. ಕಾರಣ, ಅವುಗಳಿಗೆ ಜನತೆಯ ಮುದ್ರೆ ಬಿದ್ದಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಹೀಗಾಗಿ ಅವು ಜನಬಾಳಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಾರಕ್ಕೆ ಬಾರದೆ ನಿರುಪಯುಕ್ತವಾಗುವುದುಂಟು. ಆದ್ದರಿಂದ ಗಾದೆಗಳೆಂದರೆ ಜನತಾ ಸೃಷ್ಟಿಯೇ ಸರಿ; ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಅವರ ದೃಷ್ಟಿ ಇರುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಸೃಷ್ಟಿಯಾದ ಅವು ದೈನಂದಿನ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಸರ್ವವಿಧದಲ್ಲೂ ಸಂಗಾತಿಗಳಾಗಿ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತವೆ. ಈ ವಿಶೇಷ ದೃಷ್ಟಿಯ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಗಾದೆಗಳನ್ನು ಯಾರೂ ಸೃಷ್ಟಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಧೈರ್ಯವಾಗಿ ಹೇಳಬಹುದು.

ಗಾದೆಗಳು ಜ್ಞಾನದ ಆಗರವೂ ಅನುಭವದ ಸಾಗರವೂ ಆಗಿವೆ; ಕಾಲದಿಂದ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ನಿಶ್ಚಿತ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರವಹಿಸುವ ಸಾಧನಗಳಾಗಿವೆ. ಜೀವನ ವಿಧಾನಗಳೆಂದು ಹೆಸರಾಂತ ಇವು ಸಮಸ್ತ ಜ್ಞಾನವನ್ನೂ ಒಳಗೊಂಡ ವಿಶ್ವಕೋಶದಂತೆ ಮೆರೆದಿವೆ. ಗಾದೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಶಿಲ್ಪ; ಜನಸಾಮಾನ್ಯನ ಬಾಳ್ವೆಗೆ ಬರೆದ ಸ್ಮಾರಕ. ಹಾಗೆ ಹೇಳುವಾಗ ಇದಕ್ಕೆ ಇರಬಹುದಾದ, ಇರುವ ಪರಿಮಿತಿಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸದೇ ಇಲ್ಲ. ಅವು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಭೂಮಿಕೆಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸುವುದು ತೀರ ವಿರಳವೆಂದೇ ಹೇಳಬೇಕು. 'ಸಾಮಾನ್ಯನ

ತತ್ವಶಾಸ್ತ್ರ ಗಾದೆ' ಎಂಬ ಮಾತು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಾದರೂ ಅತ್ಯಂತ ತಾತ್ಪರ್ಯವಾಗಿ ಬರುವುದು ಅಪರೂಪವೇ ಸರಿ. ಅವು ನೀತಿಯ ಉಕ್ತಿಗಳಾದರೂ ಅದರಲ್ಲಿ ಧಾರ್ಮಿಕ ವಾದವಾಗಲೀ, ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ತೀವ್ರಾಸಕ್ತಿಯಾಗಲೀ ಕಾಣಬಾರದು. ಪ್ರಬುದ್ಧ ಧಾರ್ಮಿಕ ದೇಶವೆನ್ನಿಸಿಕೊಂಡ ಭಾರತದಲ್ಲೂ ಹೀಗೆಯೇ ಗೋಚರವಾಗುವುದು ಅಚ್ಚರಿಯ ಸಂಗತಿ. ಆದರೆ, ಗಾದೆಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯ ಜೀವನದ ಉಸಿರಾದ್ದರಿಂದ ತನ್ನ ಪರಿಸರಕ್ಕೆ ಹಾಗೂ ವ್ಯವಹಾರಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಗುರಿಯಾಗಿದ್ದರೆ ಅದು ತಪ್ಪೆನಿಸದು. ಜಿ.ಎ. ಕೆಲ್ಸೊ ಅವರು ಹೇಳುವಂತೆ, 'ಜಾತಿಗಾದೆ' ನಿಜವಾದ ನೀತಿತತ್ವಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಜನತೆ ಯಾವುದನ್ನು ಸತ್ಯವೆಂದು ಗೌರವಿಸಿದೆಯೋ ಅದಕ್ಕೆ ಸೂಚಿಯಾಗಿದೆ, ಮತ್ತು ಅದರ ಜೀವನಾದರ್ಶ ಚಾರಿತ್ರ್ಯಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಪಡಿಸುತ್ತಿದೆ.²² ಥಾಮಸ್ ಕಾರ್ಲ್ಯೂಲನ ಮಾತು ಕೂಡ ಸ್ವಲ್ಪ ಭಿನ್ನವಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಇದನ್ನೇ ಸಮರ್ಥಿಸುವಂತಿದೆ.²³

ಹೀಗೆ ಖಚಿತ ಗುಣಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನೂ ವ್ಯಾಪಕ ಮಾನವೀಯ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನೂ ತಳೆದಿರುವ ಗಾದೆ ಸಮಾಜದಷ್ಟು ಹಳೆಯದು, ಮಾನವನಷ್ಟು ಪ್ರಾಚೀನ. ಮನುಷ್ಯ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ನೆಲೆಯೂರಿಂದಿನಿಂದಲೇ ಗಾದೆಯ ಪ್ರಾದುರ್ಭಾವವಾಯಿತು. ತನ್ನ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲ ಜಗತ್ತಿನ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಸಂಪರ್ಕವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಾಗ ಸಂದರ್ಭ ಸೂತ್ರಗಳಾಗಿ ನಿಶಿತಮತಿಯಿಂದ ಜಿಗಿದ ಇವು ವೈಯಕ್ತಿಕ ಸೃಷ್ಟಿಯೇ ಹೊರತು ಸಾಮೂಹಿಕ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲ. ಗಾದೆಗಳ ಉಗಮಕ್ಕೆ ಮನುಷ್ಯನ ಮನಸ್ಸೇ ಆಕರ, ಪ್ರತಿಭೆಯೇ ಅದರ ದಾತಾರ. ಅವುಗಳ ವಸ್ತು-ಸಮಾಜ, ಜನಜೀವನ; ಪಾತ್ರ-ಜನ, ಜಗತ್ತು. ಇವು ಕೆಲವರ ಸೃಷ್ಟಿಯಾದರೂ ಹಲವರ ಸ್ವತ್ತು. ಆದ್ದರಿಂದ ಇವುಗಳ ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತರು ಪ್ರತಿಭಾವಂತರೇ ಸರಿ. ಆ ಕವಿಗಳು ಯಾರು ಎಂಬುದು ನಮಗಿಂದು ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಅವರು ಅಜ್ಞಾತರಾದರೂ ಅಮರರು. ಇಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿರುವುದು ಸಮಷ್ಟಿಮನಸ್ಸು; ಧಾರೆ ಎರೆದಿರುವುದು ಹಲವರ ಅನುಭವ. ಹೀಗೆ ಹಲವರ ಅನ್ನಿಸಿಕೆ, ಜ್ಞಾನ ಒಬ್ಬನ ಸೃಷ್ಟಿವಿವೇಕದಲ್ಲಿ ಮೂಡಿ ಗಾದೆಯಾಯಿತು. ಅದನ್ನು ಎಲ್ಲರೂ ಬಳಸಿ ಜನಪ್ರಿಯತೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುವುದರ ಮೂಲಕ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರ ವೇದವಾಯಿತು, ಉಪನಿಷತ್ತಾಯಿತು. ಬಾಯಿಂದ ಬಾಯಿಗೆ, ಜನರಿಂದ ಜನರಿಗೆ, ಕಾಲದಿಂದ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಉಳಿಯಿತು, ಬೆಳೆಯಿತು. ಈ ವಿಕಾಸದ ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ಗಾದೆ ರೂಪಾಂತರವನ್ನೆ ಪೋಷಿಸಿ ಪಡೆಯಿತು; ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಹರಿತವಾಯಿತು, ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಯಿತು. ಹೀಗಾಗಿ, ತಲೆತಲಾಂತರದಿಂದ ಬೆಳೆದು ಉಳಿದುಬಂದಿರುವ ಗಾದೆಗಳಿಗೆ ಪ್ರಚ್ಛನ್ನವಾದ ಇತಿಹಾಸವಿದೆ. ಭಾಷಿಕವಾಗಿ ಸಾಹಿತ್ಯವಾಗಿ ಅದು ಪಟ್ಟಪಾಡು, ಪಡೆದ ಫಲ ಅನನ್ಯ, ಅಸದೃಶ. ಇವುಗಳ ಮೂಲ ಶೋಧನೆ ಮಾನವನ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ನಾಗರಿಕತೆಗಳ ಮೂಲಾನ್ವೇಷಣೆಯೇ ಎಂಬುದನ್ನು ಮರೆಯಬಾರದು. ಸಾವಿರಾರು ವರುಷಗಳ ಜನಪದ ಜೀವನ ಗಾದೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಡಗಿರುವುದೇ ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ. ಇಂಥ ಸಾಮಾನ್ಯನ ಸಾಹಿತ್ಯಸೃಷ್ಟಿ ಅಳಿಸಿ ಹೋಗುತ್ತಿರುವ ಅವನ ಜೀವನವನ್ನು ಉಳಿಸಿದೆ, ಬೆಳೆಸಿದೆ.

ಗಾದೆಯ ಉಗಮದ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತಾ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಎರಡು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಮೂಲಗಳನ್ನು ಹೆಸರಿಸುವುದು ಪದ್ಧತಿ: ಒಂದು, ಜನತಾಸೃಷ್ಟಿಯ ಜನಪ್ರಿಯ ಗಾದೆ; ಎರಡು, ವಿದ್ಯಾವಂತನ ಸಾಹಿತ್ಯಕ ಗಾದೆ. ಇವೆರಡರ ವಿಶೇಷ ಲಕ್ಷಣವನ್ನು ಹೀಗೆ ನಿರೂಪಿಸಬಹುದು. ಒಂದರಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮೀಣತೆ ಕಂಡುಬಂದರೆ, ಮತ್ತೊಂದರಲ್ಲಿ ನಾಗರಿಕ ನಾವೀನ್ಯತೆ ಗೋಚರವಾಗುತ್ತದೆ. ಒಂದು ಸಮಯಸ್ಫೂರ್ತಿಯ ಚಿಲುಮೆಯಾದರೆ,

ಮತ್ತೊಂದು ಪ್ರಜ್ಞಾಪೂರ್ವಕ ಲಿಖಿತ; ಒಂದು ಜನಸಮುದ್ರದ ಮುತ್ತಾದರೆ, ಮತ್ತೊಂದು ವೈಯಕ್ತಿಕ ವ್ಯಾಖ್ಯೆಯಾಗುತ್ತದೆ: ಒಂದು ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ನಾಣ್ಯವಾದರೆ ಮತ್ತೊಂದು ಕೆಲವರು ಮಾತ್ರ ಧರಿಸುವ ಒಡವೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಇದರ ವಿಶೇಷ ಗುಣಗಳನ್ನು ಪಟ್ಟಿ ಮಾಡುತ್ತಾ ಹೋಗಬಹುದು. ಆದರೆ ಇವುಗಳ ಭಿನ್ನತೆಯನ್ನು ಹಿಂದೆಯೇ ಚರ್ಚಿಸಿರುವುದರಿಂದ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸುವುದು ಅನವಶ್ಯಕ. ಅಂತು ಇವುಗಳ ವಿಶೇಷತೆಯಲ್ಲಿ ಭಿನ್ನತೆಯಿರುವಂತೆ ಇವುಗಳ ಉಗಮದಲ್ಲೂ ಭಿನ್ನತೆಯಿದೆಯೆಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾದರೆ ಅಷ್ಟು ಸಾಕು. ಇಷ್ಟಲ್ಲದೆ ಕೆಲವು ಗಾದೆಗಳು ಒಗಟಿನಿಂದಲೂ, ಮತ್ತೆ ಕೆಲವು ಗಾದೆಗಳು ಕಥೆಗಳಿಂದಲೂ ಬಂದಿರಬಹುದೆಂಬುದನ್ನು ಈಗಾಗಲೇ ವಿಧ್ವಂಸರು ಕಂಡು ಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಕಡೆಯದರ ಬಗ್ಗೆ ಹಲಕೆಲವು ಸಾಕ್ಷಿಗಳಿದ್ದು, ಮೊದಲನೆಯದರ ಬಗ್ಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಸಂಶಯ ತಲೆದೋರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಇವುಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಸಂಶೋಧನೆ ನಡೆಯುವವರೆಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಹೇಳಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಇನ್ನೊಂದು ಗಮನಾರ್ಹ ವಿಚಾರವೆಂದರೆ, ಗಾದೆಗಳು 'ಪುರಾತನ ಕಾವ್ಯಕೃತಿಗಳ ಹೇಳಿಕೆಗಳು' ಎಂಬಂತಹ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಆಡಿರುವುದುಂಟು. ಅರಿಸ್ವಾಟಲನು ಕೂಡ ಇದರ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತಾ, 'ಈ ಉಳಿಕೆಗಳು ತಮ್ಮ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ಹಾಗೂ ವಿಶುದ್ಧತೆಯ ಫಲವಾಗಿ ಪ್ರಾಚೀನ ತತ್ವಶಾಸ್ತ್ರದ ಭಿನ್ನವೇಷಗಳಿಂದ ಸಂರಕ್ಷಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ'²⁴ ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಇದು ನಿಜಕ್ಕೂ ಚರ್ಚಾಸ್ಪದ ವಿಷಯ. ಕ್ರಿ.ಪೂ.ದ ಗ್ರೀಕ್ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ತತ್ವಶಾಸ್ತ್ರ ಅತ್ಯಂತ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಹೋಗಿದ್ದರಿಂದ, ತತ್ವಶಾಸ್ತ್ರದ ಬೋಧನೆ ಜಿಂಕೆ ಶಿಕ್ಷಣಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಲಿತ ಗಾದೆಗಳನ್ನು ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದಿರಬಹುದು; ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಸೃಜಿಸಿ ತಾವೇ ಚಲಾವಣೆಗೆ ತಂದಿರಬಹುದು. ಅರಿಸ್ವಾಟಲಾದಿ ಗ್ರೀಕ್ ತತ್ವಜ್ಞಾನಿ(ಪ್ರಾಚೀನ) ಗಳಿಗೆ ಯಾವುದೇ ವಿಷಯವಾದರೂ ತಾತ್ಪರ್ಯವನ್ನು ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೇ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದುದು ಅತ್ಯಂತ ವಾಡಿಕೆಯಾದ ವಿಷಯವಾಗಿದ್ದರಿಂದ ತತ್ವಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೂ ಗಾದೆಗೂ ಸಂಬಂಧ ಕಲ್ಪಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಗಾದೆಗಳಲ್ಲಿನ ಛಂದೋಮಯಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ಕಾವ್ಯಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಕಂಡು ಭ್ರಾಂತರಾಗಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾವ್ಯಗಳ ಉಳಿಕೆಗಳೆಂದು ಮೂಲವನ್ನು ಹೇಳಿರಲು ಸಾಕು. ಇದು ಶುದ್ಧಾಂಗವಾಗಿ ತಪ್ಪು ಅಲ್ಲದೆ ಗಾದೆ ಸಹಜ ಕವಿತೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಹಿಂದಿನ ಪುಟಗಳಲ್ಲಿ ಆಗಲೇ ತಿಳಿಸಿದ್ದಾಗಿದೆ.

ಜನತೆಯ ಈ ಹೇಳಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಾಚೀನವಾಗಿದ್ದು, ಅವುಗಳ ಮೂಲ ಇಂದು ಕಾಣದಂತಾಗಿದೆ. ಆದರೆ, ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಇವುಗಳ ಅಸ್ತಿತ್ವ ಮತ್ತು ಉಪಯೋಗ ಎದ್ದು ಕಾಣುವ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಗೋಚರವಾಗುತ್ತದೆ. ಪ್ರಾಚೀನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ, ಧರ್ಮಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಚರಿತ್ರ ಲೇಖನಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಇವು ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಧರ್ಮೋಪದೇಶ ಮತ್ತು ಭಾಷಣಗಳಲ್ಲಿ ಇವುಗಳ ಉಪಯೋಗ ನಿಜ್ಜಳವಾಗಿ ಗೋಚರವಾಗುತ್ತದೆ. ಭಾಷಣ ಕಲೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಗಾದೆಗಳನ್ನು ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದುದು ಗಮನಾರ್ಹ ವಿಚಾರವೇ ಸರಿ. ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯರಲ್ಲಿ ಭಾಷಣ ಕಲೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಶಾಸ್ತ್ರವಾಗಿ ಬೆಳೆದಿರುವುದು ಇಲ್ಲಿ ಹೆಸರಿಸಬೇಕಾದ ವಿಷಯ. ಇಂತಹ ಭಾಷಣ ಕಲೆಯಲ್ಲಿ 'ಸಾಲಂಕೃತ ಶೈಲಿ'ಗಾಗಿ ಗಾದೆಗಳನ್ನು ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದರು ಎಂಬುದು ಉಲ್ಲೇಖಿತವಾಗಿದೆ. ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕಗಳಾಗಲಿ, ಅರಿಸ್ವಾಟಲನಾಗಲಿ ಇದಕ್ಕೆ ನಿದರ್ಶನ.²⁵ ನಮ್ಮಲ್ಲಿಯೂ ವೇದ, ಉಪನಿಷತ್ತು, ರಾಮಾಯಣ, ಮಹಾಭಾರತ, ಜೈನಪುರಾಣ, ಧರ್ಮಪದ, ಪಂಚತಂತ್ರ ಮುಂತಾದ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಗಾದೆಗಳು ಸೇರಿಕೊಂಡಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಬಹುದು.

ಅಂತು ಪ್ರತಿ ದೇಶವೂ ತನ್ನದೇ ಆದ ಗಾದೆಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಗಾದೆಗಳಲ್ಲದ ದೇಶವಾಗಲಿ ಭಾಷೆಯಾಗಲಿ ಇಲ್ಲವೆಂದೇ ಹೇಳಬೇಕು. ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ವಂಶಪಾರಂಪರ್ಯವಾಗಿ ಬರುವ ಪಿತ್ರಾರ್ಜಿತ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸ್ವತ್ತು ಈ ಗಾದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಜಗತ್ತಿನ ಪ್ರತಿ ಜನಾಂಗವೂ ಈ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿದೆ. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಎತ್ತಿ ಹೇಳಬೇಕಾದ ಮತ್ತೊಂದು ವಿಷಯವೆಂದರೆ, ಎಲ್ಲ ದೇಶಗಳ ಗಾದೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕಂಡುಬರುವ ಸಾಮ್ಯ ಹಾಗೂ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕತೆ. ಒಂದೇ ಅರ್ಥವನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ಎಷ್ಟೋ ಸಮಾನ ಗಾದೆಗಳು ಪ್ರತಿ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಕಾಣಿಸಿಗುತ್ತವೆ. ಭಾಷೆ ಬೇರೆಯಾದರೂ ಭಾಷಿತ ಒಂದೇ ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತ ಕೆಲವು ವಿದ್ವಾಂಸರು, ಒಂದು ದೇಶದಿಂದ ಮತ್ತೊಂದು ದೇಶಕ್ಕೆ ಗಾದೆ ವಲಸೆ ಹೋಗಿರಬಹುದೆಂದು ತರ್ಕಿಸಿದರು. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಇವುಗಳನ್ನು ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ 'ಅಲೆಮಾರಿ' ಎಂದೂ, ಯಾವುದೇ ಭಾಷೆಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಗುಣವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಗಳಿಗೆ ಬಂಧಿಸಬಾರದೆಂದೂ ಸಾರಿದರು.²⁶ ಗಾದೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಲಾತೀತವಾದ ದೇಶಾತೀತವಾದ ಭಾಷಾತೀತವಾದ ಗುಣಾದರ್ಶಗಳು, ಆಶೆ ಆಕಾಂಕ್ಷೆಗಳು, ಬಯಕೆ ಬೇಡಿಕೆಗಳು, ಜೀವನ ಮೌಲ್ಯಗಳು ಕಂಡುಬಂದಿರಬಹುದು. ಇಲ್ಲವೆಂದಲ್ಲ. ಆದರೆ ಹಾಗೆ ಕಂಡುಬಂದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಸಲೀಸಾಗಿ ಒಂದು ದೇಶದ ಗಾದೆ ಮತ್ತೊಂದು ದೇಶಕ್ಕೆ ಪ್ರಯಾಣ ಬೆಳೆಸಿತು ಎಂದು ಹೇಳಬಿಡುವುದು ಅಷ್ಟೇನೂ ಉಚಿತವಾಗಿ ತೋರಲಾರದು. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವನ್ನು ಹುಡುಕುವುದು ಕಷ್ಟವಾದ ಕೆಲಸವೇನೂ ಅಲ್ಲ. ಚಾಂಪಿಯನ್ ಅವರ ಮಾತಿನಂತೆ "ಗಾದೆಯ ಜ್ಞಾನ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲೆಲ್ಲ ಒಂದೆಯೇ, ಭಿನ್ನತೆಯೇನಿದ್ದರೂ ಅದರ ಪ್ರಕಟಣೆಯಲ್ಲಿ ಮಾನವರೆಲ್ಲ ಒಂದೇ ಬಣ್ಣದಿಂದ ಮಾಡಿದವರೇ. ಮೂಲಭೂತಾಗಿ, ಪೌರ್ವಾತ್ಯ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯರೆನ್ನದೆ, ಬಿಳಿಯ ಕರಿಯರೆನ್ನದೆ ಮನೋವೈಜ್ಞಾನಿಕವಾಗಿ ಅವರೆಲ್ಲ ಒಂದೇ ಆಗಿದ್ದಾರೆ. ಮೂಲಭೂತ ವಿಷಯಗಳಾದ ಪ್ರೀತಿ, ಹಸಿವು ಮತ್ತು ಭಯಗಳು ಅಸಂಸ್ಕೃತ ಸುಸಂಸ್ಕೃತರೆನ್ನದೆ ಎಲ್ಲರಲ್ಲಿಯೂ ಸಮಾನವಾಗಿರುವ ಗುಣಗಳು, ವಾತಾವರಣವಾಗಲಿ, ನಾಗರಿಕತೆಯಾಗಲಿ ಇವುಗಳ ಮೇಲೆ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರಲಾರವು. ಮಾನವಕುಲದ ಈ ಮೂಲಭೂತ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳನ್ನು ಯುಗ ಯುಗಗಳ ನಾಗರಿಕತೆಗಳಾವುವೂ ನಿವಾರಿಸಲಾರವು."²⁷

ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಗಾದೆಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿದಾಗ, ವಿಶ್ವದ ಎಲ್ಲ ಗಾದೆಗಳಲ್ಲಿನ ಸಮಾನಾಂಶ ಉದ್ದೇಶಗಳಿಗೆ ಮೂಲ ಕಾರಣಗಳನ್ನು ಪತ್ತೆ ಹಚ್ಚಿದಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಸಾಮ್ಯಗಳ ಕಾರಣಗಳಿಂದಲೇ ಒಂದು ದೇಶದಿಂದ ಮತ್ತೊಂದು ದೇಶಕ್ಕೆ ಜನಾಂಗದಿಂದ ಜನಾಂಗಕ್ಕೆ ಭಾಷೆಯಿಂದ ಭಾಷೆಗೆ ಗಾದೆಗಳು ಸ್ವೀಕೃತವಾಗಿರಬೇಕೆಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯಕ್ಕೆ ಬಂದದ್ದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಹೀಗೆ ಇರಲಾರದು ಎಂದು ಬೇರೆ ಹೇಳಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸಮಾನ ಗಾದೆಗಳು ಸಿಕ್ಕಿದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಮಾನವನ ಮೂಲಗುಣ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳೇ ಕಾರಣವಾಗಿವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕು. ಎಲ್ಲರೂ ಮನುಷ್ಯರೇ ಆದುದರಿಂದ ಸಮಾನವಾಗಿ ಯೋಚಿಸಿದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಆಶ್ಚರ್ಯಪಡಬೇಕಾದುದಿಲ್ಲ. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ 'ಸಮಾನ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗಳು ಸಮಾನ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳಿಗೆ ದಾರಿ ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತವೆ'²⁸ ಎಂಬ ಎಲಿಯಟ್ ಸ್ಮಿತ್‌ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ನೆನಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. 'As the country, so the proverb' ಎಂಬ ಜರ್ಮನ್ ಗಾದೆಯಾಗಲಿ, 'As the people, so the proverb' ಎಂಬ ಸ್ಕಾಟ್ಲೆಂಡ್ ಗಾದೆಯಾಗಲಿ, 'ಜನತೆಯ ಗುಣ ಗಾದೆಯಲ್ಲಿ ನೋಡು' ಎಂಬ ನಮ್ಮ ಗಾದೆಯಾಗಲಿ ಇದನ್ನೇ ಸಮರ್ಥಿಸುತ್ತವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಗಾದೆಗಳು ಎಲ್ಲೂ

ಸದೃಶವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಅದರ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಭಿನ್ನತೆ ಕಾಣಬರಲು ಸಾಧ್ಯ. ಅಲಂಕಾರ, ರೂಪಕ, ಪ್ರಾಸಾನುಪ್ರಾಸ, ದೃಷ್ಟಾಂತ, ಉಪಮೆ ಮುಂತಾದ ನಿರೂಪಣಾ ಮಾರ್ಗಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಕಂಡುಬಂದರೆ ಯಾರೂ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವಂಥದು. ಆದರೆ ಒಂದು ಭಾಷೆಯಿಂದ ಇನ್ನೊಂದು ಭಾಷೆಗೆ ಹಲಕೆಲವು ಗಾದೆಗಳು ಹೋಗುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯಿದ್ದರೂ ಸಂಭವ ಕಡಿಮೆ. ಜನ ಒಂದು ಕಡೆಯಿಂದ ಮತ್ತೊಂದು ಕಡೆಗೆ ವಲಸೆ ಹೋಗುವುದರಿಂದ, ಒಂದು ದೇಶ ಇನ್ನೊಂದರ ಮೇಲೆ ಆಕ್ರಮಣ ನಡೆಸುವುದರಿಂದ, ಅಂತರ್ಜಾತಿ ವಿವಾಹಗಳಿಂದ, ರಾಜಕೀಯ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸಂಬಂಧ ಪ್ರಸಾರಗಳಿಂದ ಹೀಗೆ ಆಗಬಹುದು. ಆದರೆ ಅದು ಗೌಣವಿಷಯವೆಂದೇ ಭಾವಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಕೆಲವರು ಗಾದೆಗಳ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯತೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಅನುಮಾನ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿರುವುದುಂಟು. ಅದರ ಭಾವನೆಗಳಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವತ್ವ ಕಂಡುಬರುವುದೇ ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ. ವಿಶಾಲವಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಇದು ಸರಿಯಾದರೂ, ನಿಷ್ಕೃಷ್ಟವಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅದರ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯತೆಯನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಾರದೆಂದೇ ನನ್ನ ಎಣಿಕೆ. ಪ್ರತಿ ಗಾದೆಯ ಮೇಲೂ ತನ್ನ ಪರಿಸರದ ಪ್ರಭಾವ, ಸನ್ನಿವೇಶಗಳ ಬೆಳಕು ಇದ್ದೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅದು ಜನ್ಮ ತಾಳಿದ ಭಾಷೆಯ ದೇಶದ ಅವಯವ ಸಾಂಗತ್ಯ ವಿಶೇಷಗಳನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿದ್ದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಸಂಶಯಪಡಬೇಕಾದ ಅಗತ್ಯವಿಲ್ಲ. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಮೂಲ ಭಾವನೆಗಳು ವಿಶ್ವತ್ವವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರೂ ಅದರ ಪ್ರಕಾಶನ ವಿಕಸನಗಳಲ್ಲಿ ತನ್ನ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಗುಣಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಹೊಂದೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಅಂತು ಗಾದೆಗಳು ಎಷ್ಟೇ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ಚಾರಿತ್ರ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರೂ, ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಬಣ್ಣ ಸ್ವರೂಪಾದಿಗಳಿಂದ ಭಿನ್ನವಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಯಾವುದೇ ರಾಷ್ಟ್ರದ ಜನಜೀವನದಲ್ಲಿ ಗಾದೆಗಳು ವಹಿಸುವ ಪಾತ್ರ ಮಹತ್ವಪೂರ್ಣವಾದುದು. ಶಕಶಕಮಾನದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಚರಿತ್ರೆ ಗಾದೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಿರಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಜನತೆಯ ನಡುವೆ ಬೀಳಬಹುದಾಗಿದ್ದ ಕಂದರಕ್ಕೆ ಪೂರ್ಣ ಸೇತುವೆಯಾಗಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಗಾದೆಗಳು, ರಾಷ್ಟ್ರಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಋದ್ಧಿಗಾಗಿ ಪಾತ್ರವಹಿಸುತ್ತವೆ. ಇಂಥ ಗಾದೆಗಳ ಮೌಲಿಕ ವಿವೇಚನೆ ಯಾವ ಕಾಲಕ್ಕೂ ಅತ್ಯಗತ್ಯ. ವಿಧ್ವಾಸರೂಢರ ಮಾತಿನಂತೆ ಎರಡು ಪ್ರಧಾನ ಕಾರಣಗಳಿಗಾಗಿ ಪ್ರಬಲವಾದ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯವಾದವುಗಳಾಗಿವೆ: ೧. ಅವು ಜನಪ್ರಿಯವಾದ ಅಭಿಪ್ರಾಯದ ಮೇಲೆ ಸೂಕ್ಷ್ಮವೂ ವ್ಯಾಪಕವೂ ಆದ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತವೆ; ೨. ಯಾರು ಇವುಗಳ ಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಸಾರಕ್ಕೆ ಕಾರಣಕರ್ತರೂ ಅಂತಹ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರಲ್ಲಿ, ಅವರ ಸಾಮಾಜಿಕ ರಾಜಕೀಯ ನೈತಿಕ ಹಾಗೂ ಧಾರ್ಮಿಕ ಅದರ್ಶಗಳಿಗೆ ನಂಬಲರ್ಹವಾದ ಸಾಕ್ಷ್ಯಗಳಾಗುತ್ತವೆ.²⁹ ಈ ವಿವರಣೆ ಗಾದೆಗಳ ಮೌಲ್ಯ ಮತ್ತು ಮಹತ್ವಗಳನ್ನು ಯಥಾವತ್ತಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತದೆ. ಗಾದೆಗಳು ಜನಜೀವನವನ್ನು ರೂಪಿಸುವ ನಿರೂಪಿಸುವ ಮಹತ್ವಾಧನಗಳು; ಅವರ ಭಾವನೆಗಳ ವಿಧಾನಗಳ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ನಾಗರಿಕತೆಗಳ ಪ್ರತಿಫಲನಗಳು. ಅವರ ಬದುಕನ್ನು ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸುವುದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ, ತಿದ್ದಿ ಎತ್ತಿ ಉದ್ಧರಿಸುತ್ತವೆ. ಅಂತು ಗಾದೆಗಳು ಜನರ ನೈತಿಕ ಬೆಲೆಗಳನ್ನು ಕಾಯ್ದುಕೊಂಡಿವೆ.

ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಗಾದೆಗಳ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಕುರಿತು ಪರಿಶೀಲಿಸಿದ್ದಾಯಿತು. ಇದರಿಂದ ಕೆಲಮಟ್ಟಿಗಾದರೂ ಸ್ಪಷ್ಟಕಲ್ಪನೆ ಬಂದಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಗಾದೆಯ

ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ-ಸಾಹಿತ್ಯಕ ಸಮಾಲೋಚನೆಯ ಕಡೆಗೆ ಹೊರಳಬಹುದು.

2

ಗ್ರಾಮವಾಸಿಗಳನ್ನು ಅಳುತ್ತಿದ್ದುದು ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯವೇ. ಅವರ ಜೀವನ ಸಮಸ್ತವನ್ನೂ ಇನ್ನಿಲ್ಲದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸಲಹಿದ್ದೂ, ಅವರ ಕಣ್ಣಿರಿಗೆ ಪನ್ನೀರಾದದ್ದೂ ಇದೆಯೇ. ಗಾದೆಗಳಂತು ಅವರ ಸೃಷ್ಟಿಕೃತಿಗೆ, ಅನ್ಯಾದೃಶ ಅನುಭವ ಜಗತ್ತಿಗೆ ದೀಪಸ್ತಂಭಗಳಾಗಿವೆ. ಈಗಲೂ ಆಧುನಿಕ ನಾಗರಿಕತೆಯಿಂದ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿರುವ ಗಿರಿಜನರ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಇದರ ನಾನಾ ವರ್ಣವೈವಿಧ್ಯಗಳನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ನಾಗರಿಕತೆಯ ದಾಳಿಯಿಂದ ಇದೆಲ್ಲ ಹಾಳಾಗುತ್ತಿರುವುದು ಅಪಾರ ನಷ್ಟವೇ ಸರಿ. ನಾವೀಗ ಯಂತ್ರಯುಗದಲ್ಲಿ ಯಾಂತ್ರಿಕವಾಗಿ ನೀರಸ ಬದುಕನ್ನು ಬದುಕುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಗಾದೆಯೇ ಆದಿಯಾದ ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ ನಮ್ಮ ಬದುಕನ್ನು ಮತ್ತೆ ತುಂಬಿಕೊಳ್ಳಲಾರದೆಂದೇ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಕೆಳವರ್ಗದ ಈ ಸಾಹಿತ್ಯ ಶಿಷ್ಟ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಅದನ್ನು ಜೀವಂತವಾಗಿಡಬಹುದು.

ಪಂಕದಿಂದ ಅರಳಿನಂತೆ ಪಂಕೇಜಗಳಂತೆ ದೈನಿಕ ಜನಜೀವನದ ನಡುವೆಯೇ ಬಿರಿದು ಬೆಳೆದು ನಿಂತಿರುವ ಈ ಗಾದೆಗಳು ಸೌರಭದ ಭಾರದಿಂದ ಬೀಗುತ್ತಿರುವ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಪರಾಗಗಳು. ನಾವು ಅಸಂಸ್ಕೃತರೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸುತ್ತಿರುವ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರ ಈ ಗಾದೆಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಗೊಂಡಿರುವ ಕಾವ್ಯಶಕ್ತಿ ಹಾಗೂ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಅನ್ಯಾದೃಶವೆನ್ನದೆ ಗತ್ಯಂತರವಿಲ್ಲ. ಇದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಪರಿಶೀಲಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಅವರನ್ನು ಕಡೆಗಣಿಸುವುದು ಬಹುದೂರದ ಮಾತಾಗಿಯೇ ಉಳಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಪಟ್ಟಣ ಜೀವನದಿಂದ ದೂರ ಜಿಗಿದು ಗ್ರಾಮಜೀವನಕ್ಕೆ ಕಾಲಿರಿಸಿದ ಕೂಡಲೆ ಇಂಥ ಗಾದೆಗಳ ಬಿಸಿ ತಾಗುತ್ತದೆ. ಕೆಲವು ಬೆಳದಿಂಗಳಿನಂತೆ ತಂಪಾದರೆ, ಮತ್ತೆ ಕೆಲವು ಬಿಸಿಲಿನಂತೆ ಮೈ ಸುಡುತ್ತವೆ; ಬೆಂಕಿಯ ಕಿಡಿಗಳಂತೆ ಕೆಲವಾದರೆ, ಇಬ್ಬನಿಯಂಥವು ಮತ್ತೆ ಕೆಲವು; ಕೆಲವು ಮುತ್ತಿಕ್ಕಿದರೆ, ಮತ್ತೆ ಕೆಲವು ಮುತ್ತಿಗೆ ಹಾಕುತ್ತವೆ. ಇನ್ನು ಕೆಲವಾರು ಸಿಡಿಲ ಪೊಟ್ಟಣಗಳೇ ಸರಿ. ಹೀಗೆ ಅನುಭವಿಸುವ ಹೃದಯಕ್ಕೆ ಆಶ್ಚರ್ಯಕರ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸೌಂದರ್ಯ ಬೋಧೆಯನ್ನು ನೀಡುತ್ತವೆ. ಗಾದೆಗಳ ಒಂದು 'ತಲ' ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಮತ್ತೊಂದು 'ತಲ' ಸಾಹಿತ್ಯ. ಆದರೆ ಇವುಗಳು ಕೇವಲ 'ತಲ'ಗಳೇ ಅಲ್ಲ, ಹಾಸುಹೊಕ್ಕು ಕೂಡ. ಸಾಹಿತ್ಯದ ಹೃದಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಾದಂತೆ, ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಕಣ್ಣು ಸಾಹಿತ್ಯ. ಇವೆರಡನ್ನೂ ಸಮತಾನವಾಗಿ ಬೆರಸಿ ಭರಿಸುತ್ತದೆ ಒಂದು ಒಳ್ಳೆಯ ಗಾದೆ.

ಯಾರಾದರೂ ದುಃಖಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆ ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ನಾವೂ ದುಃಖಿಸುವುದು ಸರ್ವೇಸಾಮಾನ್ಯ. ಅಲ್ಲದೆ ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಇದು ಸಮಾಧಾನ. ಇಲ್ಲಿ ಮಾತಿಗಿಂತಲೂ ಬೇಕು ಮೌನ. ಹಾಗೆಯೇ ದೊಡ್ಡವರ ಮಾತು ಬಂಗಾರದಂಥ ಮೌನಕ್ಕೆ ಆಸ್ಪದ ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಹೊಗಳಿಕೆಗೆ ದೊಡ್ಡವರು ಮಾರುಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ, ಬಾಗುತ್ತಾರೆ ಬಾಳೆಯ ಗೊನೆಯಂತೆ. ಆಗ ಕಣ್ಣು ಹನಿಯುತ್ತದೆ, ಹೃದಯ ತೇವವಾಗುತ್ತದೆ. ಎತ್ತರವಾದ ಮಾತು ಹೇಳುವವರು ಕೇಳುವವರು ಇಬ್ಬರಲ್ಲಿಯೂ ಈ ಬಗೆಯ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ತಂದುಕೊಡುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಬರುವುದು ಎದೆಗೆ ಎದೆಯ ಮೊರೆ, ಹೃದಯದ ಆತ್ಮೀಯಕರೆ. ಇಂಥ ಚಿನ್ನದಂತಹ ಮನಕರಗಿಸುವ ಮಾತಿಗೆ ಕೊಡುವುದು ತಾನೆ ಏನಿದೆ ಬಹುಮಾನ! ಇದಕ್ಕುತ್ತರವಾಗಿ

ಜನಪದ ಹೃದಯ ಹೀಗೆ ತೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

ಪನ್ನೀರಿನಂಥ ಮಾತಿಗೆ ಕಣ್ಣೀರೆ ಬಹುಮಾನ.*

ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ ಹೃದಯ ಅದೆಷ್ಟು ವಿಶಾಲವಾಗಿಬೇಕು! ಇಂತಹ ಹೃದಯವನ್ನು ಅಸಂಸ್ಕೃತವೆಂದು ಕರೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆಯೇ? ಸಮುಚಿತವಾದ ಹೋಲಿಕೆ. ಸುಸಂಬಂಧವಾದ ರಚನಾಬಿನ್ಯಾಸ ಹಾಗೂ ಧಾಟಿ, ಸತ್ಯಪೂರ್ಣ ಹೊರಣ - ಇವುಗಳಿಂದ ಮೈದುಂಬಿಕೊಂಡಿರುವ ಇದು ಕೇಳಿದವರ ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ನಿನಾದಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಕಣ್ಣೀರೆ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ. ಹೀಗೆ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಕ್ಕೆ ಸಿಗದ, ಸಿಕ್ಕಿದರೂ ಇನ್ನೂ ಹೇಳುವುದಿದೆ ಎನ್ನುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅರ್ಥಕೊಡುವ ಇದು ಕವಿತೆಯಲ್ಲದೆ ಮತ್ತಾವುದು ಕವಿತೆಯಾದೀತು. ಇಂಥ ಕವಿತೆಯನ್ನು ಓದಿದಾಗ ಸಹೃದಯರಿಗೆ ಉಂಟಾಗುವ ಪರಿಣಾಮ ಕೂಡ ಕಣ್ಣೀರೆ. ಅದು ಕಣ್ಣೀರು ಮಾತ್ರವೇ? ಅಲ್ಲ, ಪನ್ನೀರು. ಇದೇ ಸಹೃದಯ ಕವಿಗೆ ತುಂಬುಹೃದಯದಿಂದ ಕೊಡುವ ಬಹುಮಾನ. ಇದೊಂದು ಮಾತು ಅದೆಷ್ಟು ಅರ್ಥದ ಮಗ್ಗುಲುಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ!

ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದು ವಸ್ತುವಿನ ಬೆಲೆ ಗೊತ್ತಾಗಬೇಕಾದರೆ ಅದು ಕಳೆದು ಹೋಗಿರಬೇಕು; ಇಲ್ಲವೆ, ದೂರದಲ್ಲಿರಬೇಕು. ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಸಲಿಗೆಯ ಕಾರಣವಾಗಿ ಅದರ ನಿಜವಾದ ಬೆಲೆಯನ್ನು ಮರೆತಿರುತ್ತೇವೆ. ಹಾಗೆಂದಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಬೆಲೆ ಹೋಗಿರುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಭಾವವಲ್ಲ, ಅದರ ಅರಿವು ಇರುವುದಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಅರ್ಥ ಅಷ್ಟೆ 'ಹಿತ್ತಲಗಿಡ ಮದ್ದಲ್ಲ' ಎಂಬ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತದೆ ಇದು. ಆಗಲಿಕೆಯಲ್ಲಿರ ಬಹುದಾದ ಉತ್ಕಟತೆ ಹಾಗೂ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಎದುರಿಗಿದ್ದಾಗ ಕಾಣಬರುವುದಿಲ್ಲ. ನಿತ್ಯದ ಬದುಕಿನ ಕಷ್ಟನಷ್ಟಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆವಾಗ ಕಲಹ ಮನಸ್ತಾಪಗಳು ಉದ್ಭವಿಸುವುದು ಸಹಜ, ಸಾಮಾನ್ಯ. ಹೀಗೆ ಬೇಕಾದವರ ಬಗ್ಗೆ ಬೇಗೆಯನ್ನು ಕಾರಿದಾಗ:

**ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿದ್ದರೆ ಅಡಕ ನಾತ
ದೂರದಲ್ಲಿದ್ದರೆ ಧೂಪದ ಗಮನ**

ಎಂಬ ಮಾತು ಪುಟಿಯುತ್ತದೆ. ಸತಿ-ಪತಿಯರ, ತಾಯಿ-ಮಕ್ಕಳ ನಡುವೆ ಜಗಳವಾದಾಗ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಈ ಮಾತು ಹೊರಹೊಮ್ಮುತ್ತದೆ. 'ಇದ್ದರೆ ಕಣ್ಣಿರಿ ಹೋದರೆ ಹೊಟ್ಟೆಯಿರಿ' ಎಂಬ ಮತ್ತೊಂದು ಗಾದೆ ಕೂಡ ಬೇರೊಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಇದೇ ಅರ್ಥವನ್ನು ಪೋಷಿಸುತ್ತದೆ. ಇದರ ಹಿಂದೆ ಅಗಾಧ ಪ್ರೀತಿ ವಾತ್ಸಲ್ಯಗಳು ತುಂಬಿಕೊಂಡಿರುತ್ತವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಮರೆಯಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಸಾರ್ವತ್ರಿಕವಾಗಿ ಕೂಡ ಇದರ ಅರ್ಥ ಗಮನಾರ್ಹ. ದೂರದಲ್ಲಿದ್ದರೆ ಆತನ ಆಚಾರ-ವಿಚಾರಗಳ ಬಗ್ಗೆ ನಮಗೇನು ಅಷ್ಟಾಗಿ ಗೊತ್ತಿರದೇ ಇರುವುದರಿಂದ, ಎಂದೋ ಒಂದು ಸಾರಿ ಭೇಟಿಕೊಟ್ಟು ಸ್ನೇಹ ಸಿಂಚನ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಆತ 'ಧೂಪದ ಗಮನ' ವಾಗಿಯೇ ಉಳಿದುಕೊಳ್ಳುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯುಂಟು. ಆದರೆ ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಆತನ ಇತೋಪ್ಯತೆಶಯವೆಲ್ಲ ಗೋಚರವಾಗಿ ವ್ಯಾವಹಾರಿಕವಾಗುವುದರ ಮೂಲಕ 'ಅಡಕನಾತ'ವಾಗಲೂ ಬಹುದು. ಅಂತು ಈ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಅರ್ಥದ ಒತ್ತಡ ಇರುವಂತೆ ಶಕ್ತ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯೂ ಇದೆ. ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಒಳ್ಳೆಯ ಕವಿತೆಯಾಗಿದೆ. 'ಧೂಪ' ಎಂಬುದು ಪರಿಶುದ್ಧತೆ ಮತ್ತು ಸಂತುಷ್ಟಿಯ ಸಂಕೇತವಾಗುತ್ತದೆ; ಆ ಮಾತಿನ ಮೂಲಕವೇ ಆ 'ಗಮನ' (ಪರಿಮಳ) ಪ್ರಸಾರವಾಗುತ್ತದೆ. 'ಅಡಕನಾತ' ಎಂಬುದೂ ಅಷ್ಟೇ ಅಡಕವಾದ

ಮಾತು. ಹೀಗೆ ಇದೊಂದು ಸುಂದರವಾದ ಗಾದೆ ಎಂದು ಹೇಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಕೆಲವರಿರುತ್ತಾರೆ. ಅವರಿಗೆ ಎಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ವರ್ತಿಸಬೇಕೆಂಬ ತಿಳಿವಳಿಕೆ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಹಿಟ್ಟು ಬೂದಿ ಎಲ್ಲಾ ಒಂದೆಯೇ ಇವರಿಗೆ. ಸದರ ಸಲಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದರೆ ಸಾಕು ಅದನ್ನು ದುರುಪಯೋಗಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದೇ ಜಾಸ್ತಿ. ಸ್ನೇಹಸೌಹಾರ್ದಗಳು ಇವರ ಪಾಲಿಗೆ ಸ್ವಾರ್ಥ. ಇಂತಹ ಜನರನ್ನು ಕಂಡಾಗ ಹಿಂದು ಮುಂದೆ ನೋಡದೆ ಮಿಂಚು ಕೋರೈಸುತ್ತದೆ:

ಇಕ್ಕೊಂಡುಣ್ಣವ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಕದ್ದು ಕೊಂಡು ತಿಂದರು.

ಯಾವ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಮನೆಯವರಂತೆಯೇ ಓಡಾಡಬಹುದಿತ್ತೋ, ಪ್ರೀತಿ ಗೌರವಗಳ ಸ್ವಾಗತವಿತ್ತೋ ಅಂತಹ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಮಾಡುವುದು ಮೋಸದ ಕೆಲಸ, ಬೀಸುವುದು ವಂಚನೆಯ ಬಲೆ. ಇದು ಸಮಯಸಾಧಕೆ, ನೆಳಲನ್ನು ಕೊಡುವ ಮರವನ್ನೇ ಕಡಿವ ಕುಶಲತೆ. ಎಲ್ಲಿ ನಾವೇ ಸಲೀಸಾಗಿ ಬಡಿಸಿಕೊಂಡು ಉಣ್ಣಬಹುದಿತ್ತೋ, ಅದೇಲ್ಲ ನಮ್ಮದೇ ಎಂದು ಗೋಚರವಾಗಿತ್ತೋ ಅಂತಹ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕದಿಯುವ ಅಗತ್ಯವಾದರೂ ಏನಿರುತ್ತಿತ್ತು? ಆದರೆ ಈ ಆತ್ಮೀಯ ಪ್ರೀತಿ ಲೋಕವನ್ನು ಕಾಣದ ಜನ ಇನ್ನೇನು ತಾನೆ ಮಾಡಿಯಾರು! ಇಂಥವರದೂ ಒಂದು ಗುಂಪು. ಈ ಮೋಸಗಾರರ, ಸ್ವಾರ್ಥಸಾಧಕರ, ದುಷ್ಟರ ನಡುವೆಯೇ ನೀತಿಪರರೂ ಧರ್ಮಪರರೂ ಆದ ಒಳ್ಳೆಯ ಜನ ಇರುವುದುಂಟು. ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ದುಷ್ಟ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯ ನಿರ್ಮೂಲನಕ್ಕೆ ಇವರು ಒಂದು ಕಡೆ ಶ್ರಮಿಸಿದರೆ, ಮತ್ತೊಂದು ಕಡೆ ದುಮ್ಮಾನದ ಸಮಾಧಾನಕ್ಕೆ ಶ್ರಮಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹೊಲಸು ಇದ್ದ ತಾವೇ ಅದನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಲೆಂಬಂತೆ ಇವರು ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಇವರನ್ನು ಜನ:

ಕಸ ಇದ್ದ ತಾವು ಬಸವಣ್ಣ

ಎಂದು ಕರೆದರು. ಪೂಜನೀಯಗಳನ್ನು ಜನಸಾಮಾನ್ಯರು ಚಿತ್ರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ರೀತಿ ಇದು. ದೊಡ್ಡವರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಸಾಹಸಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸುವಾಗ ತರುವ ಇಂಥ ಪರಿಚಿತ ಹೋಲಿಕೆ ಅತ್ಯಂತ ಸ್ವಾಗತಾರ್ಹ, ಅಸ್ವಾದನಾರ್ಹ.

ಮೇಲೆ ನಾಲ್ಕು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಕೊಡಲಾಗಿದೆ. ಇವುಗಳ ಪ್ರತಿಯೊಂದರ ಹಿಂದೆಯೂ ಜನಪದ ಜೀವನಾಡಿ ಯಾವುದೆಂಬುದು ಮಿಡಿಯುತ್ತಿದೆ. ಸಮಾಜದ ಉದ್ಧಾರದ ದೃಷ್ಟಿ, ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಉನ್ನತಿಯ ಆಕಾಂಕ್ಷೆ ಹಾಗೂ ಬಾಳು ಪರಿಶುದ್ಧವಾಗಬೇಕೆಂಬ ಮನೋಧರ್ಮ - ಇವುಗಳ ಸರ್ವಸಂಕೇತಗಳಾಗಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ ಇವು. ಇವುಗಳಿಗೆ ಉದಾಹರಣೆಗಾಗಿ ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ಗಾದೆಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾ ಹೋಗಬಹುದು. ಯಾವ ಮನುಷ್ಯನಿಗಾಗಲಿ ಹಗೆ ಇರಬೇಕು, ಇದ್ದರೆ "ಹಗೆಯವನು ಇದೆ ಹೋಗ್ತಾ ಮೊಕ ನೋಡೊಬೋದು, ಬಾ ಬೆನ್ನು ನೋಡೊಬೋದು." ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ರೂಪೀಕರಣಕ್ಕೆ ಆತ್ಮಶೋಧನೆಗೆ ಇದಕ್ಕಿಂತ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾದ ಮಾತು ಬೇರೊಂದಿಲ್ಲವೆಂದರೂ ತೀರಿತು. ಮುಪ್ಪು ತುಂಬಬಾಳಿಗೆ ಕಿರೀಟದಂತೆ, ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಹಣ್ಣು ಬಿಟ್ಟಂತೆ. ಇಂಥ ಮುಪ್ಪನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಲಿಲ್ಲ ನಮ್ಮ ಜನ, "ಮುಪ್ಪು ಮದುವೆಗೆ ಸಮಾನ" ಎಂದು ಸ್ವಾಗತಿಸಿದರು. ತುಪ್ಪದಂತಹ ಮಾತು ಇದು; ಅಲ್ಲಿಯ ಹೋಲಿಕೆಯೂ ಅಷ್ಟೇ ಸಿಹಿ. ಸವಿದರೂ ಸವೆಯದ ಇಂಥ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಅರ್ಥ ಅನಂತ, ಭಾವ ವಿನೂತನ. ಪ್ರತಿಯೊಂದರ ಹಿಂದೆಯೂ ಅಗಾಧ ಸಂಸ್ಕಾರವಿದೆ, ಸಾಹಿತ್ಯವಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಇವು ಬರಿ

ಮಾತೆ? ಅಲ್ಲ; ಮಾಣಿಕೃ ದೀಪ್ತಿ, ಮುತ್ತಿನಹಾರ. 'ಮಾತೆ ಜ್ಯೋತಿರ್ಲಿಂಗ' ಎಂಬ ಅಣ್ಣನವರ ಮಾತು ಸುಳ್ಳಲ್ಲ ಇಲ್ಲಿ ನಿಜ.

ಗಾದೆಗಳು ವಿಚಾರದ ವಿಸ್ತಾರಗಳನ್ನು, ಜ್ಞಾನದ ಕಿರಣಗಳು, ಸಮಯದ ನಿರ್ಣಯಗಳಾದರೂ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕತೆ ಅದರ ತಿರುಳು. ಸಾಮಾನ್ಯ ಜೀವ ತನ್ನ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನ ಜನ ಜಗತ್ತಿನ ಬಗ್ಗೆ ಯಾವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸುತ್ತದೆ, ಎಷ್ಟು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅನುಭವಿಸುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಹೇಗೆ ಆಲೋಚಿಸುತ್ತದೆ ಎಂಬುದರ ಸೂಕ್ಷ್ಮತಿಸೂಕ್ಷ್ಮಗಳಿಗೆ ತಪ್ಪದೆ ನಿದರ್ಶನಗಳಾಗುತ್ತವೆ ಇವು. ಇದರಲ್ಲೆಲ್ಲ ಎದ್ದು ಕಾಣುವುದು ಅವರ ಸಾಮಾನ್ಯ ಜ್ಞಾನ (General Knowledge). ಅದರಷ್ಟೇ ಪ್ರಭಾವಿತವಾದ ಮತ್ತೊಂದು ಗುಣವೆಂದರೆ, ಅದರ ಹಿಂದೆ ಇರುವ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಸಂವೇದನೆ. ಜೀವನದ ನಾನಾಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಅವರಿಗಿರುವ ಜ್ಞಾನಾನುಭವದ ಜೊತೆಗೆ ಅವುಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ವಿವೇಕದ ಒರೆಗಳಿಗೆ ಹಚ್ಚಿ ನೋಡುವ ತೀಕ್ಷ್ಣತೆ - ಇವುಗಳೇ ಸಾಮಾನ್ಯರ ವಿದ್ವತ್ತು. ಕೆಲವು ಉದಾಹರಣೆಗಳಿಂದ ಇದನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಗೊಳಿಸಬಹುದು.

ಜೀವನದ ಯಾವುದೇ ಭಾವಕ್ಕೆ ಇಲ್ಲವೆ, ಭಾವನೆಗೆ ಪ್ರೀತಿಯ ಅಗತ್ಯ ಬಹಳವಿದೆ. ಅದು ಹೃದಯವನ್ನು ವಿಕಸಿಸುವ ವಿಶಾಲಗೊಳಿಸುವ ಅಪೂರ್ವವಾದ ಶಕ್ತಿ. ಪ್ರೀತಿ ಎಲ್ಲಿ ನೆಲೆಯಾಗಿರುತ್ತದೋ ಅಲ್ಲಿ ಪೂಜ್ಯತೆಯ ಬೆಲೆ ತಾನಾಗಿಯೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಅದಿಲ್ಲದ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಪುರಸ್ಕಾರವಿರಲಿ, ತಿರಸ್ಕಾರವೇ ಹೆಚ್ಚು. ಅದನ್ನು ಹೇಳುವಾಗ:

ಅಕ್ಕರೆ ಇಲ್ಲದ ಉಪರಿಗಿಂತ ಅಕ್ಕರೆ ಇರುವ ತಿಪ್ಪೆ ಲೇಸು

ಎಂದು ಬಳಸುವುದು ವಾಡಿಕೆ. ಪ್ರೀತಿಗೆ ಬಡವ-ಬಲ್ಲಿದ ಎಂಬ ಭೇದಭಾವನೆಗಳಿಲ್ಲ. ಪ್ರೀತಿ ಇಲ್ಲದಿರುವುದಾದರೆ ಅರಮನೆಗಿಂತ ತಿಪ್ಪೆಯೇ ಎಷ್ಟೋ ಉತ್ತಮ ಎಂದು ಹೇಳುವ ಈ ಗಾದೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಹಾಗೂ ನಿಷ್ಪೃಷ್ಟತೆಗಳೆರಡನ್ನೂ ಪತ್ತೆ ಹಚ್ಚಬಹುದು. ಇದನ್ನು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವ ರೀತಿ ಕೂಡ ಉತ್ಕಟತೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದೆ, ಶಕ್ತವಾಗಿದೆ. ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಉದ್ಧಾರದ ಪರಿಕರಗಳನ್ನು ಕೂಡ ನಮ್ಮ ಜನಪದ ಗಮನಿಸದೆ ಇಲ್ಲ. ವ್ಯಕ್ತಿ ತನ್ನ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲ ಜಗತ್ತನ್ನು ನೋಡಿ ತನ್ನ ಬದುಕನ್ನು ತಿದ್ದಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ, ರೂಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ; ನೆರೆಹೊರೆಯೇ ಆತನಿಗೆ ಕನ್ನಡಿಯಾಗಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲದೇ ಹೋದರೆ ಆತನ ಅಹಂಕಾರ ಇನ್ನಿಲ್ಲದ ಹಾಗೆ ಬೆಳೆದು, ಬೆಳೆದ ಎತ್ತರದಿಂದಲೇ ದಿಫೀರನೆ ಬೀಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ಸಾಧ್ಯತೆಯನ್ನು ಗಮನಿಸಿಯೋ ಏನೋ, ಅದನ್ನು ತಡೆಯಲು, ತಡೆದು ಕಾಪಾಡಲು:

ಊರಿಗೆ ಹಂದಿ ಬೇಕು, ನೆರೆಗೆ ನಿಂದಕ ಬೇಕು

ಎಂದರು. ಊರಿನಲ್ಲಿ ಹಂದಿ ಇದ್ದರೆ ಹೊಲಸು ಹೋಗಿ ಹಸನಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ನೆರೆಯಲ್ಲಿ ನಿಂದಕ ಇದ್ದರೆ. ಅದರಿಂದ ನಮ್ಮನ್ನು ನಾವು ನೋಡಿಕೊಂಡು ನಡೆಯುತ್ತೇವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ನಿಂದಕ ಕನ್ನಡಿಯಾಗುತ್ತಾನೆ. ಇನ್ನು ಕೆಲವು ಗಾದೆಗಳು ಪರಿಸರದ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಮೂಡಿಬಂದು ಪರಿಮಿತವಾದ ಅರ್ಥವನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುತ್ತವೆ. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ಇವಕ್ಕೆ ಯಾವುದೋ ನಂಬಿಕೆ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಪದ್ಧತಿಗಳಿದ್ದು ಹಿನ್ನೆಲೆಯನ್ನು ಸೃಜಿಸಿರುತ್ತವೆ. ಈ ಗಾದೆಯನ್ನು ಗಮನಿಸಿ:

ಹೊಳೆಯಿಂದಾಚೆಯ ಹೆಣ್ಣು ಬೇಡ

ತೊರೆದಂಡೆ ಹೊಲ ಬೇಡ

ಇದು ಸಂಪ್ರದಾಯವೊಂದನ್ನು ತಿಳಿಸುವುದಲ್ಲದೆ ಪರಂಪರೆಯೊಂದರ ಹಿನ್ನೆಲೆಯನ್ನೂ ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ತೊರೆಯ ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿ ಹೊಲವಿದ್ದರೆ ಪ್ರವಾಹ ಬಂದಾಗ ಮುಳುಗಿ ಹೋಗಿ ಘಸಲು ನಾಶವಾಗುವುದರಿಂದ ಹೀಗೆ ಹೇಳುವುದು ಗೊತ್ತಿರುವ ವಿಚಾರವೇ ಸರಿ. ಇದು ಬಂದಿರುವುದು ಕೂಡ ಮೊದಲ ವಿಷಯವನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ, ಇಲ್ಲವೆ ವಿಶದೀಕರಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ. ಹೊಳೆಯಿಂದಾಚೆಯ ಹೆಣ್ಣು ತರಬಾರದೆ? ತಂದರೆ ತೊಂದರೆಯೇನು? ನೆರೆ ಬಂದಾಗ ಹೋಗಿ ನೋಡುವುದಕ್ಕಾಗದೆ ಅಡ್ಡಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ವಿರಹದಿಂದ ತಪ್ಪಗೊಂಡ ಜೀವವೊಂದು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿರಲು ಸಾಕು. ಪ್ರಾಯಶಃ ಇದರ ಹಿಂದೆ ಏನೋ ನಡೆದ ಘಟನೆಯೊಂದೂ ಇರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ ಘಟಿಸಿದ ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಅನಂತರ ಗಾದೆಯಾಗಿ ಹೇಳಿರಬಹುದು. ಪೂರ್ವಾರ್ಧದ ಮಾತಿಗೆ ಉತ್ತರಾರ್ಧ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಹೆಚ್ಚು ಸ್ಪಷ್ಟತೆಗೆ ಸಮರ್ಥನೆಗೆ ಬರುವುದು ಇದರ ಲಕ್ಷಣವಾದ್ದರಿಂದ ಇಲ್ಲಿಯೂ ಅಂತಹ ಹೋಲಿಕೆಯೊಂದು ಬಂದಿದೆ. ಅಂತು ಇದರ ಹಿಂದೆ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಚಿತ್ರವೊಂದು ಇದ್ದಿರಬೇಕೆಂಬ ನಂಬಿಕೆ ಬಲವಾಗುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ಗಾದೆಗಳು ಅನೇಕವಿವೆ. “ಕುರುಬಳ್ಳಿ ಕುಂಟ ದೊಣ್ಣೆ ತಕ್ಕೊಂಡು ಹೊಂಟ” ಎಂಬ ಗಾದೆಯನ್ನು ಕೂಡ ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ವಿಚಾರಿಸಬಹುದು. ಆದರೆ ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಎಚ್ಚರಿಕೆಯನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕು: ಕೆಲವು ಗಾದೆಗಳು ಅರ್ಥವೇನೂ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಪ್ರಾಸಾನುಪ್ರಾಸ ಛಂದಸ್ಸಿಗೋಸ್ಕರವೇ ರಚಿತವಾಗಿರುವುದುಂಟು.

ಹೀಗೆ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಗಾದೆಯೂ ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ವಿಷಯವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತದೆ. ಈಗ ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಗಾದೆಯ ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತ ಹೇಗೆ ಕಾಣಬಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನು ನೋಡಬಹುದು. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಯಾವುದೇ ಖಾಯಿಲೆ ಹಗಲು ಕಡಿಮೆಯಾಗಿ, ಇರುಳು ಜಾಸ್ತಿಯಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬುದು ಇವರ ತಿಳಿವಳಿಕೆ. ಇದು ನಿಜವಿರಲೂಬಹುದು. ಮಾನಸಿಕ ಸ್ಥಿತ್ಯಂತರವೂ ಸಾಕಷ್ಟು ಕಾರಣವಾಗಬಹುದು. ಆಗ ಜನರು “ಹಗಲು ಹರೀತು, ಇಳ್ಳು ಮೆರೀತು” ಎಂದು ಹೇಳುವುದುಂಟು. ರೋಗದ ಬಗೆಗಿನ ಈ ತಿಳಿವಳಿಕೆ ಯಾರಿಗಾದರೂ ಆಶ್ಚರ್ಯವನ್ನು ತರಬಹುದು. ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಯಾವುದೂ ತ್ಯಾಜ್ಯವಲ್ಲ. ಪ್ರತಿಯೊಂದರಲ್ಲೂ ಉಪಯೋಗವುಂಟು. ಅಷ್ಟೇ ಏಕೆ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಹುಲ್ಲು ಕಡ್ಡಿ ಕೂಡ ಆತನಿಗೆ ಮಹತ್ವವಾದ್ದೇ. ಅದರಲ್ಲೂ ಹುಣಿಸೆ ಮತ್ತು ಹುರುಳಿಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಗೋಟಾಗಲಿ ಮೋಟಾಗಲಿ ಅದರಿಂದ ತುಂಬ ಲಾಭವುಂಟು. ಅಲ್ಲದೆ ಆ ವಸ್ತುವಿನ ಆ ಯಾವ ಭಾಗವನ್ನೂ ಬಿಡಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಇದನ್ನು ಕಂಡವರು ಹೇಳುವುದು ಹೀಗೆ:

ಹುಣಿಸೆ ಗೋಟು ಅಂತ ಬಿಡಬ್ಯಾಡ

ಹುಳ್ಳಿ ಮೋಟು ಅಂತ ಬಿಡಬ್ಯಾಡ

ಒಂದು ವಸ್ತುವಿನ ಇಂಥ ನಿಷ್ಕೃಷ್ಟ ಜ್ಞಾನ ಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಸಾಧ್ಯವೆನ್ನುವಂತೆ ಇದರ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಇದೆ. ಪ್ರಾಣಿ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಇನ್ನೊಂದು ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಗಮನಿಸುವ ರೀತಿ ನೋಡಿ:

ಸಗಣಿಲಿ ಸಾವಿರ ಹುಳ ಇದ್ದ ರೂ

ಸಂಜೆ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಮರಣ

ಅತ್ಯಂತ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಸತ್ಯ ಕೂಡ ಈತನಿಗೆ ಹೊರತಾಗಿಲ್ಲ. ಅವನ ಪ್ರತಿಭೆ ಎಲ್ಲ

ಕಡೆಯೂ ತಿರುಗಾಡಿದೆ; ಅವನ ಆ ದಿವ್ಯ ಪ್ರತಿಭಾಪರುಷ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಹೊನ್ನಾಗಿಸಿದೆ. ಈ ಗಾದೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣಿಪ್ರಪಂಚದ ಕಿರುಘಟನೆಯನ್ನು ಗಮನಿಸಿದ್ದರೂ ಅದನ್ನು ಮನುಷ್ಯ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೂ ಸಾಂಕೇತಿಕವಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುವುದುಂಟು. ಅಂದರೆ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಬಾರದವರನ್ನು ಫುಲ್ಲಕ ಜನರನ್ನು ಕುರಿತು ಆಡುವ ಮಾತಿದು; ಅವರು ಎಷ್ಟಿದ್ದರೂ ವೃಥಾ ಹುಳುಗಳಂತೆ ಎಂಬ ಅರ್ಥ ಇದರಲ್ಲಿ ಅಡಕವಾಗಿದೆ. ಅಂತು ಮೇಲಿನ ಈ ಕೆಲವು ಗಾದೆಗಳು ಅವುಗಳ ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತರ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಸಂವೇದನೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತವೆ. ಬದುಕಿನ ಸರ್ವ ಭಾಗಗಳನ್ನು ಅವು ಹೇಗೆ ಸಂಸ್ವರ್ಣಿಸುತ್ತವೆ ಎಂಬುದನ್ನೂ ಇವು ಸಮರ್ಥಿಸುತ್ತವೆ.

ಸಂಪ್ರದಾಯ ಜನಜೀವನವನ್ನು ಬಂಧಿಸಿರುವ ಮಹಾ ಅಸ್ತ. ಹಲವಾರು ನಂಬಿಕೆಗಳು, ಮೂಢ ಭಾವನೆಗಳು, ಪರಂಪರಾಗತ ಪದ್ಧತಿಗಳು ಈಗಲೂ ಅವರ ಜೀವನವನ್ನು ಆಳುತ್ತಿವೆ. ಇಂಥ ಹಲವಾರು ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಕುರಿತಾದ ಗಾದೆಗಳು ಹೇರಳವಾಗಿ ಕಾಣಿಸಿಗುತ್ತವೆ. ಜನತೆಯ ಜೀವನಗತಿಯ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಸಾಕಷ್ಟು ವಸ್ತುವನ್ನು ದೊರಕಿಸುತ್ತವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಎರಡನ್ನು ಮಾತ್ರ ಇಲ್ಲಿ ಪರಿಶೀಲಿಸಬಹುದು:

ಸೀಟಗಾಲ ಇದ್ದ ಮನೆ ಹಾಳು ದಾಟಗಾಲ ಇದ್ದ ತೋಟ ಹಾಳು

ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಲು ಸೀಟಬಾರದು ಎಂಬುದು ಒಂದು ನಂಬಿಕೆ. ಅಂದರೆ ಕಾಲನ್ನು ನೆಲಕ್ಕೆ ನೇರಿಸಿ ಸವರಬಾರದೆಂಬುದೇ ಅರ್ಥ. ಅದರಿಂದ ಮನೆಗೆ ನಷ್ಟನಾಗುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ಮಾತ್ರ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಹೇಳಿದೆ. ಆದರೆ ಗಂಡು ಇಲ್ಲಿ ಅಪವಾದವಾದರೆ, ಆತ 'ದಾಟಗಾಲ' ನಾಗಿರಬಾರದೆಂಬುದೇ ಅವನ ಬಗ್ಗೆ ತಾಳಿದ ಮತ್ತೊಂದು ನಂಬಿಕೆ. ಇಂತಹ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಭಾವನೆಗಳು ಬೇಕಾದಷ್ಟಿವೆ. ಹೊಸಲು ಮೇಲೆ ಕೂಕರೆ ಸಾಲ ಜಾಸ್ತಿಯಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬುದಾಗಲಿ, ಮುಚ್ಚಂಜಿಯಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಿ ತನ್ನಿರಬಾರದೆಂಬುದಾಗಲಿ, ದೀಪ ಹಚ್ಚಿದ ಮೇಲೆ ಕಸವನ್ನು ಮನೆಯಿಂದ ಹೊರಗೆ ಹಾಕಬಾರದೆಂಬುದಾಗಲಿ, ಇಂಥದೇ ಭಾವನೆಗಳಾಗಿವೆ. ಇವು ನಿಜಕ್ಕೂ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರ ಮನಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಹೊರಗೆಡಹುವಂತೆ ಕಾಣಬರುತ್ತದೆ. ಇನ್ನೊಂದು ಪ್ರಬಲವಾದ ನಂಬಿಕೆಯೆಂದರೆ, ರಾತ್ರಿ ಹೊತ್ತು ಕ್ಷೌರಿಕನನ್ನಾಗಲಿ, ಅವನ ಪರಿಕರವನ್ನಾಗಲಿ ನೆನೆಯಬಾರದೆಂಬುದು. ಇದು ಯಾತಕ್ಕಾಗಿ ಹೇಗೆ ಬಂತೆಂಬುದು ತಿಳಿಯದಾಗಿದೆ. ಇದನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡವರು ಕೆಲವರಿದ್ದಾರೆ, ಅದನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿ ಲೇವಡಿ ಮಾಡಿರುವವರೂ ಕೆಲವರುಂಟು, ಅದ್ದರಿಂದಲೇ,

ನಾಪಿತ ಅಂದಾಕ್ಷಣ ಪಾಪ ಬಂದೀತೆ?

ಎಂದು ಕೆಲವರು ವಿಚಾರವಂತರು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿರುವುದುಂಟು. ಅಂತು ಸಂಪ್ರದಾಯವನ್ನು ವಿರೋಧಿಸಿ ಕ್ರಾಂತಿಭಾವನೆಯನ್ನೂ ತಾಳಿದುದುಂಟು ಎಂಬುದು ಹಲಕೆಲವು ಉದಾಹರಣೆಗಳಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಆದರೂ ಇಂತಹ ವಿಷಯಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯನ ಸಾಮಾಜಿಕ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನೂ ಮಾನಸಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥಾಪನೆಯನ್ನೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುವುದರಿಂದ ಇಂಥ ಭಾವನೆಗಳ ಅಧ್ಯಯನವೂ ಸಾಕಷ್ಟು ನಡೆಯಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಅನ್ಯಾಯ, ಅಧರ್ಮ, ವಂಚನೆ, ಮೋಸ, ಡಾಂಭಿಕತೆ, ಕೀಳುಮೇಲುಗಳ ಭಾವನೆ, ಮುಂತಾದ ವಾಸ್ತವ ಅಕ್ಕತೃಗಳನ್ನು ಕಂಡು ನಮ್ಮ ಈ ಜಾನಪದ

ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತರು ಕಣ್ಮಣಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡಿರಲಿಲ್ಲ. ಅದನ್ನು ಅಷ್ಟೇ ಧೈರ್ಯವಾಗಿ ಎದುರಿಸಿದ್ದರು, ಪ್ರಬಲವಾಗಿ ವಿರೋಧಿಸಿದ್ದರು. ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವೆಂದಾಗ ಮಾರ್ಮಿಕವಾದ ಮಾತಿನ ಮೂಲಕ ಪ್ರತಿಭಟಿಸಿದ್ದರು. ಇದರ ಎಲ್ಲ ಉದ್ದೇಶ ಸಮಾಜ ಸಂಸ್ಕಾರ, ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಉದ್ಧಾರ ಮತ್ತು ಶಾಂತಿ ಸಮಾನತೆಗಳ ಸ್ಥಾಪನೆಯೇ ಆಗಿತ್ತು. ಈ ತರಹದ ಗಾದೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಚ್ಚಿಡೆ, ಅದರೆ ಕಿಚ್ಚಿಲ್ಲ; ಬೆಳಕುಂಟು, ಬೆಂಕಿಯಿಲ್ಲ; ಮೊನಚುಂಟು, ಆದರೆ ಇರಿತವಿಲ್ಲ; ಹಾಸ್ಯ ವಿಡಂಬನೆಗಳುಂಟು, ಆಸೂಯೆಯಿಲ್ಲ. ಈ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಮಾತಿನ ಹಿಂದೆಯೂ ಜೀವವೊಂದು ಅನುಭವಿಸಿದ ಅಪಾರ ದುಃಖವಿದೆ; ಹೃದಯವನ್ನು ಒಲಿಸಿ ತಿದ್ದಿ ಬೆಳೆಸುವ ಕೈಂಕಯ್ಯವಿದೆ. ಇಂತಹ ಗಾದೆಗಳಲ್ಲಿ ಇನ್ನಿಲ್ಲದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತವಾಗಿದೆ. ಜನತೆಯ ಒಳಬಾಳಿನ ದೌರ್ಬಲ್ಯ ದೋಷಗಳನ್ನು ಬಹಿರಂಗಕ್ಕೆ ಎಳೆದು ವಿಮರ್ಶಿಸುವ ಈ ಗಾದೆಗಳ ದಾಷ್ಟ್ಯವೇ ದಾಷ್ಟ್ಯ. ಸಮಾಜದ ಕುಂದುಕೊರತೆಗಳನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸುವ ಈ ಗಾದೆಗಳಲ್ಲಿ ನೀತಿ ಇದೆ, ಸಾಹಿತ್ಯವಿದೆ.

ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮಂತನಿಗಿರುವ ಸ್ಥಾನ ಬಡವನಿಗೆ ಇಲ್ಲವೇ ಇಲ್ಲ. ಕೆಲವಾರು ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಆತ ತೃಕ್ತ, ಸಂತಪ್ತ. ಶ್ರೀಮಂತ ಎಷ್ಟೇ ದುಷ್ಟೋತ್ಕೃತಗಳನ್ನು ಎಸಗಿದರೂ ಹಣ ಅದನ್ನು ತಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ, ಮುಚ್ಚುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಬಡವನಿಗೆ?:

ಬಲ್ಲಿದರು ಮಾಡಿದರೆ ವ್ಯವಹಾರ

ಬಡವರು ಮಾಡಿದರೆ ವ್ಯಭಿಚಾರ

ಶ್ರೀಮಂತನಿಗೆ ಕೊಡುವ ಗೌರವವನ್ನು ಬಡವರಿಗೆ ಎಂದೂ ತೋರಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಗುಣಕ್ಕಲ್ಲ ಹಣಕ್ಕೆ ಬೆಲೆ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ. ಹೀಗಿರುವಾಗ ಅದನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹೇಳುವ ಈ ಮಾತನ್ನು ಗಮನಿಸಿ:

ದೊಡ್ಡೋರು ಬಂದ್ರೆ ಒದರಿ ಹಾಸ್ತೀವಿ

ಬಡವರು ಬಂದ್ರೆ ಬಾಗಿಲಲಿ ನಿಲ್ಲಿಸ್ತೀವಿ

ಅಂತು ಮೊದಲೇ ನೊಂದಿರುವ ಚೇತನಕ್ಕೆ ಮತ್ತಷ್ಟು ಬರೆ ಎಳೆಯುವುದೇ ಸಾಮಾನ್ಯ ರೂಢಿಯ ಫಲ. ಆತನನ್ನು ಮೇಲಕ್ಕೆತ್ತಿ ಸಲಹಬೇಕೆಂಬ ಭಾವ ಅಪರೂಪ ಹಾಗೂ ವಿರಳ. ಇಂತಹ ನೋವಿನ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಗಾದೆಯೊಂದು ಹೀಗೆ ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತದೆ:

ಬಗ್ಗಿದ ಬೆನ್ನಿಗೆ ಬಂಡೆ ಹೇರಿದರು

ಉಚಿತವಾದ ಹೋಲಿಕೆಯಿಂದ ಸಮಾಜದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು, ಅದರ ಹೇಯತನವನ್ನು ಬಹು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತದೆ ಇದು. ಅರ್ಥಗರ್ಭಿತ, ಬಿಗಿ ಭಾಷೆಯ ಈ ಮಾತು ಉನ್ನತ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯ ಸಾರ್ಥಕತೆಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿದೆ. ಇದನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುತ್ತ ಹೊರಟರೆ ನಾನಾ ಭಾವ ಪರಂಪರೆಯೇ ಉದ್ಭವವಾಗುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ಎಷ್ಟೋ ಮಾತುಗಳು ಧ್ವನಿಯನ್ನು ತುಂಬಿಕೊಂಡು ತುಳುಕುತ್ತಿವೆ.

ಗಾದೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಮತ್ತೆರಡು ವಿಶೇಷಗಳೆಂದರೆ ವಿಡಂಬನೆ ಮತ್ತು ಹಾಸ್ಯ. ಇವು ಕೆಲವು ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಹಾಸುಹೊಕ್ಕಾಗಿ ಸೇರಿಕೊಂಡು ಬರಬಹುದು. ಇಲ್ಲವೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ತಮ್ಮದೇ ಆದ ವಿಶಿಷ್ಟ ಗುಣವನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಷೆಯ ಮೊನಚು ಮತ್ತು ಭಾವದ ಬನಿ ಸೊಗಸಾಗಿ ಗೋಚರಿಸುವ ಎರಡು

ವಿಶಿಷ್ಟ ಅಂಶಗಳು. ಯಾರನ್ನಾದರೂ ಹೀಯಾಳಿಸುವಾಗ ಹೀನಾಮಾನವಾಗಿ ಭೈಯವಾಗಿ ಶಾಪ ಹಾಕುವುದುಂಟು. ಅದರಲ್ಲೂ ಹೆಗಸರು ಜಗಳಕ್ಕೆ ನಿಂತುಕೊಂಡರೆತು ಈ ವಿಧವಾದ ಶಾಪದ ಮಾಲೆಯೇ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಭೈದ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಮತ್ತೊಂದು ಹೃದಯದ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ಕೊಡುವ ಮಾತಂತು ಬಹು ಚೆನ್ನಾಗಿದೆ:

**ದುಡುವಂತೆ ಧೂಪ ಹಾಕಿದ್ದೆ
ಗುಡಿ ಕಲ್ಲೆಲ್ಲ ದಡಾರ್ ಅಂದೊ**

ಈ ವಿಡಂಬನೆ ಬಾಣಿಯೇಣಿಗೇನು ಕಡಿಮೆಯಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿಯ ಪದಗಳ ಧಾಟಿಯನ್ನು ಕೊಂಡಾಡಿದಷ್ಟೂ ಸಾಲದು. ಇದೊಂದು ರಸಚಿತ್ರವೇ ಸರಿ. ಇನ್ನು ಕೆಲವರು ಇರುತ್ತಾರೆ. ಒಳಗೆ ಏನೂ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಮೇಲೆ ಮಾತ್ರ ಜಂಭ ಬಹಳವಿರುತ್ತದೆ. ನಟನೆ ಅವರ ಜೀವನ ಸಂಗಾತಿ. ಅದನ್ನು ಅವರು ವಿಶೇಷ ವಸ್ತುವನ್ನು ಸಲಹಿದಂತೆ ಕಾಪಾಡಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಇಂಥ ಅಪ್ಪಟ ಬಡಾಯಗಾರರನ್ನು ಸೊಗಸಾದ ದೃಷ್ಟಾಂತಗಳಿಂದ ಚಿತ್ರಿಸುವ ಗತ್ತು, ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವ ರೀತಿ ಅನನ್ಯ ಹಾಗೂ ಅಸಾಧಾರಣ:

**ಬಡಾಯ ನೋಡಿದ್ದೆ ಕಡಾಯ ಗಾತ್ರ
ಕಡಾಯದಲ್ಲಿ ಒಕ್ಕಳ ರಾಗಿಲ್ಲ**

ಇಂಥ ಎಷ್ಟೋ ವಿಡಂಬನೆಯ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಕಡೆದು ನಿಲ್ಲಿಸುತ್ತಾ ಹೋಗಬಹುದು. ಇಲ್ಲೆಲ್ಲ ಅಗಾಧ ಚಿತ್ರಸೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಒಂದು ಕಡೆ ಕಂಡರೆ, ಮತ್ತೊಂದು ಕಡೆ ಅದರ ಭಾವ ಭಾಷೆಯ ವಿದ್ಯುದಾಲಿಂಗನವನ್ನು ದರ್ಶಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಕೆಲವು ಹಾಸ್ಯಪೂರ್ಣ ಗಾದೆಗಳನ್ನು ಈಗ ಪರಿಭಾವಿಸಬಹುದು. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಎರಡು ತರಹವಿರುತ್ತವೆ: ಒಂದು, ಯಾವುದೇ ಮರ್ಮವಿಲ್ಲದೆ ನಕ್ಕು ನಗಿಸಬಲ್ಲವು; ಎರಡು, ವಿಡಂಬನೆಯನ್ನು ಹುದುಗಿಟ್ಟು ಹಾಸ್ಯಲೇಪಿತವಾದವು. ಮೊದಲಿನದಕ್ಕೆ ಕೆಳಗಿನ ಎರಡು ಗಾದೆಗಳನ್ನು ನೋಡಬಹುದು:

**೧. ಕಸಿರಿಪಿಸಿರಿ ತಿಂದು ಕಿಸ್ಕೊಂಡು ಬಿದ್ದವನೆ
ಹಣಕೆ ಹಿಡೀರಿ;
ಹವಣಕ್ಕೆ ತಿಂದಿದ್ದರೆ ಅವನ್ನಾಕೆ ಬೀಳೋನು
ಹಣಿಗೆ ಹಿಡೀರಿ.**

**೨. ಮೋಜು ಬಂದಾದೆ. ಮೊಗ ಕ್ವಾರೆ ಅಂದ,
ನನ್ನೂ ಮೋಜು ಬಂದಾದೆ
ಕದಿನ ಮೂಲೆ ಬಿಸ್ತಾಕಿ ಅಂದ್ನು**

ಇಂತಹ ಹಲವಾರು ಹಾಸ್ಯ ಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಎದ್ದು ಕಾಣುವ ವಿಶೇಷವೆಂದರೆ ಅದರ ಸಂಭಾಷಣೆ. ಅಂತು ಈ ನೂತನ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯ ವಿಧಾನ ಯಾರಿಗೂ ಹಿಡಿಸೀತು. ಇಂತಹ ತಿಳಿಹಾಸ್ಯದ ಒಡಲಿನಲ್ಲಿಯೇ ವಿಡಂಬನೆಯ ಸ್ಫೋಟಕವನ್ನು ಮರೆಮಾಚಿ ಬರುವ ಗಾದೆಗಳಿಗೆ ಕೊರತೆಯೇನೂ ಇಲ್ಲ:

೧. ಸಾಯ್ತೇನಿ ಸಾಯ್ತೇನಿ ಅಂತ

ಸಾವಿರ ಕೋಳಿ ತಿಂದನಂತೆ

೧. ಹದವೆದ್ದು ಆರಂಭ ಮಾಡ್ತೀನಿ

ಹಿಟ್ಟಿನ ಕುಕ್ಕೇಲಿ ತಾರ್ಹಣ್ಣೆ

ಕಚ್ಚಿ ಪಾಡೇಯ

ಗಾದೆಗಳ ಅಕರ್ಷಕ ಮಾಟಕ್ಕೆ ಸರಳತೆ ಸೆರೆಹಿಡಿಯಬಲ್ಲ ಗುಣವಾದಂತೆ, ಅದರ ಹಾಸ್ಯ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ನಕ್ಕುನಗಿಸಬಲ್ಲ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಸ್ಯಕ್ಕೆ ಜೋಡಿಯಾಗಿ ವಿಡಂಬನೆ ಮೊನಚನ್ನೂ ಹರಿತವನ್ನೂ ತಂದುಕೊಡುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಹಾಸ್ಯ ಕೊನೆಗೆ ಹಾಸ್ಯವಾಗಿಯೇ ಉಳಿಯದೆ ಗಂಭೀರ ಜ್ಞಾನದ ಪಾದರಸವಾಗಿ ಉಳಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಗಾದೆ ಹಾಸ್ಯದ ಮುಸುಕಿನಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಜ್ಞಾನದ ಚೈತನ್ಯ, ಅನುಭವದ ವರ್ಣಚಿತ್ರ.

ಹೀಗೆ ಮಾನವಕುಲದ ಹಲವಾರು ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ದ್ಯೋತಕಶಕ್ತಿಗಳಾಗಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ ಈ ಗಾದೆಗಳು. ಅವರ ಅಚಾರ-ವಿಚಾರಗಳು, ಪದ್ಧತಿ ನಂಬಿಕೆಗಳು, ನಡವಳಿಗಳು, ದುಷ್ಟ ಕಷ್ಟ ವಿಚಾರಗಳು, ಗುಣ ಅವಗುಣಗಳು - ಇವುಗಳ ಸಂಕೇತ ಸಾಮರಸ್ಯಗಳಿಂದ ಗಾದೆಗಳು ಆಸ್ವಾದನೀಯವೂ ವಿಚಾರ ಪ್ರಚೋದಕವೂ ಆಗಿವೆ. ಇವುಗಳನ್ನು ದಿನನಿತ್ಯದ ಜೀವನದ ಅನುಭವ ಕೋಶದಿಂದ ತೆಗೆದ ಸರಳವೂ ಆತ್ಮ ಸಾಕ್ಷೀಭೂತವೂ ಆದ ಹೋಲಿಕೆಗಳಿಂದ ಚಿತ್ರಿಸುವುದು ಇವುಗಳಲ್ಲಿನ ಸಾಹಿತ್ಯಕ ಮೌಲ್ಯವನ್ನು ದೃಢಪಡಿಸುತ್ತದೆ. ಗಾದೆಗಳ ಮಾಸದ ಹೆಸರಿಗೆ ಅವುಗಳಲ್ಲಿರುವ ಸರಳ ಸಾಮಾನ್ಯ ಕೌಟುಂಬಿಕ ರೂಪಕಗಳು ಕಾರಣವಾಗಿವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಮರೆಯಬಾರದು. ಇವುಗಳಿರುವುದರಿಂದಲೇ ಗಾದೆಗಳಿಗೆ ಸಾಹಿತ್ಯಕ ಬೆಲೆ ಬರುವುದಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು ಕಾರಣವಾಗಿದೆ. ಪ್ರತಿ ಗಾದೆಯಲ್ಲೂ ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ಸಂಸಾರ ಶಿಲ್ಪಗಳನ್ನು ದರ್ಶಿಸದೆ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಅದರ ಅಗಾಧಶಕ್ತಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಈಕೆಲವು ಗಾದೆಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ:

೧. ಅಡ್ಡಿ ಇಲ್ಲೆ ಬೆಳೆತು

ನಮ್ಮನೆ ಗೊಡ್ಡು ಹುಣಿಸೆಮರ

೨. ಹಸಿ ಗೋಡೆ ಮೇಲೆ ಹಳ್ಳಿ ಹಂಗೆ

ಬಿಸಿ ಗೋಡೆ ಮೇಲೆ ಬೆಣ್ಣೆ ಇಟ್ಟ ಹಂಗೆ

೩. ಸಾಲದ ರಾಗಿ ಸಣ್ಣಾಗಿ ಬೀಸು

ಎಟಕದ ಅಕ್ಕಿ ಯಾರಾಕಿ ತೊಳಸು

೪. ಚೆಂದುಳ್ಳಿ ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ಒಡವ್ಯಾಕೆ

ಹೊಸರಾಗಿ ಹಿಟ್ಟಿಗೆ ಎಸರ್ಯಾಕೆ

೫. ಇಕ್ಕರೆ ತೊಟ್ಟರೆ ಪುಟ್ಟಕ್ಕ ಚೆಂದ

ಪುಟ್ಟಿ ಮೇಲೆ ಮೊರ ಮಡಗಿದರೆ ಚೆಂದ

ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಬಹುದಾದ ಎರಡು ಅಂಶಗಳೆಂದರೆ: ರೂಪಕ ಶಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಶಕ್ತ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ. ಗಾದೆಯ ಜೇನು ಹನಿಗಳು ಇವು. ನಿಲುಕದ ವಸ್ತುವಿಗೆ ಕೈಚಾಚದೆ, ತನ್ನ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲ ವಸ್ತುಸಾಮಗ್ರಿಯನ್ನೆದೃಷ್ಟಾಂತರೂಪಕಗಳನ್ನಾಗಿ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡಿರುವುದು ಅನುಭವದ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆಗೆ, ಕಾವ್ಯಕಲೆಯ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ದೃಷ್ಟಿಗೆ ನಿಜ್ಜಳವಾದ ನೈಜಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿದೆ. ಈ ಪ್ರತಿ ಗಾದೆಯಲ್ಲೂ ವಾಸ್ತವತೆ ಇದೆ; ಮಣ್ಣಿನ ವಾಸನೆ 'ಘಂ' ಎನ್ನುತ್ತದೆ. ಸಾಹಿತ್ಯದ ಮೌಲ್ಯ ವಿವೇಚನೆಗೆ ರೂಪಕಾದಿ ಪರಿಕರಗಳು ಮೂಲಮಾನವಾಗುವುದಾದರೆ, ಇಂತಹ ಹಲವಾರು ಗಾದೆಗಳು ಉತ್ತಮ ಸಾಹಿತ್ಯಾಂಶಗಳಾಗಿರಲು ಅರ್ಹವಾಗಿವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಒಂದೊಂದು ಗಾದೆಯೂ ಒಂದೊಂದು ಚಿತ್ರಶಿಲ್ಪ: ಪರಿಷ್ಕೃತ ಭಾವನೆಗಳ ಕಲಾಕಲ್ಪ.

ಗಾದೆಗಳಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ವರ್ಗವೆಂದರೆ ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಕುರಿತದ್ದು. ನಮ್ಮ ಈ ಜಾನಪದ ಕಾರ್ತರರು ಹೆಣ್ಣನ್ನು ತಾಯಾಗಿ, ಹೆಂಡತಿಯಾಗಿ, ಅತ್ತೆಯಾಗಿ, ಸೊಸೆಯಾಗಿ, ವೇಶ್ಯೆಯಾಗಿ, ಹೀಗೆ ಹಲವಾರು ವಿಧಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡಿದ್ದಾರೆ, ಕಂಡಿರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ವೇಶ್ಯೆಯ ಬಗೆಗೆ ಅಂತು ಹೇರಳವಾದ ಚಿತ್ರಗಳು ಕಾಣಿಸಿಗುತ್ತವೆ. ಪ್ರಾಯಃ ಸಮಾಜದ ಪರಿಶುದ್ಧತೆಯನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಇಂತಹ ಟೀಕೆಗಳು ಎದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಇಷ್ಟೇ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸುವ ಗಾದೆಗಳೆಂದರೆ, ಅತ್ತೆ-ಸೊಸೆಯರಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟವಾಗಿವೆ. ಅವರ ನೂರಾರು ಸ್ವರಗಳ ಚಿತ್ರಗಳು ಲಭಿಸುತ್ತವೆ. ಅವರಿಬ್ಬರ ಸಂಬಂಧ ಕಾದಾಟವನ್ನು ಈ ಒಂದೇ ಗಾದೆಯಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸಬಹುದು:

ಅತ್ತೆಗೆ ಸೊಸೆ ಮುಚ್ಚಳದಲ್ಲಿ ಉಣ್ಣಿಸ್ತೀನಿ ಅಂಧಂತೆ,

ಅತ್ತೆ: ನೀನು ಮುಚ್ಚಳದಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟರೆ,

ನಾನು ನಿನಗೆ ಮೊಗೇಲಿ ಕೊಡ್ತೀನಿ ಅಂಧಂತೆ.

ಪ್ರಾಯಶಃ ಸೊಸೆಯನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ನೋಡಿಕೊಂಡ ಅತ್ತೆ ಸಿಗುವುದು ಬಹಳ ವಿರಳ. ಇಂತಹ ಅತ್ತೆಯ ಕಠಿಣತೆಯನ್ನು ಗಾದೆಗಳು ಹಲವಾರು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಅವಳ ಈ ಕಠಿಣಂಥ ಎದೆಯೂ ಕರಗುವ ಪ್ರಸಂಗ ಬರದೆ ಇಲ್ಲ. ಅದನ್ನು,

ಸೊಸೆ ಸತ್ತ ಮೇಲೆ ಅತ್ತೆಯೂ ಅತ್ತಳಂತೆ

ಎಂಬುದು ತಂದುಕೊಡುತ್ತದೆ. ಅತ್ತೆ ಸೊಸೆಗಾಗಿ ಅತ್ತಳೋ ಅಥವಾ ತನಗೆ ಕಷ್ಟ ಬಂತಲ್ಲ ಎಂದು ಅತ್ತಳೋ ಹೇಳುವುದು ಕಷ್ಟ. ಅಂತು ಅವಳು ಅತ್ತದ್ದು ಅವಳಿಗೂ ಮಾನವೀಯತೆ ಇದ್ದೇ ಇರುತ್ತದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸುತ್ತದೆ.

ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಕುರಿತ ಇಂಥ ಗಾದೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕೊರತೆಯೆಂದರೆ ಆಕೆಯನ್ನು ಸಹಾನುಭೂತಿಯಿಂದ ನೋಡದಿರುವುದು. ಹೆಣ್ಣಿನ ಬಗ್ಗೆ ಅಕ್ಷೇಪಣೆಗಳ ಪಟ್ಟಿಯೇ ಜಾಸ್ತಿಯಾಗಿರುವಂತೆ ಕಂಡುಬಂದು, ಅವಳನ್ನು ಅನುಕಂಪೆಯಿಂದ, ಆತ್ಮೀಯತೆಯಿಂದ ಪರಿಭಾವಿಸದಿರುವುದು ಸೋಜಿಗದ ಸಂಗತಿ. ಅವಳ ಮೂರ್ತಿವತ್ತಾದ ಪೂರ್ಣ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಗಾದೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಿಗುವುದು ಬಹಳ ಅಪರೂಪ. ಇದಕ್ಕೆ ಏನೇ ಕಾರಣವಿರಲಿ, ಆಕೆಯನ್ನು ಸಮಗ್ರ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿಲ್ಲವೆಂಬುದು ಉಳಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಅದರೂ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಅವಳ ಕರುಣೆಯ ಸುಂದರ ಚಿತ್ರ ವಿರಳವಾಗಿಯಾದರೂ ಸಿಗುವುದು ನಮಗಷ್ಟು ಸಮಾಧಾನ.

ಇದರಲ್ಲಿ ಮಾತೆಯ ಚಿತ್ರ ಉದ್ಧರಿಸಲು ಯೋಗ್ಯವಾದುದು.

ತಾಯಿಗೆ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಬಹು ದೊಡ್ಡ ಸ್ಥಾನವಿದೆ. ಬಹುಶಃ ದುಃಖವೇ ಅವಳ ಬಾಳೆಂದರೂ ತೀರದು. ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಹೆರವರ ಮನೆಗೆ ಕಳುಹಿಸುವ ಚಿತ್ರವಂತು ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಅನ್ಯಾದೃಶವಾಗಿ ನಿರೂಪಿತಗೊಂಡಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಮರುಕವಿದೆ. ಆತ್ಮೀಯತೆ ಇದೆ. ಹೆಣ್ಣು ಹುಟ್ಟಿದ ಮೇಲೆ ಹೆರವರಿಗೆ ಕೊಡಲೇಬೇಕು. 'ಕೊಟ್ಟ ಹೆಣ್ಣು ಕುಲಕ್ಕೆ ಹೊರಗು' ಎಂಬ ಗಾದೆ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ವಿದೆಯಷ್ಟೆ. ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ಇಬ್ಬಗೆಯ ಜವಾಬ್ದಾರಿ: ಹುಟ್ಟಿದ ಮನೆಗೂ ಕೀರ್ತಿ ತರಬೇಕು; ಕೊಟ್ಟ ಮನೆಗೂ ಬೆಳಕಾಗಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಬಾಳಬೇಕಾದ ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಗಂಡನ ಮನೆಗೆ ಕಳುಹಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಮತ್ತೇನೋ ಆಫಾತದಿಂದ ಮತ್ತೆ ತೊರನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಬೇಕಾಗಿ ಬಂದಾಗ ಹಡೆದ ತಾಯಿ ನೂಕುತ್ತಾಳೆಯೆ? ಇಲ್ಲ, ತೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ:

ಅವೊತ್ತು ಹೊಟ್ಟೆ ಹಿಡಿಸಿದ್ದು

ಇವೊತ್ತು ಮನೆ ಹಿಡಿಸದೆ?

ಒಂಬತ್ತು ತಿಂಗಳು ಹೊತ್ತು ಸಾಕಿದ ಹೊಟ್ಟೆ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವ ಈ ಮಾತು ಏನೆಲ್ಲ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಭರಿಸದಿರದು! ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣು, ತೊರು, ತಾಯಿ ಮುಂತಾದ ಮಾತುಗಳಿಗೆ ಇನ್ನಿಲ್ಲದ ಅರ್ಥವಿದೆ; ಅಸದೃಶವಾದ ಸಂಬಂಧವಿದೆ.

ಈ ತರಹದ ಗಾದೆಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಂದು ಗಮನ ಸೆಳೆಯುವ ವ್ಯಕ್ತಿಯೆಂದರೆ ಬಂಜೆ. ಸಮಾಜ ಈಕೆಯನ್ನು ಕೆಳಗಿಳಿಸಿಕೊಂಡು ನೋಡಿದೆ. ಅವಳಷ್ಟು ನತದೃಷ್ಟ ವ್ಯಕ್ತಿ ಬೇರೆ ಯಾರೂ ಇರಲಾರರು. ಇಹದಲ್ಲಿ ಅವಳಿಗೆ ಸುಖವಿಲ್ಲ, ಪರದಲ್ಲಿ ಮೋಕ್ಷವಿಲ್ಲ, ಸ್ವರ್ಗದ ಬಾಗಿಲು ತೆರೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆಲ್ಲ ನಂಬಿಕೆಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಆಕೆ ಕತ್ತಲೆಯ ಮುದ್ದೆ. ಜನಪದ ಗಾದೆಯೊಂದು ಅದನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುವ ರೀತಿ ನೂತನವಾದುದು. ಗಮನಿಸಿ:

ಪಡೆದವಳಿಗೆ ಪಟ್ಟೀ ಸೀರೆ

ಪಡೆಯದವಳಿಗೆ ಮುತ್ತುಗದ ಹಾಳೆ

ಗಾದೆಗಳ ರಚನಕಾರರು ಹಳ್ಳಿಯ ಜನ, ಸ್ತ್ರೀಯರು, ರೈತರು. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವರ ಸರ್ವ ಬದುಕೂ ಸಾಕಾರಗೊಂಡಿದೆ ಅವರ ಗಾದೆಗಳಲ್ಲಿ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಹಳ್ಳಿಯ ವ್ಯಾಪಕ ಕೆಲಸವೆಂದರೆ ವ್ಯವಸಾಯ, ಅದರ ವಿವಿಧ ಅಂಗಾಂಗಗಳೆಲ್ಲ ಗಾದೆಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿರಲು ಸಾಧ್ಯ. ಮಳೆ, ಬೆಳೆ, ಉಳುಮೆ, ಬಿತ್ತನೆ ಮುಂತಾದ ಆರಂಭಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ವಿಷಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಹಲವಾರು ರೀತಿಯ ಗಾದೆಗಳ ಸೃಷ್ಟಿ ನಡೆದಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿರುವುದು ಇಂಥ ವಿವಿಧ ವಿಷಯಗಳ ಬಗೆಗಿನ ಆಸಕ್ತಿ ಹಾಗೂ ಜ್ಞಾನ. ಇದಂತು ಆಶ್ಚರ್ಯ ತರುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ. ರೈತನಿಗೆ ಎತ್ತು ಎದೆ ಇದ್ದ ಹಾಗೆ; ಅದಿಲ್ಲದೆ ಅವನ ವ್ಯವಸಾಯವಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ "ಎತ್ತಿಲ್ಲದವಗೆ ಎದೆಯಿಲ್ಲ" ಎಂಬ ಗಾದೆ ಸೃಜನೆಯಾಯಿತು. ಇದಲ್ಲದೆ ವಿವಿಧ ಋತುಮಾನಗಳ ಬಗ್ಗೆ ತಾಳುವ ಅವನ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಹಾಗೂ ಭವಿಷ್ಯ ಅವನ ಅಪೂರ್ವ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿ ಸುಡಿಯುವಂತಿದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ "ಶಿವರಾತ್ರಿ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಶಿವಲಿಂಗ", "ಬೇಸಗೆ ಕಾಲಕ್ಕಾದರೂ ಬೇವಿನ ಗಿಡ ತಂಪು", "ಯೋಗವಾಗಿದ್ದೆ ಮೇಘವೆಲ್ಲ ಮಳೆ" ಮೊದಲಾದವುಗಳಿಂದ ಮೇಲಿನ ಮಾತು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಮಳೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಏನಾದರೊಂದು

ಗಾಢೆ ಇದ್ದೇ ಇರುತ್ತದೆ. "ಅತ್ತದ ಮಳೆ ಎತ್ತಲಿಂದಾದರೂ ಬರುತ್ತೆ", "ರೋಹಿಣಿ ಮಳೇಲಿ ಓಣಿಯೆಲ್ಲ ಜೋಳ", "ಸ್ವಾತಿ ಮಳೇಲಿ ಕಾಸ್ತೊಂದು ಕುರಿ" ಇತ್ಯಾದಿ ಗಾಢೆಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಬಹುದು. ಇವುಗಳ ಮೂಲಕ ಆ ಮಳೆಗಳ ಸತ್ವವನ್ನೂ ಸತ್ವವನ್ನೂ ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸಿರುವುದಲ್ಲದೆ, ತಮ್ಮ ಪಕ್ಕ ಅನುಭವವನ್ನೂ ನಿಷ್ಕೃಷ್ಟ ತಿಳಿವಳಿಕೆಯನ್ನೂ ಮೆರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಬಗೆಯ ಗಾಢೆಗಳು ವಿಶೇಷ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಸಾಮಗ್ರಿಯನ್ನು ದೊರಕಿಸಿಕೊಡುತ್ತವೆ.

ಈಗ ಮತ್ತೊಂದು ವಿಚಾರದ ಕಡೆಗೆ ದೃಷ್ಟಿ ಹಾಯಿಸಬಹುದು. ಕೆಲವು ಗಾಢೆಗಳ ಹಿಂದೆ ಕಥೆಗಳಿರುತ್ತವೆಂಬುದೇ ಆ ವಿಚಾರ. ಮೂಲದಲ್ಲಿ ಕಥೆಗಳಿದ್ದು, ಕ್ರಮೇಣ ಕಥೆ ಮಾಯವಾಗಿ, ಅದರ ಬಾಲವೋ ಎನ್ನುವಂತೆ ಮಾತೊಂದು ಉಳಿದುಕೊಂಡಿರುವುದುಂಟು. ಇದು ಕಥೆಯ ಸರ್ವಶಕ್ತಿಯನ್ನೂ ಒಳಗೊಂಡು ಇಂದು ಗಾಢೆಯಾಗಿ ಪ್ರಕಾಶಿತವಾಗಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಉದಾಹರಣೆಗಳು ಸಿಗುತ್ತವೆ; ಕೆಡಕಿದರೆ ಮತ್ತಷ್ಟು ಸಿಗಬಹುದು. ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಅದರ ಎಲ್ಲ ವಿವರಕ್ಕೆ ಹೋಗದೆ, ಒಂದು ನಿರ್ದರ್ಶನದ ಮೂಲಕ ಅದು ಹೇಗೆ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ, ಅದರ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ, ಏನಿರಬಹುದೆಂಬುದನ್ನು ನೋಡಲಾಗುತ್ತೆ. ಈಗ ಈ ಗಾಢೆ ನೋಡಿ:

ದಪ್ಪತರ ದಾ ಆದಂಗಾಯ್ತು ಚೂ

ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ಗಾಢೆಯೇನೋ ಸರಿ. ಆದರೆ ಅರ್ಥ ಬೇಗ ಹೊಳೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೆ ಕಥೆಯೊಂದು ಪ್ರಜ್ಞೆಗೊಳಿಸಬೇಕು. ಹೀಗಿದೆ ಆ ಕಥೆ: ಇಬ್ಬರು ಅಣ್ಣ ತಮ್ಮಂದಿರಿದ್ದರು. ಜಗಳವಾಡಿದ್ದ ಪರಿಣಾಮದಿಂದಲೋ ಏನೋ ಅವರು ಮಾತನಾಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ, ಹೀಗಿರುವಾಗ ಒಂದು ಸಾರಿ ಇಬ್ಬರೂ ಆರು ಕಣ್ಣೊಂದು ಉಳುವುದಕ್ಕೆ ಹೋದರು. ಅಣ್ಣ ಮುಂದಿನ ಆರಿನಲ್ಲಿ ಉಳುತ್ತಿದ್ದ. ತಮ್ಮ ಹಿಂದಿನ ಆರಿನಲ್ಲಿ ಉಳುತ್ತಿದ್ದ. ಉಳುವಾಗ ಒಂದು ನೇಗಿಲ ಗೆರೆಗೂ ಮತ್ತೊಂದು ನೇಗಿಲ ಗೆರೆಗೂ ಹೊಂದಿಸಿ ಉಳಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ತಮ್ಮನದು ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ, ದಪ್ಪವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ತಮ್ಮ ಇದನ್ನು ಬೇಕಂತಲೇ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನೋ ಅಥವಾ ಅವನಿಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಉಳುವುದಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲವೋ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಅಂತು ಗೆರೆ ದಪ್ಪವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಅಣ್ಣ ಇದನ್ನು ನೋಡಿದ. ತಮ್ಮನಿಗೆ 'ಸಣ್ಣಾಗಿ ಉಳು' ಎಂದು ಹೇಳಬೇಕೆನಿಸಿತು. ಆದರೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ, ಅದಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಎತ್ತನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳುವಂತೆ ತಮ್ಮನಿಗೆ ಕೇಳಿಸುವ ಹಾಗೆ 'ದಪ್ಪತರ ದಾ' ಅಂದ. ಇದರ ಅರ್ಥವೇನೆಂಬುದನ್ನರಿತ ತಮ್ಮ 'ಆದಂಗಾಯ್ತು ಚೂ' ಎಂದು ಉತ್ತರಿಸಿದ, ಎತ್ತನ್ನು ಕುರಿತೇ ಹೇಳುವಂತೆ. ಕಡೆಗೆ ಕಥೆ ಮರೆತು ಅವರಿಬ್ಬರು ಆಡಿದ ಮಾತುಗಳು ಮಾತ್ರ ಸೇರಿಕೊಂಡು 'ದಪ್ಪತರ ದಾ, ಆದಂಗಾಯ್ತು ಚೂ' ಎಂದು ಗಾಢೆ ಉಳಿದುಕೊಂಡಿತು. ಇಲ್ಲಿನ 'ದಾ' ಮತ್ತು 'ಚೂ' ಎತ್ತು ಗಳನ್ನು ಕುರಿತ ಮಾತುಗಳು. ಈ ಗಾಢೆಯಲ್ಲಿ ಅಡಗಿರುವ ಕಥೆ ಸ್ವಾರಸ್ಯವಾಗಿಯೇನೂ ಇದೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಇಂಥ ಗಾಢೆಗಳಲ್ಲಿ ಸೇರಿರುವ ಕಥೆಯ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವೆಂದರೆ ಹಾಸ್ಯ. ಸಮಸ್ಯೆ ಇದ್ದರೂ ಪರಿಣಾಮದಲ್ಲಿ ಗೌಣವಾಗಿ ಮನರಂಜನೆಯೇ ಇದರ ಮಹಾನ್ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿರುವಂತೆ ಭಾಸವಾದರೆ ತಪ್ಪೆನಿಸದು. ಈ ರೀತಿಯ ಗಾಢೆಗಳೆಲ್ಲದರಲ್ಲೂ ಇದೇ ರಚನೆ ಇದೇ ಉದ್ದೇಶ ಕಾಣಬರುವುದು ಉಲ್ಲೇಖನೀಯ ವಿಷಯ. ಒಂದು ಕಡೆ ಕಥಾ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಮತ್ತೊಂದು ಕಡೆ ಗಾಢೆಯ ಸ್ವಾರಸ್ಯ- ಎರಡೂ ಮೇಳಗೊಂಡು ಸುರಮ್ಯವಾಗಿರುವುದು ಇಂಥ ರಚನೆಗಳ ವಿಶೇಷವೆಂದರೆ

ಸಂದೇಹವಿರಲಾರದು.

ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಗಾದೆಯ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ನಾಲ್ಕು ಮಾತುಗಳನ್ನು ಬರೆಯುವುದು ಅವಶ್ಯಕವಿದೆ. ನಾಗರಿಕರ ನಯಗೊಂಡ ಭಾಷೆಗಿಂತ ಭಿನ್ನ ಸ್ವರೂಪದ ಭಾಷೆಯೇ ಗ್ರಾಮೀಣರ ಭಾಷೆ. ಹೆಚ್ಚು ಜೀವಂತವಾದ, ಶಕ್ತವಾದ ಭಾಷೆಯೆಂದರೆ ಇದೆಯೇ. ವಾಸ್ತವತೆಯೇ ಇದರ ಮೂಲನಾಡಿ; ಅಸ್ವಾಭಾವಿಕತೆ ಇದಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾದ ವಿಷಯ. ಅದರಿಂದ ಭಾಷೆಯ ನಿಜವಾದ ಜೀವಾಳವನ್ನು ಕಾಣಬೇಕಾದರೆ ಗ್ರಾಮ್ಯ ಭಾಷೆಗೇ ತೆರಳಬೇಕು. ಭಾಷೆಯನ್ನು ಬೆಳೆಸತಕ್ಕವರು ಪ್ರಧಾನತಃ ಇಬ್ಬರು: ಸಾಮಾನ್ಯ ಮನುಷ್ಯ ಮತ್ತು ನಿಜವಾದ ಕವಿ. ಗಾದೆಯ ರಚನಕಾರ ಅತ್ಯಂತ ಸಾಮಾನ್ಯ ಮನುಷ್ಯ ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಸಹಜ ಕವಿಯೂ ಆಗಿರುವುದರಿಂದ ಗಾದೆಯ ಭಾಷೆ ಇವೆರಡರ ಮೂಲ ಸ್ವಭಾವವನ್ನೂ ಭಾವವನ್ನೂ ಪಡೆದಿರುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ. ಅಂದರೆ ಗಾದೆಯ ಭಾಷೆ ಧೈನಿಕ ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸುವ ಇತರ ಸಾಧಾರಣ ಮಾತಿನಂತೆ ಇರದೆ, ಅದರ ಸರ್ವಲಕ್ಷಣವನ್ನೂ ಸ್ವೀಕರಿಸಿ, ಅದಕ್ಕಿಂತ ಎತ್ತರದ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಸಾಮಾನ್ಯನ ಕಾವ್ಯ ಭಾಷೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ನಾಗರಿಕ ಭಾಷಾ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಕಾಣದ ಬಳಸದ ಎಷ್ಟೋ ಅಪೂರ್ವ ಪದಗಳು ಗ್ರಾಮ್ಯ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಇಂದಿಗೂ ಜೀವಂತವಾಗಿವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಗಾದೆಗಳು ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸುತ್ತಿವೆ. ಚೀತ್ರ, ಜೋಕು, ಜೊಲ್ಲೆ, ಕೊದಲ, ತೀಕು, ಕಂದ್ಲು, ಕುಳವಾಡಿ, ನಡಚರಣೆ, ಎಕ್ಕ ಹುಟ್ಟಿಸು, ಅಡಾವುಡಿ, ಅಣಮಣ್ಣೆ, ಬಿತ್ತಾರಿ, ಅದ್ದೂರಿ, ಅನ್ನೇಕಾರ, ಕಿಜ್ಜ, ಮೆಣಸಾಳೆ, ಸೊನೆ, ಹಣವಡ್ಡೆ, ಮುಪ್ಪಾಗ, ಇನವಂದ, ಮೊನಗಾರ, ಕೂಮ, ಮಪ್ಪು, ಉಂಡಾಣೆ, ಮನಾಳ, ಯಾಳೇವು, ಗೊಪ್ಪೆ, ಗೀಕನ, ಗೇಮೆ, ಮಡಿ, ಬೊಗ್ಗು, ನಿರುಮ್ಪು, ನೆನೆ, ಒಸಿ, ಸಟಪಟಿಗೆ, ಸಟಿಗೆ ಪುಟಿಗೆ, ಬೇತೂರಿ, ಮಾನಿಷ್ಟ, ಗುದಿಗೆ, ಮೋಜು, ಸರಿಕ್ಕಾನ, ಸವಲ, ತ್ಯಾಪೆ, ಸಿಂಡ, ಅಪ್ಪಾರ, ಪಾವಡೆ, ಪಿರಂಗಿದಾರ, ಉಕ್ಕೆ, ನಿಸೂರು ಇತ್ಯಾದಿಯಾಗಿ ಪಟ್ಟಿ ಮಾಡುತ್ತಾ ಹೋಗಬಹುದು. ಈ ಒಂದೊಂದು ಮಾತೂ ಆ ಭಾಷೆಗೆ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ತಂದಿದೆ; ಶ್ರೀಸಾಮಾನ್ಯನ ಶಬ್ದ ಸಂಪತ್ತಿಗೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿದೆ. ಗಾದೆಯ ಈ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಆಡಂಬರ ಅಬ್ಬರಗಳಿಲ್ಲ; ಲಂಬಾಣಿ ಹೆಂಗಸರ ಒಡವೆಗಳ ಭಾರದಂತೆ ಅಲಂಕಾರಗಳಿಂದ ಕುಗ್ಗಿಲ್ಲ. ಸೌಷ್ಠವತೆ ಅದರ ತಿರುಳು, ನಿರಾಭರಣತೆ ಅದರ ಸೌಂದರ್ಯ. ಗಾದೆಯ ಭಾಷೆಯ ಎರಡು ಪ್ರಧಾನ ಗುಣಗಳೆಂದರೆ: ಧ್ವನಿಯ ಮೂಲಕ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊರೆಯುವುದು; ಸಂಭಾಷಣೆಯ ಮೂಲಕ ವೈವಿಧ್ಯವನ್ನು ಸಾಧಿಸುವುದು. ರೂಪಕಾದಿ ಕಾವ್ಯಾಲಂಕಾರಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡ ಸೂಚ್ಯ ವಿಧಾನವೇ ಗಾದೆಯ ಶೈಲಿಯ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ. ಈ ಉದಾಹರಣೆಯನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು:

ಹೆಂಟಿ ಕೈಲಾಡಿ ಕಲ್ಲು ಹಗುರವಾಯ್ತು

ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಬಾರದ ಮೂರ್ಖರೊಡನೆ ದೊಡ್ಡವರು ಸೇರಿದರೆ, ದೊಡ್ಡವರೇ ಹಗುರವಾಗಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬ ವಾಸ್ತವ ಸಂಗತಿಗೆ ಇಟ್ಟ ಮಣಿದೀಪದಂತಿದೆ ಈ ಮಾತು. ಅದರ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಸೂಚ್ಯ; ಭಾಷೆ ರೂಪಕ. ಪೌರಾಣಿಕ ಪ್ರತಿಮೆಗಳನ್ನು ಕೊಡುವುದರ ಮೂಲಕ ಗಾದೆಯ ಭಾಷಾಶೈಲಿಗೆ ನಿತಾಂತ ಶಕ್ತಿಯೊಂದು ಲಭಿಸುವುದುಂಟು. ಇದನ್ನು ಅವಲೋಕಿಸಿ:

ಹೊಟ್ಟೆ ಕಿಚ್ಚಿಗೆ ಎದೆ ಹಿಡಕೊಂಡ್ಲು

ಗಾಂಧಾರಿ ಗರ್ಭಗುದ್ದಿಂಗೆ

ಈ ಗಾದೆಯನ್ನು ಕೇಳಿದ ತಕ್ಷಣ ಗಾಂಧಾರಿ ಮಾಡಿದ ಅಚಾತುರ್ಯ, ಕೌರವರ ಕೃತಕ ಉದಯ ಹಾಗೂ ಮಹಾಭಾರತದ ಇಡೀ ದುರಂತಕ್ಕೆ ಕ್ಷಣಕಾಲ ಕಣ್ಣು ಹಾಡು ಹೋಗುವಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಹೊಟ್ಟೆ ಕಿಚ್ಚನ್ನು ಇದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಶಕ್ತವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಇಲ್ಲಿನ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಇದೆ. ಭಾಷೆ ಅದಕ್ಕೆ ಬಾಧೆಯಾಗದಂತೆ ಧ್ವನಿಯನ್ನವಲಂಬಿಸಿ ನೋಡಿಕೊಂಡಿದೆ. ಭಾವ ಪ್ರತಿಮಾ ರೂಪವನ್ನು ತಾಳಿ ಪ್ರಜ್ವಲಿಸಿದೆ. ಹೀಗೆಯೇ, ಇತಿಹಾಸ, ಐತಿಹ್ಯ, ಸ್ಥಳಪುರಾಣ, ಮುಂತಾದ ಘಟನಾ ವಿಶೇಷಗಳನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುವುದರ ಮೂಲಕ ಗಾದೆಯ ಭಾಷಾಶೈಲಿ ಹೊಸ ವರ್ಚನೆಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿರುವುದು ಶ್ಲಾಘನೀಯ.

ಗಾದೆಯ ಭಾಷಾಶೈಲಿಯ ಪ್ರಸ್ತಾಪದಲ್ಲಿ ಅದರ ನಾಟಕೀಯತೆಯನ್ನು ಮರೆಯಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಸಂಭಾಷಣೆಯ ರೀತಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಇಂತಹ ಗಾದೆಗಳನ್ನು ವಿಶೇಷವಾದ ಗುಂಪಿಗೆ ಸೇರಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಭಾಷಾ ವೈವಿಧ್ಯತೆ ಹಾಗೂ ಪ್ರಾದೇಶಿಕತೆ ಇದರ ಗುಣಗಳಾದರೆ, ಹಾಸ್ಯವೇ ಮೂಲ ಸ್ಥಾಯಿರಸವಾಗುತ್ತದೆ. ಮನರಂಜನೆಯ ಇಂತಹ ಗಾದೆಗಳ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿರುವಂತೆ ಕಾಣಬರುತ್ತದೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಇವು ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿರದೆ ದೀರ್ಘವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ಗಾದೆಗಳ ಸಾಂದ್ರಶಕ್ತಿ ಇವೆಲ್ಲಕ್ಕಿಲ್ಲವಾದರೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ರಂಜಿಸುತ್ತವೆ. ಈ ಕೆಲವು ಗಾದೆಗಳನ್ನು ಪರಿಭಾವಿಸಿ:

೧. ಅಜ್ಜಿ ಮಜ್ಜಿಗೆ ಕುಡಿದ್ದು ,

ಅಜ್ಜಿ ಏನೆಂದ 'ಎಮ್ಮೆ ಕಲಗಚ್ಚು ಕುಡಿದ್ದಂಗೆ' ಅಂದ

೧. ಮುಚ್ಚುಗಣ್ಣಿ ಮುಚ್ಚುಗಣ್ಣಿ

ಮುಚ್ಚುಳ ಎಲ್ಲಿ ಮಡಗಿದ್ದಿ ಅನ್ನೋವಕ್ಕೆ

ಎತ್ತಾಗಿತ್ತಾ ಕೇನು ಅಂತ

ಎತ್ತಿನ ಕಾಲ್ಮಸೀಲಿ ಮಡಗಿವ್ವಿ ಅಂದ್ಲಂತೆ

೨. ಚಂದಕ್ಕೆನನ ಮಗ ಚೆಲುವೆ ಅಂದೊತ್ತಿಗೆ

ಹಂಗೆ ನನ ಜೀವು ಅರದೋಯ್ತು

ಜನಸಾಮಾನ್ಯರ ಭಾಷೆಗೆ ಅನಂತಶಕ್ತಿ ಇದೆ ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಇಂತಹ ಗಾದೆಗಳು ನಿತಾಂತ ನಿದರ್ಶನಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ವಿಷಯವನ್ನು ನಾಟಕೀಯವಾಗಿ ಹೇಳುವುದರಲ್ಲೂ ಗಾದೆಯ ರಚನಾಕಾರರು ನಿರೀತರು. ನಾಟಕೀಯವಾಗಿ ಹೇಳಿದರೆ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಹೆಚ್ಚು ಶಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ, ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬುದೇ ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ವಾಗಿರಬೇಕು. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ಗಾದೆಗಳು ಭಾವಕ್ಕಿಂತ ಭಾಷೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಗಮನಾರ್ಹ ಎಂದು ಹೇಳದೆ ವಿಧಿಯಿಲ್ಲ.

ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗಿನ ಸಮಾಲೋಚನೆಯಿಂದ, ಗಾದೆ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರ ನಿಷ್ಕೃಷ್ಟ ತಿಳಿವಳಿಕೆಯ ಸತ್ಯತಮ ಸೂಕ್ತಿ ಎಂಬುದು ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿರುವುದು ಅವರ ಅಪಾರ ಅನುಭವದ ವಿಶ್ವರೂಪ. ಚಿಕ್ಕ ಚಿಕ್ಕ ವಾಕ್ಯದ ಈ ಚೊಕ್ಕ ಬಂಗಾರ ಬದುಕಿನ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕ; ಜ್ಞಾನದ ಅನಂತ ಆಕಾಶವನ್ನು ನಿಂತಿಲ್ಲಿಯೇ ನೋಡಬಲ್ಲ ನೀತಿ

ನಿರ್ಣಯಗಳ ದೂರದರ್ಶಕ. “ಗಾದೆ ವೇದಕ್ಕೆ ಸಮಾನ”, “ವೇದ ಸುಳ್ಳಾದರೂ ಗಾದೆ ಸುಳ್ಳಲ್ಲ” ಮೊದಲಾದ ಗಾದೆಯನ್ನು ಕುರಿತ ಗಾದೆಗಳ ಇದನ್ನು ದೃಢಪಡಿಸುತ್ತವೆ. ವೇದ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೆ ಎಟುಕದ ಕೆಲವರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಮೀಸಲಾದ ಸ್ವತ್ತಾಗಿತ್ತು. ಸಂಸ್ಕೃತವೆಂಬ ಶಿವನ ಶಿರಃಶಿಖರದಲ್ಲಿ ಬಂಧಿತವಾಗಿದ್ದ ಈ ಪಾವನಗಂಗೆ ಕೆಳಗಿಳಿದು ಜನಬಯಲಿನಲ್ಲಿ ಹರಿಯಬೇಕಾದರೆ ಕಾಲವೆಷ್ಟೋ ಸವೆಯಬೇಕಾಯಿತು. ಆದರೆ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಇಂಥ ವೇದದ ಸ್ಥಾನವನ್ನೆ ಗಾದೆ ಎಂದೂ ಅಕ್ರಮಿಸಿಕೊಂಡಿತ್ತು. ಗಾದೆ ವೇದಕ್ಕೆ ಸಮಾನವಾಗಿತ್ತು, ಪ್ರಾಚೀನವಾಗಿತ್ತು. ವೇದ ಕೆಲವರ ಮಾತು, ಗಾದೆ ಹಲವರ ಧ್ವನಿ. ಆದ್ದರಿಂದ ಗಾದೆ ವೇದಕ್ಕಿಂತ ಖಚಿತ, ನಿಜ. “It may be true what some men say; It must be true what all men say” ಎಂಬ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಗಾದೆಯೊಂದು ಇದನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಗಾದೆ ಸಾಮಾನ್ಯನ ವೇದ; ಕ್ಷಣದ ಸ್ಮಾರಕ (moment's monument). ಹೀಗೆ ಕಾಲ ಸವೆದು ಹೋದರೂ ಸವೆಯದ ಗಾದೆ ಇಂದಿಗೂ ನೂತನ ಸಂದೇಶವನ್ನು ನೀಡುತ್ತಿದೆ.

ಅಡಿಟಿಪ್ಪಣಿಗಳು:

- * ಇದು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಗಮನಿಸಿ ಹೇಳಿದುದೇ ಹೊರತು, ಅನುಭವವನ್ನಲ್ಲ.
1. ಈ ರೀತಿಯ ಬದಲಾವಣೆಗಳು ಸರ್ವಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದರಿಂದ ಆಶ್ಚರ್ಯ ಪಡಬೇಕಾದುದಿಲ್ಲ. ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಸಂಸ್ಕೃತ ಸಂಪರ್ಕವಾದ ಮೇಲೆ ಹಲವಾರು ಪದಗಳು ಸಂಸ್ಕೃತದಿಂದಲೇ ತದ್ಭವವಾಗಿ ಬದಲಾಗುತ್ತಿದ್ದುವು; ಇನ್ನು ಕೆಲವು ಪ್ರಾಕೃತದ ಮೂಲಕವಾಗಿ ರೂಪಾಂತರವಾಗುತ್ತಿದ್ದುವು. ಇದಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ಕೊಡಬಹುದು. ಇದು ಕನ್ನಡ ಭಾಷಾಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಬೇಕಾದ ಅಂಶ.
  2. ಗಾಥಾಸಪ್ತಶತಿ ಗ್ರಂಥವನ್ನೇ ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ನೆನೆಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು.
  3. ಸಂಸ್ಕೃತದಿಂದ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಪದಗಳು ಬರುವಾಗ ಮೂಲಾರ್ಥದಲ್ಲಿಯೇ ಪ್ರಯೋಗವಾಗಬಹುದು. ಅರ್ಥ ಬದಲಾವಣೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿಯೂ ಪ್ರಯೋಗವಾಗಬಹುದು. ಈ ಎರಡು ಸಾಧ್ಯತೆಯೂ ಉಂಟು. ಉದಾ: ಅವಸರ. ಇನ್ನೊಂದು ಮಾತು. ಭಾಷಾ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಾಗಲಿ ಅಕ್ರಮವಾಗಿ ಸಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನು ಮರೆಯಬಾರದು.
  4. Encyclopedia of Religion and Ethics, Vol. X. Ed. James Hastings, pp. 412-415
  5. ಅದೇ
  6. ಅದೇ
  7. ಅದೇ
  8. ಅದೇ
  9. Selwyn Gurney Champion, Racial Proverbs, Intro, P. XV
  10. ಅದೇ, ಪುಟ XVI
  11. ಅದೇ, ಪುಟ VI
  12. ಟಿ.ಬಿ. ವೆಂಕಟರಮಣಯ್ಯ, ಕನ್ನಡ ಗಾದೆಗಳ ಕೋಶ, ಮುನ್ನುಡಿ (ಬೇಂದ್ರೆ)
  13. ಅದೇ
  14. William Geddie (Ed), Chamber's Twentieth Century Dictionary.
  15. ಅದೇ

16. ವಚನಗಳ ರಚನೆಯನ್ನು ಗಮನಿಸಿದರೆ, ಗಾದೆಗಳು ವಚನಗಳ ಮೇಲೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಪ್ರಭಾವ ಬೀರಿರುವಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ವಚನಗಳ ತಾಯಿಬೀರು ಗಾದೆಗಳಲ್ಲಿ ಇರುವಂತೆ ಭಾಸವಾಗುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಗಾದೆಗಳು ವಚನದಂತೆ ಸಾಹಿತ್ಯವೂ ಹೌದು, ಶಾಸ್ತ್ರವೂ ಹೌದು. ಇದೊಂದು ಊಹೆ ಅಷ್ಟೆ.
17. ಉದ್ಧೃತ, ಎ.ಕೆ. ರಾಮಾನುಜನ್, ಗಾದೆಗಳು, ಪು. ೮೧
18. James A Kelso, Encyclopedia of Religion and Ethics, ed. James hastings.
19. Racial Proverbs, p. LXXXI
20. Ibid, p. XIII
- * ಇದನ್ನು ಹಿಂದೆ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ವಿವಿಧ ಲೇಖಕರ ಆಯ್ದು ಲಕ್ಷಣಗಳ ಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು.
21. ಟಿ.ಬಿ. ವೆಂಕಟರಮಣಯ್ಯ, ಕನ್ನಡ ಗಾದೆಗಳ ಕೋಶ, ಮುನ್ನುಡಿ.
22. Encyclopedia of Religion and Ethics, Vol. x, ed. James hastings, p. 412
23. "There is often more true spiritual force in a proverb than in a philisiohical system"
- Thomas Carlyle
24. Encyclopedia of Religion and Ethics, Vol. x, ed. James hastings, p. 412
25. ವಿವರಕ್ಕೆ ನೋಡಿ: The Oxford Dictionary of English Proverbs: Compiled by William George Smith, Introduction.
26. ನೋಡಿ: Racial Proverbs, Ed. Champion
27. Ibid, p. XXIV, Intro
28. Quated, Ibid, p. XXV
29. Encyclopedia of Religion and Ethics, ed. James hastings, Vol. x, p. 414
- * ಈ ಮುಂದೆ ಉದಾಹರಿಸಿರುವ ಗಾದೆಗಳು ಇದೇ ಲೇಖಕನ 'ನಮ್ಮ ಗಾದೆಗಳು' ಪುಸ್ತಕದಿಂದ ಆಯ್ದವುಗಳು.